

EXPEDITION
NASAFJÄLL

2020

Rapport 2020
red. Lennart Klang
& Maria Söderberg

Expedition Nasafjäll 2020

Dokumentation av gruvlämningar,
Arjeplogs kronoöverloppsmark 29:1,
Arjeplogs socken och kommun, Norrbottens län.

LENNART KLANG KONSULT
KULTURMILJÖER - ARKEOLOGI - BEBYGGELSEHISTORIA

Rapport 2020:18

Omslaget

Övre raden (från vänster): Lena Berg Nilsson gör anteckningar om Överberget, Jörgen Langhof vid gruva på Överberget under guidad visning och vy mot NV från bokverket med varp vid Överberget i bakgrunden.

Mellersta raden (från vänster): Svarthö på slutningen nedanför Mellanberget och Maria Söderberg vid en av Överbergets gruvgångar.

Nedre raden (från vänster): Diskussion om varp med Ola Nilsson, Jörgen Langhof och Lennart Klang och bild av bergkristall från Överberget.

Omslagsbilder:

Maria Söderberg utom bild i mitten som är tagen av Jörgen Langhof.

Administrativa uppgifter

Länsstyrelsens dnr:	431-625-2020.
Uppdragstagare:	Midsummer HB (Maria Söderberg).
Uppdragsgivare:	Länsstyrelsen Norrbotten.
Fornminnesnummer Fornreg och Fornsök:	Se Bilaga 5.
Kommun:	Arjeplog.
Socken:	Arjeplog.
Landskap:	Lappland.
Fastighet:	Arjeplogs kronoöverloppsmark 29:1.
Typ av uppdrag:	Dokumentation av gruv lämningar (fornminnesinventering i riksintresseområde för kulturmiljövård) motsvarande en arkeologisk utredning steg 1.
Datering:	Historisk tid.
Typ av fornminnesobjekt:	Bergshistorisk lämning övrig, Dike/ränna, Förvaringsanläggning, Gruvhål, Gruvområde, Gränsmärke, Husgrund, historisk tid, Härd, Rösning, Uppfordringsanläggning, Övrigt.
Antal fältdagar och varaktighet:	12 dagar (2020-08-06 – 2019-08-09), totalt ca 140 fälttimmar för fem personer exklusive planeringsmöten och restid.
Antal rapportdagar:	20 dagar inklusive inregistrering i Fornreg och exklusive bifogad rapportering i Bilaga 4.
Projektledare:	Maria Söderberg (Midsummer HB).
Rapportansvarig underkonsult:	Lennart Klang (LK Konsult).
Deltagare i fältinventeringen:	Maria Söderberg med underkonsulter Lena Berg Nilsson (ArcMontana), Ola Nilsson (ArcMontana) och Lennart Klang. Jörgen Langhof, geolog och intendent vid Naturhistoriska riksmuseet, deltog som extra resurs.
Inventerad yta:	Ca 400 hektar.

M ö.h.:	Ca 900-1 100 m ö.h.
Koordinatsystem:	SWEREF 99TM.
Kartblad:	Fjällkartan BD15 Nasafjället.
Dokumentationshandlingars förvaring:	I uppdragstagarens och respektive underkonsults arkivering (kassaskåp, hårddiskar, molntjänster, anteckningsblock).
Digital dokumentation och programvaror:	Digitala foton och shaper lagras i uppdragstagarens och respektive underkonsults hårddiskar.
Antal fotografier:	7 bilder på försättssidan. 8 bilder i rapporten. 53 bilder i Bilaga 2. 83 bilder i Bilaga 3. 4 bilder i Bilaga 4. Summa 155 fotobilder.
Summa fyndmängd:	Inga fynd tillvaratagna.
Publiceringstillstånd kartor:	© Lantmäteriet Dnr: R50018065_150001. Gäller för digital publicering.

Innehållsförteckning

*Lennart Klang svarar för text i rapportens del sid. 6–31
från inledning t o m förkortningar.*

Inledning	6
Sammanfattning	7
Syfte	8
Inriktning och problemformuleringar	8
Områdets förutsättningar	10
Utgångspunkter och utförande	12
Resultat	14
Vetenskaplig tolkning	26
Vidare undersökningar	27
Utvärdering	29
Referenser	30
Förkortningar	31
Bilaga 1. Kartor Författare Lena Berg Nilsson	32
Bilaga 2. Objekttabell med fornminnen registrerade vid arkeologisk inventering för Expedition Nasafjäll, år 2020. SV-delen av riksintresseområdet för kulturmiljövården BD 4. Författare Lennart Klang.	36
Bilaga 3. Objekttabell med fornminnen registrerade vid arkeologisk inventering för Expedition Nasafjäll, år 2020. SV-delen av riksintresseområdet för kulturmiljövården BD 4. Författare Lena Berg Nilsson och Ola Nilsson.	68
Bilaga 4. Publika insatser 2020 Författare Maria Söderberg	118
Bilaga 5. ID-nummer fornminnen registrerade 2020 Sammanställning Maria Söderberg	120

*Varje medverkande författare svarar själva för sina texter
och har upphovsrätt för sitt resp. material i denna rapport.*

Inledning

Denna rapport redovisar resultat av en fornminnesinventering som utförts inom riksintresset för kulturmiljövård Nasafjäll [BD 4] enligt beslut av Länsstyrelsen Norrbotten 2020-02-05. I beslutet framgår att inventeringen ska bidra till kunskapsunderlag om riksintresseområdet. En dokumentation av gruvdriften och eventuella andra forna aktiviteter ska redovisas i text, med kartor och objekttabeller i bilagor. Som bilaga redovisas även publika arrangemang, insatser med anknytning till Expedition Nasafjäll år 2020, men utanför ramen för den fornminnesinventering som utförts med ekonomiskt bidrag av länsstyrelsen.

Expedition Nasafjäll är ett samarbetsprojekt med Maria Söderberg som projektledare. Expeditionen innefattar ett flertal insatser i syfte att öka och tillgängliggöra kunskapen om den gruvdrift som inleddes på 1630-talet på Nasafjäll och i perioder fortsatte under 1700-, 1800- och 1900-talen. Expeditionen har antikvariska, vetenskapliga och publika ambitioner som redovisats i tidigare rapporter (Berg Nilsson & Klang 2016, Klang & Söderberg 2017, Berg Nilsson 2018, Klang & Söderberg 2019), både för gruvorna på Nasafjäll och för andra sammanhängande verksamheter som t.ex. transporter till och från Nasafjäll.

Det inventeringsresultat som redovisas i denna rapport är ett av flera steg i en planerad dokumentation. Dokumentationen inleddes som en förstudie 2015-2016, finansierad av tre företag inom konsultgruppen Landskapsarkeologerna (ArcMontana, LK Konsult och R-Info kultur). Från år 2018 görs en granskning och komplettering av förstudiens preliminära resultat med ekonomiskt stöd av Länsstyrelsen Norrbotten.

År 2018 fokuserade dokumentationen på husgrunder vid gruvorna. År 2019 fokuserade dokumentationen på vilka lämningar som förekommer i markerna inom västra halvan av riksintresseområdet samt på avgränsning av de centrala gruvområdena Överberget, Överbergskullen, Mellanberget och Underberget. År 2020, som denna rapport redovisar, fokuseras på östra halvan av riksintresseområdet och på beskrivningar av vad man kan se i de centrala gruvområdena vid okulär besiktning utan att gräva och utan att gå in i underjordiska gruvgångar.

Expeditionen har ambitioner att även fortsätta efter år 2020, med fokus på både fördjupad dokumentation och andra insatser, såsom vetenskaplig och populärvetenskaplig bearbetning och publicering av expeditionens resultat. En vetenskaplig rapport, en bok med rikt bildmaterial, en besöksguide och utställningar planeras.

Expeditionen 2020 inleddes med planering i slutet av 2019. Startmöte med slutlig planering av fältarbetet och rapportarbetet genomfördes i Vuoggatjålme 2020-08-05, varefter fältarbetet genomfördes 2020-08-06–2020-08-09 av Lena Berg Nilsson, Lennart Klang, Ola Nilsson och Maria Söderberg. Som extra resurs deltog även Jörgen Langhof, geolog och intendent vid Naturhistoriska riksmuseet och verksam inom Jernkontorets forskningskommittéer.

Fältförberedelserna och rapportarbetet samordnades av Lennart Klang, som skrivit objekttabellen Bilaga 2 och denna rapport tillsammans med Maria Söderberg. Lena Berg Nilsson har gjort redovisningen i Fornreg samt sammanställt shapefiler, kartor i denna rapport och i Bilaga 1. Tillsammans med Ola Nilsson har Lena Berg Nilsson skrivit objekttabellen Bilaga 3. Maria Söderberg har skrivit bilagorna 4 och 5 samt svarat för rapportens layout. Rapportens disposition följer länsstyrelsens rapportanvisning 2009-04-08 (Länsstyrelsen Norrbotten 2009). Kontaktperson vid länsstyrelsen var Gunilla Edbom.

Sammanfattning

Det aktuella inventeringsområdet på Nasafjäll ligger på kalfjället ca 12 mil nordväst om tätorten Arjeplog och tangerar gränsen mot Norge. Före Expedition Nasafjäll var redovisningen i Fornsök och riksintressebeskrivningen påtagligt ofullständig och delvis felaktig, vilket framgår av expeditionens rapporter 2016, 2017, 2018 och 2019.

Syftet med fornminnesinventeringen 2020 var att identifiera och dokumentera fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar inom östra halvan av den areal som är riksintresse för kulturmiljövården, att komplettera med några objekt inom den västra halvan samt att dokumentera förekommande lämningstyper i de centrala gruvområdena. Tillsammans med utförda inventeringar 2018 och 2019 har därmed en första grundläggande dokumentation av lämningar inom riksintresseområdet utförts. Dock återstår nödvändiga arkivstudier för mer tillförlitliga bedömningar och slutsatser om de registrerade lämningarna. Planerade arkivstudier kunde inte genomföras 2020 eftersom arkiven var stängda för besökare till följd av Coronapandemin. Utöver de arkivstudier som planerades 2020 behövs också ett resurstillskott för ytterligare arkivstudier och bearbetning av Expeditionens resultat innan önskvärd publicering kan göras.

Utänför de centrala gruvområdena, främst i östra halvan av riksintresseområdet för kulturmiljövård, registrerades ca 80 lokaler för redovisning i Fornsök. Tre lokaler bedöms som fornlämningar och resterande som övriga kulturhistoriska lämningar. Lokaler som bedöms som fornlämningar är tre gruvhål. De övriga lämningarna utgörs av huvudsakligen av ett 50-tal rösnings, vartill kommer enstaka objekt i kategorierna gruvhål, gränsmärke, husgrund, härd, förvaringsanläggning och dike/ränna, allt enligt Riksantikvarieämbetets terminologi och i första hand bedömda som tillkomna efter år 1850.

Inom de fyra tidigare kända centrala gruvområdena Överbergskullen, Överberget, Mellanberget och Underberget beskrevs ett 70-tal objekt (gruvhål, husgrunder, uppfordringsanläggningar, gränsmärke och bergshistoriska övriga lämningar som varp, skrädningsplatser m.m.) varav ca 25 i Mellanberget och 25 i Underberget. Därtill dokumenterades ytterligare objekt mer översiktligt i de fyra gruvområdena.

Inventeringsresultatet bör följas upp med en fortsättning år 2021, inriktad på kompletterande arkivstudier samt fördjupade arkeologiska och geologiska iakttagelser vid återbesök i fält på platser där frågetecken och tolkningsproblem bör gå att bedöma bättre efter riktade analyser och jämförelser mellan resultat av arkivstudierna och fältinventeringarna 2018-2020.

Expeditionen bör också fortsätta studera Nasafjälls bok- och vaskverk, vars sandhögar är särskilt utsatta för kontinuerliga skador av vattenströmmar vid årliga snösmältningar enligt expeditionens rapporter 2016, 2017, 2018 och 2019. Åtgärder för att både skydda och i fält tillgängliggöra Nasafjälls unika fornlämningsmiljö bör övervägas av länsstyrelsen, något som Expedition Nasafjäll gärna medverkar till.

Syfte

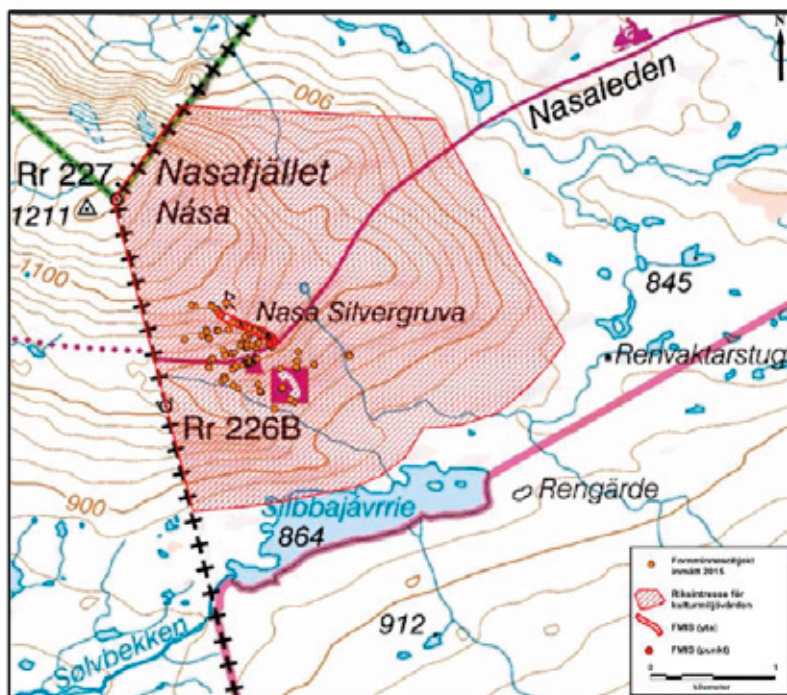
Målet med inventeringen 2020 var att dokumentera fornminnen inom riksintresset för kulturmiljövård BD 4 Nasafjäll. Syftet var:

- att beskriva, lägesbestämma och tolka gruvlämningar och eventuella andra förekommande lämningar
- att bedöma förekommande fornminnens antikvariska status enligt RAÄ:s styrdokument samt fotodokumentera fornminnen och delar av det landskap som berörs
- att registrera dokumenterade fornminnen i Riksantikvarieämbetets FMIS så att dokumentationen blir tillgänglig i söktjänsten Fornsök.

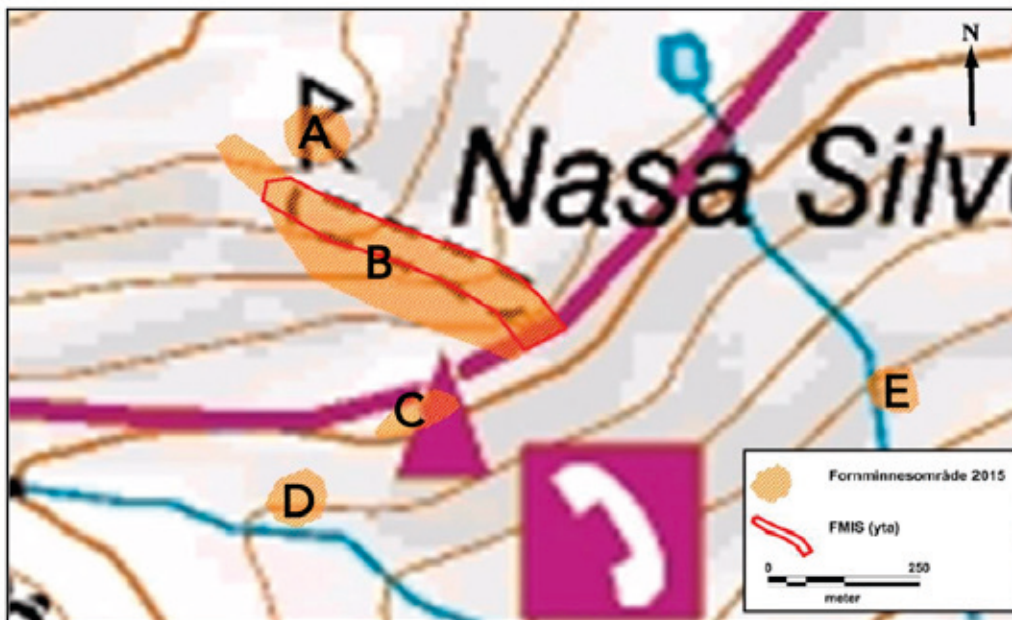
Inriktning och problemformuleringar

Den utförda förstudien för Expedition Nasafjäll (Berg Nilsson & Klang 2016) noterade ca 350 lämningar, varav ca 150 förekom på ca 50 lokaler i omgivningarna till de centrala gruvområdena och lägesbestämdes med handhållen GPS (figur 1). I de centrala gruvområdena Överberget, Överbergskullen, Mellanberget och Underberget karterades lämningar med hjälp av stegning och kompass dvs. utan GPS-stöd. Inventeringen i omgivningarna, som även berörde delar av de centrala gruvområdena, utfördes av Lena Berg Nilsson, Gerhard Flink, Ola Nilsson och Ingela Norlin. Karteringen utfördes av Lennart Klang, som också granskade några lämningar utanför de centrala gruvområdena.

Gemensamt för bägge insatserna – inventeringen och karteringen – var att anteckningar gjordes om ett urval objekt. Beskrivningarna gjordes inte färdiga för varken Fornsök eller för expeditionens ambitioner att göra en mer ingående dokumentation med bl.a. fotobilder och iakttagelser utöver vad som efterfrågas för redovisning i Fornsök.

Figur 1. Nasafjäll med påträffade objekt vid förstudien 2015, riksintresset för kulturmiljövården [BD4] samt tidigare registreringar i FMIS. Underlagskarta: GSD-Fjällkartan. © Lantmäteriet. Kartbearbetning: Lena Berg Nilsson 2016.

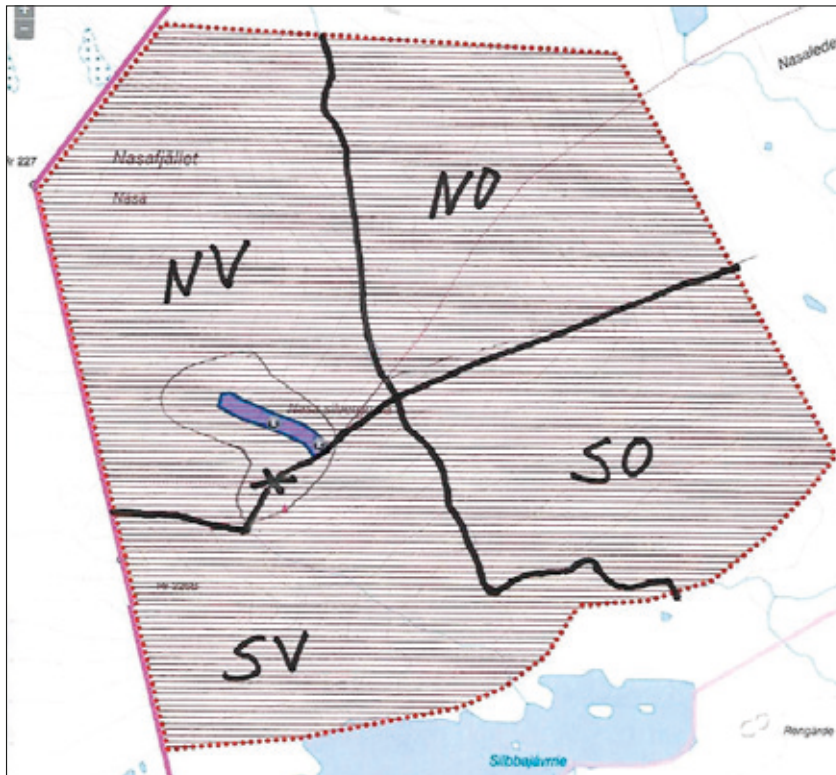
Figur 2. Nasa silvergruvors preliminärt avgränsade fyra centrala gruvområden (a, b, c och d) samt bokverksområdet (e) enligt förstudien 2015-2016. a: Överbergskullen, b: Överberget, c: Mellanberget och d: Underberget. Underlagskarta: GSD-Fjällkartan. © Lantmäteriet. Kartbearbetning: Lena Berg Nilsson 2016.

Inriktningen för 2019 och 2020 års inventeringar gjordes klar i samråd med Länsstyrelsen Norrbotten efter en analys av alternativa ambitionsnivåer för fältarbetet inom riksintresseområdet, som är ca 850 hektar stort i kuperad kalfjällsterräng. Området delades in i fyra kvadranter (figur 3), som analyserades i fältförberedelserna med avseende på fältarbetets behövliga täckningsgrad för den antikvariska redovisningen enligt länsstyrelsens önskemål. I aktuell terräng bedömdes varje kvadrant i genomsnitt kunna fornminnesinventeras med medelhög ambitionsnivå, ca 0,3-0,5 km² per arbetsdag och inventerare. Hög ambitionsnivå kunde också övervägas (ca 0,15-25 km² per dag), men valdes bort med hänsyn till gjord förstudie och terrängens goda siktförhållanden (inga skymmande träd på kalfjället). Lägre ambitionsnivå, ca 1 km² per dag, bedömdes inte kunna uppfylla målet att bedöma kvadranternas hela arealer och registrera det stora antal lämningar som förväntades.

De två västliga kvadranterna valdes ut för fältarbete 2019 och de två östliga för 2020 års fältarbete. Vid fältarbetet 2020 återstod också mindre delar att inventera av kvadranten i SV och några få kompletteringar i kvadranten i NV. Även dessa återstående arbeten utfördes nu 2020.

Två grupper med två personer per grupp beräknades kunna inventera ca 70 hektar per dag. Inriktningen bestämdes vara att så långt som möjligt avgöra i vilken utsträckning registrerade lämningar bör bedömas som fornlämningar respektive övriga kulturhistoriska lämningar, dvs. urskilja vilka lämningar som kan bedömas som tillkomna före respektive efter år 1850 i enlighet med gällande lagstiftning (KML) och Riksantikvarieämbetets styrdokument (Riksantikvarieämbetet 2014a och 2014b).

Till fältarbetet 2020 hörde även dokumentation av lämningar inom de centrala gruvområdena. Detta gjordes utifrån förstudiens karteringar 2015-2016 och kompletterande iakttagelser 2020.

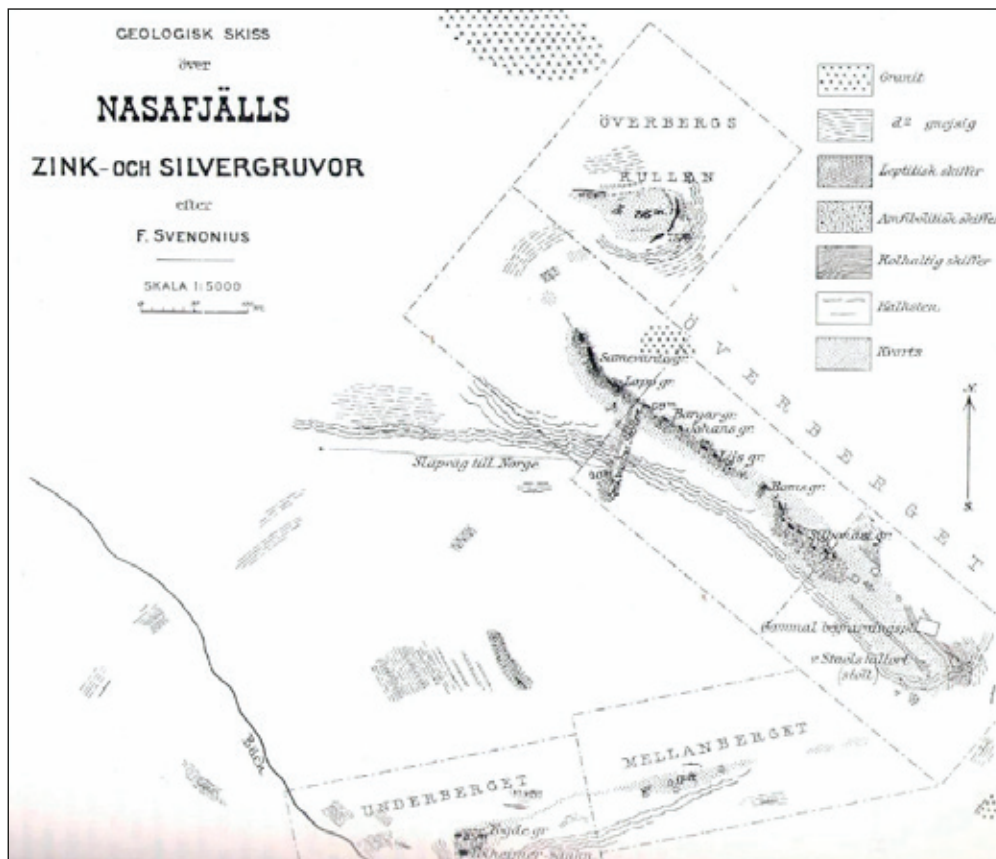

Figur 3. Riksintresseområdet indelat i fyra inventeringsområden, varav de i NO och SO inventerades 2020. Områdena NV och SV inventerades 2019. Med kryss på gränsen mellan kvadranterna NV och SV markeras gruvstugan. Området som ringar in gruvstugan och blåmarkerad redovisning enligt Fornsök 2019 (innan justeringar till följd av Expedition Nasafjäll) innefattar de centrala gruvområdena enligt figur 2. Underlagskarta: Fornsök. © Lantmäteriet. Kartbearbetning: Lennart Klang 2019.

Områdets förutsättningar

Områdets förutsättningar har utförligt redovisats i tidigare rapporter av Expedition Nasafjäll (Berg Nilsson & Klang 2016, Klang & Söderberg 2017, Berg Nilsson 2018 och Klang & Söderberg 2019). Tre brytningsperioder är kända i historiska källor, varav den första, från tiden 1635-1659, var den mest givande silverbrytningsperioden. Den andra verksamhetstiden, 1770-1810, hade mer begränsad omfattning och var till stor del inriktad på att utvinna mineral i gråbergsvarp från 1600-talets verksamhetsperiod. Den tredje verksamhetstiden, 1887-1946 (med möjlig fortsättning i oklar omfattning fram till 1999?), var huvudsakligen inriktad på prospektering i syfte att bedöma om det fanns lönsamhet med utökad och fortsatt gruvdrift.

Sammantaget kan således konstateras att den mest givande verksamhetsperioden hör till 1600-talet, men att den tredje verksamhetsperioden under slutet av 1800-talet och 1900-talet kan antas ha påverkat eller skapat ett svårbedömt antal lämningar i området. En skiss från 1920-talet visar de geologiska förutsättningarna för de centrala gruvområdena (figur 4). Inför fältarbetena 2019 och 2020 fanns ingen känd karta som redovisar prospekteringar och ingrepp under den tredje verksamhetsperioden, vilket innebär att bedömningar om olika tidsskeden för gruvdriften hittills inom Expedition Nasafjäll främst har baserats på fältiakttagelser.

Figur 4. Geologisk skiss över gruvorna på Nasafjäll. Efter Tegengren 1924 s 72.

Förutom spår efter gruvdriften finns även förutsättningar att identifiera lämningar efter samiska aktiviteter i kulturmiljövårdens riksintresseområde, antingen kopplade till transporter i samband med grubbrytningen eller helt fristående från gruvverksamheten. Området hör till Svaipa fjällsameby, som redovisar strategiskt viktigt uppsamlingsområde på Nasafjäll (Sametinget 2020).

På svenska sidan av Nasafjäll har veterligen ingen fornminnesinventering genomförts före Expedition Nasafjäll. På norska sidan finns uppgifter om fornminnen på Nasafjälls västra del, där en sommargrav för ett barn och en boplatz med tre härdar har registrerats (Lantz 2012). På Nasafjälls högsta del har en rest sten registrerats som naturbildning och en s.k. liggande höna (stenblock på underliggande mindre stenar) analyserats med hjälp av informanter med resultat att ingen tradition är känd som ger ”hönan” norskt kulturminnesskydd (a.a.). Inventeringsresultatet på norska sidan omnämner även röisingar som kan markera gamla gränslinjer mellan Norge och Sverige, en stenröjd övernattningsplats med upplagda stenar intill ett större stenblock och en möjlig offersten som består av ett block med antropomorfa drag (a.a.).

Fornminnesinventeringen på norska sidan föranleddes av planering för en framtida kvartsgruva och baserades till stor del på intervjuer med representanter för Semisjaur-Njarg och Svaipa samebyar, vilket följdes upp med fältarbete. Vid intervjuer framkom att inga stalotomter är kända på Nasafjäll, men att sådana förekommer både norr och söder om fjället. Anledningen antogs vara att Nasafjäll är ett kargt område och typiskt sommarland, medan frodigare och bättre vinterbeten förekommer längre mot norr och söder, vilket skulle kunna vara en förklaring till stalotomternas utbredning (a.a.).

Det är tidskrävande att ta sig till Nasafjäll till fots. Från Polcirkeln och Silvervägen på svenska sidan finns en led som är ca 60 km lång. De flesta vandrare väljer att gå från norska sidan och orten Bolna, en ca 8 km lång sträcka. Sommaren 2020 var denna möjlighet utesluten till följd av Coronapandemin, men expeditionens medlemmar och besökare kunde ta sig till platsen med helikopter.

Utgångspunkter och utförande

En mer utförlig utvärdering som planerades som förberedelser inför fältarbetet 2020, med jämförelser mellan inventeringsresultatet 2019 och vad skriftliga källor kan tillföra tolkningen av gruvverksamhetens olika uttryck, kunde inte genomföras till följd av att Coronapandemin omöjliggjorde arkivbesök 2020. Fältarbetet 2020 förbereddes istället med en återblick i relevant litteratur, relevanta arkeologiska rapporter, Fornsök, Sametingets hemsida, insamlat material vid gjord förstudie för Expedition Nasafjäll 2015-2016 och resultat av de därefter producerade rapporterna inom Expeditionen. Alla typer av lämningar som skulle kunna påträffas i området eftersöktes vid 2020 års inventering.

Okulär granskning av markytor inklusive selektiv sondning var de metoder som bedömdes aktuella vid fältarbetet. Gruvrelaterade objekt med oklar fornminneskaraktär antogs kunna bedömas med hjälp av skriftliga källor inom Expedition Nasafjälls fortsättning 2021 och senare. Eventuella diffusa stensamlingar och andra lämningar, som exempelvis skulle kunna vara härdar, bengömmor eller annat, kan bli aktuella för provundersökningar med spade om sondning i sådana objekt inte kan ge tillförlitlig information, men sådana eventuella undersökningar var inte aktuella vid 2020 års inventeringsarbete utan skulle kunna bli en fortsättning inom expeditionen ett annat år.

Fältarbetet delades upp så att kvadranten i NO inventerades av Lena Berg Nilsson och Ola Nilsson, som båda utförde rekognoscering och dokumentation. Kvadranten i SO samt Mellanberget och Underberget rekognoserades av Lennart Klang och Maria Söderberg, med Lennart Klang som ansvarig för dokumentationen. Dokumentationen av Överberget och Överbergskullen utfördes av Lena Berg Nilsson. Jörgen Langhof medverkade som extra resurs och gjorde geologiska iakttagelser inom gruvområdena och kvadranten i NO.

Fornminnesdokumentationen gjordes efter riktlinjer enligt gällande styrdokument (Riksantikvarieämbetet 2014a och 2014b), inkluderande förslag till status för registrerade objekt (fornlämningar eller övriga kulturhistoriska lämningar) och koordinatsättning i SWEREF 99 TM med handhållen GPS.

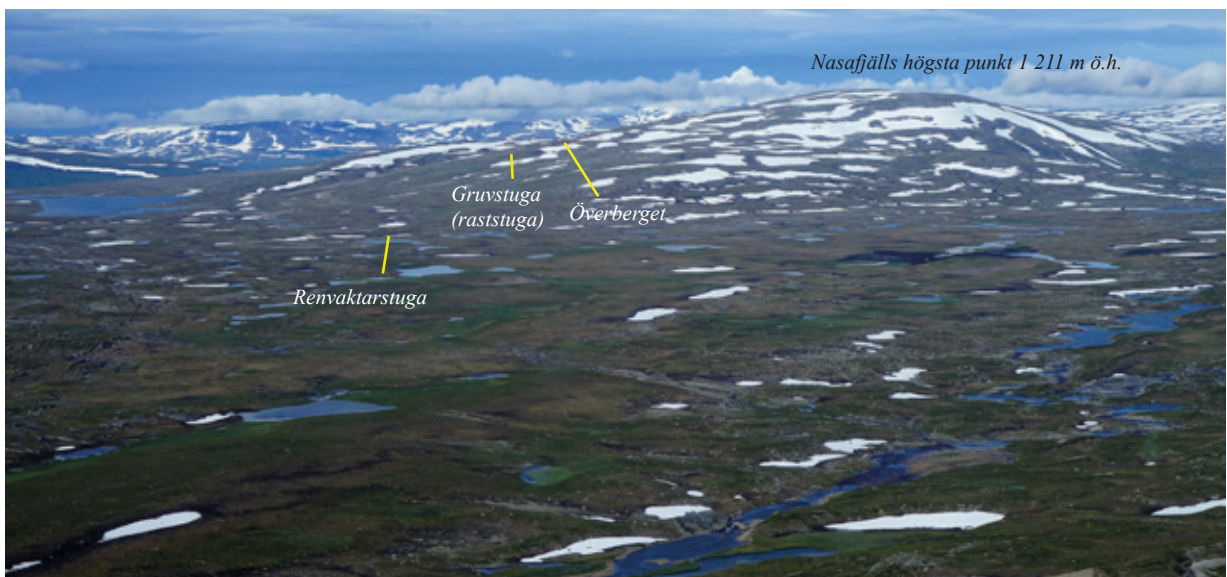
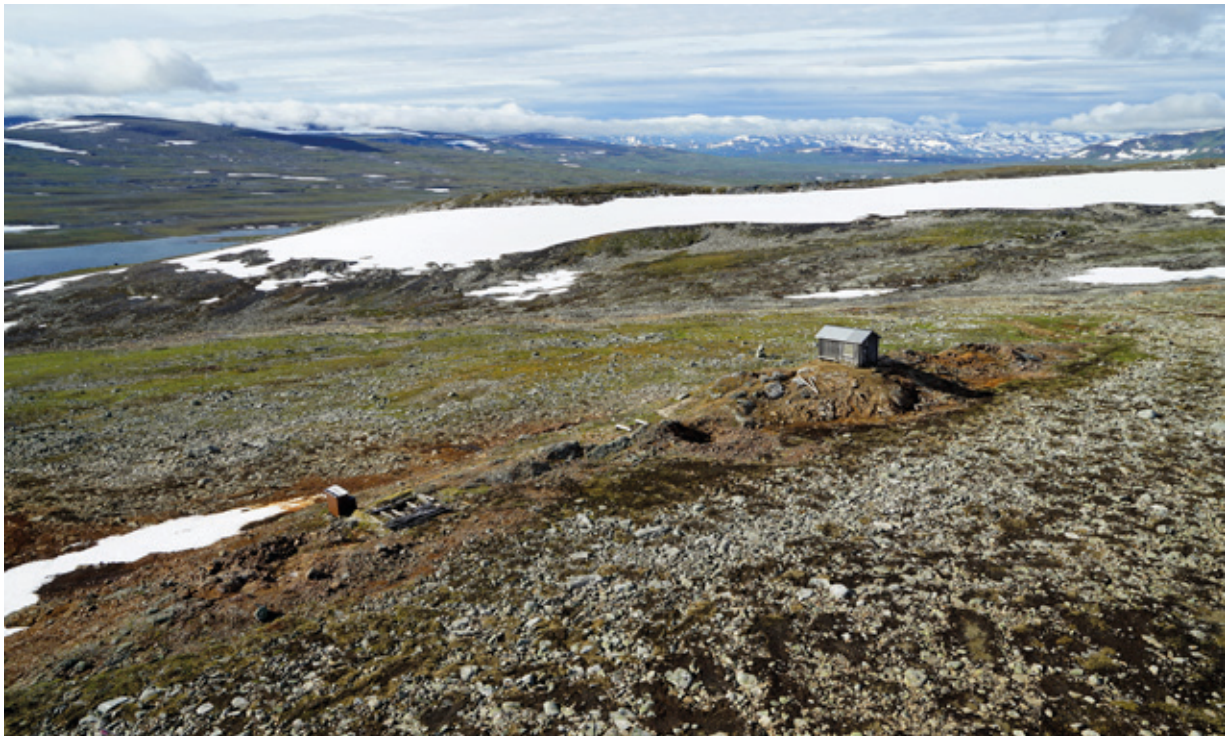
Utöver underlag till redovisning i Fornsök genomfördes även en fotodokumentation med inriktning på de registrerade lämningarna (redovisas i objekttabellerna Bilaga 2 och Bilaga 3). För flera objekt gjordes även uppmätning av kartlav i syfte att få underlag till tolkning av kronologiska sammanhang. Metoden och dess felkällor var välkända vid fältarbetet (jfr Broadbent 2000 och Klang 2005).

Fyndstrategin var att inte tillvarata eventuella påträffade fynd. Sådana kan övervägas tillvaratas i ett senare skede av expeditionen, efter utvärderingar av inventeringsresultaten.

Vid inventeringen fanns två särskilt viktiga utgångspunkter, dels att inga lämningar registrerades i östra halvan av riksintresseområdet inom ramen för förstudien 2015-2016

(figur 1) och dessutom att terrängskuggningskartor i Fornsök, baserade på laserscanning, hade ett flertal indikationer att kontrollera i fält. Östra delen besöktes aldrig vid förstudien, varför det nu 2020 skulle bli intressant att se om gruvrelaterade och andra lämningar förekommer där. Terrängskuggningskartorna hade några 10-tal formationer att kontrollera vid fältarbetet. Terrängrekognoseringen utfördes i, kring, mellan och utanför de indikationer som kunde ses på terrängskuggningskartorna, dvs. tämligen heltäckande i inventeringsområdet.

Fältarbetet kunde genomföras i bra väder och goda besiktningsförhållanden. Endast enstaka regnskurar, tidvis dimma och ett dygn med hård vind förekom, vilket får anses vara ovanligt lite, för att vara på Nasafjäll.

Vy från inflygning 7 augusti 2020. Den övre bilden visar Mellanberget med gruvstuga (även benämnd raststuga på kartor) som renoverades i början av 1980-talet. De undre bilden visar hela Nasafjället i riktning mot väster. Gruvområdet ligger i den södra delen av fjället. Foto Maria Söderberg

Resultat

Fornminnen

Resultatet av inventeringen redovisas på kartor (Bilaga 1) och i objekttabeller (Bilaga 2 och Bilaga 3). Objekttabellerna har bearbetats lite olika mycket vilket bedöms sakna betydelse för denna rapportering. Båda objekttabellerna innehåller upplysningar som efterfrågas av länsstyrelsen och för redovisning i Fornsök. Därtill förekommer upplysningar som kan komma att bearbetas mer inom expeditionens fortsättning.

I objekttabellerna (Bilaga 2 och Bilaga 3), på kartor (Bilaga 1) och i Tabell 1 redovisas både tilldelade ID i Fornsök och interna ID. Interna ID sammanställdes vid rapportarbetet (interna objekt-nr) och är anpassade till en inledd nummerserie i förstudien från 2015-2016, vilket förklarar att luckor förekommer i serien vid redovisning av 2020 års resultat i Tabell 1. På kartor i Bilaga 1 redovisas objekt som har ID i Fornsök och interna objekt-nr för objekt som inte redovisas i Fornsök.

Vid fältarbetet användes ytterligare interna nummerserier, relaterade till vem eller vilka som utförde den arkeologiska dokumentationen och ansvarar för den antikviska bedömningen samt vilket år det gjordes. Vem eller vilka som är ansvariga för dokumentationen 2020 redovisas i objekttabellerna med initialer (LBN för Lena Berg Nilsson, LK för Lennart Klang och ON för Ola Nilsson).

De registrerade lokalerna år 2020 sammanfattas nedan i Tabell 1 med avseende på ID-nr, lämningstyp och antikvarisk bedömning. Se vidare kartor i Bilaga 1 och beskrivningar med fotodokumentation i Bilaga 2 och Bilaga 3.

Totalt registrerades 86 lokaler vid 2020 års inventering, varav några, bl.a. de centrala gruvområdena, hade noterats 2019 och återbesöktes 2020. Av de 86 lokalerna bedöms 7 som fornlämningslokaler (varav 4 är de tidigare avgränsade centrala gruvområdena) och ca 70 som övriga kulturhistoriska lämningar eller möjliga fornlämningar. Därtill kommer några få lokaler som inte redovisas i Fornsök (naturbildningar och lämningar som saknar egenskaper som motiverar redovisning i Fornsök).

Inga gruvområden nyregistrerades 2020. Utanför de tidigare kända gruvområdena registrerades enligt Riksantikvarieämbetets terminologi 13 gruvhål som ensamliggande, däribland tre fornlämningslokaler (från första eller möjligen andra brytningsperioden) och resterande som övriga kulturhistoriska lämningar (från den tredje brytningsperioden). Flera av gruvhålen som bedöms vara från den senaste brytningsperioden är mindre skärpningar, som troligen inte resulterat i malm och därför bör betecknas som prospekteringar. 11 av gruvhålen ligger i de återbesökta kvadranterna NV och SV – endast 2 gruvhål registrerades i de östra kvadranterna, vilka bägge återfinns mycket nära 2019 års kvadranter.

1 lokal registrerades 2020 som ”bergshistorisk lämning övrig” enligt Riksantikvarieämbetets terminologi. Denna har i objekttabellen Bilaga 2 beskrivits som försvar (dvs. anlagd med syfte att juridiskt försvara rätten att få bryta malm i området). Även denna var en återbesökt lämning från 2019.

I övrigt registrerades 2020 ca 60 objekt som gränsmärken, rösningar eller övrigt i enlighet med Riksantikvarieämbetets terminologi. Dessa objekt består av upplagda eller uppresta stenar. Därtill registrerades 1 förvaringsanläggning, 3 husgrunder, 2 härdar och 1 dike/ränna.

*Silvermalm (blyglans), tygrester vid Överberget och borrhål vid gruva på Mellanberget.
Foto Maria Söderberg 2020.*

I de fyra centrala gruvområdena har ett 70-tal objekt beskrivits särskilt (gruvhål, husgrunder, uppfordringsanläggningar, gränsmärke och bergshistoriska övriga lämningar som varp, skrädningsplatser m.m.) varav ca 25 i Mellanberget och 25 i Underberget. Därtill kommer ett antal objekt som omnämns mer översiktligt i objekttabellerna.

De geologiska iakttagelserna i gruvområdena av Jörgen Langhof kommer att inarbetas i vetenskapliga särskilda utvärderingar utöver vad som ryms i denna rapport. Handskrädningsplatser, som arkeologiskt var mer eller mindre tydliga, kunde preciseras som några platser från 1 till 5 meters diameter, där silvermalm (blyglans) finns kvar som 0,5-5 cm stora aggregat tillsammans med talrika kvartsbitar samt i något fall även rester av näver och något som kan tolkas som grova tygrester (eventuellt vadmalstyg för att täcka gruvhålen med – jfr Bromé 1923 s 69).

Tabell 1.

Registrerade lämningstyper och antikvariska bedömningar vid den arkeologiska utredningen.

Lämnings-nummer Fornsök	Internt Objekt-nr	Lämningstyp	Antikvarisk bedömning 2020
L2019:5209	A	Gruvområde	Fornlämning
L1995:70	B	Gruvområde	Fornlämning
L2019:5191	C	Gruvområde	Fornlämning
L2019:5192	D	Gruvområde	Fornlämning
L2020:9059	N136	Gruvhål	Möjlig fornlämning
L2020:9060	N219	Gruvhål	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9062	N220	Övrigt	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9064	N221	Rösning	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9065	N222	Rösning	Övrig kulturhistorisk lämning
L2019:5161	N193	Gruvhål	Fornlämning
L2020:9067	N223	Gruvhål	Möjlig fornlämning
L2020:9068	N224	Gruvhål	Fornlämning
L2020:9069	N225	Härd	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9070	N226	Rösning	Möjlig fornlämning

Lämnings- nummer Fornsök	Internt Objekt-nr	Lämnings- typ	Antikvarisk bedömning 2020
I.2019:5162	N194	Bergshistorisk lämning övrig	Övrig kulturhistorisk lämning
I.2020:9072	N227	Rösning	Övrig kulturhistorisk lämning
I.2020:9073	N228	Rösning	Övrig kulturhistorisk lämning
I.2020:9075	N229	Rösning	Övrig kulturhistorisk lämning
I.2020:9107	N230	Rösning	Övrig kulturhistorisk lämning
I.2020:9109	N231	Rösning	Övrig kulturhistorisk lämning
I.2020:9110	N232	Rösning	Övrig kulturhistorisk lämning
I.2020:9111	N233	Rösning	Övrig kulturhistorisk lämning
I.2020:9113	N234	Rösning	Övrig kulturhistorisk lämning
I.2020:9114	N235	Övrigt	Övrig kulturhistorisk lämning
I.2020:9115	N236	Rösning	Övrig kulturhistorisk lämning
I.2020:9116	N237	Rösning	Övrig kulturhistorisk lämning
I.2020:9117	N238	Rösning	Övrig kulturhistorisk lämning
I.2020:9118	N239	Rösning	Övrig kulturhistorisk lämning
I.2020:9119	N240	Rösning	Övrig kulturhistorisk lämning
I.2019:5191	N14	Gravhöl	Fugår i forn lämning Mellanberget

Lämnings- nummer Fornsök	Internt Objekt-nr	Lämningstyp	Antikvarisk bedömning 2020
L2019:5191	N15	Husgrund, historisk tid	Ingår i fornlämning Mellanberget
L2019:5191	N16a	Gruvhål	Ingår i fornlämning Mellanberget
L2019:5191	N16b	Gruvhål	Ingår i fornlämning Mellanberget
L2019:5191	N17	Gruvhål	Ingår i fornlämning Mellanberget
L2019:5191	N18	Bergshistorisk lämning, övrig	Ingår i fornlämning Mellanberget
L2019:5191	N19a	Gruvhål	Ingår i fornlämning Mellanberget
L2019:5191	N19b	Gruvhål	Ingår i fornlämning Mellanberget
L2019:5191	N20	Gruvhål	Ingår i fornlämning Mellanberget
L2019:5191	N21	Husgrund historisk tid	Ingår i fornlämning Mellanberget
L2019:5191	N22	Gruvhål	Ingår i fornlämning Mellanberget
L2019:5191	N23	Gruvhål	Ingår i fornlämning Mellanberget
L2019:5191	N24a	Gruvhål	Ingår i fornlämning Mellanberget
L2019:5191	N24b	Bergshistorisk lämning övrig	Ingår i fornlämning Mellanberget
L2019:5192	N4	Uppfordringsanläggning	Ingår i fornlämning Underberget
L2019:5192	N5	Bergshistorisk lämning övrig	Ingår i fornlämning Underberget
L2019:5192	N6	Gruvhål	Ingår i fornlämning Underberget

Lämnings- nummer Fornsök	Internt Objekt-nr	Lämningstyp	Antikvarisk bedömning 2020
L2019:5192	N7	Gruvhål	Ingår i fornlämning Underberget
L2019:5192	N8	Bergshistorisk lämning övrig	Ingår i fornlämning Underberget
L2019:5192	N9	Bergshistorisk lämning övrig	Ingår i fornlämning Underberget
L2019:5192	N10	Bergshistorisk lämning övrig	Ingår i fornlämning Underberget
L2019:5192	N11a	Gruvhål	Ingår i fornlämning Underberget
L2019:5192	N11b	Bergshistorisk lämning övrig	Ingår i fornlämning Underberget
L2019:5192	N12a	Bergshistorisk lämning övrig	Ingår i fornlämning Underberget
L2019:5192	N12b	Bergshistorisk lämning övrig	Ingår i fornlämning Underberget
L2019:5192	N12c	Bergshistorisk lämning övrig	Ingår i fornlämning Underberget
L2019:5192	N12d	Bergshistorisk lämning övrig	Ingår i fornlämning Underberget
L2020:9249	N102	Gränsmärke	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9251	N103	Gränsmärke	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9263	N137	Gruvhål	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9252	N241	Rösning	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9253	N242	Härd	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9254	N243	Gruvhål	Övrig kulturhistorisk lämning

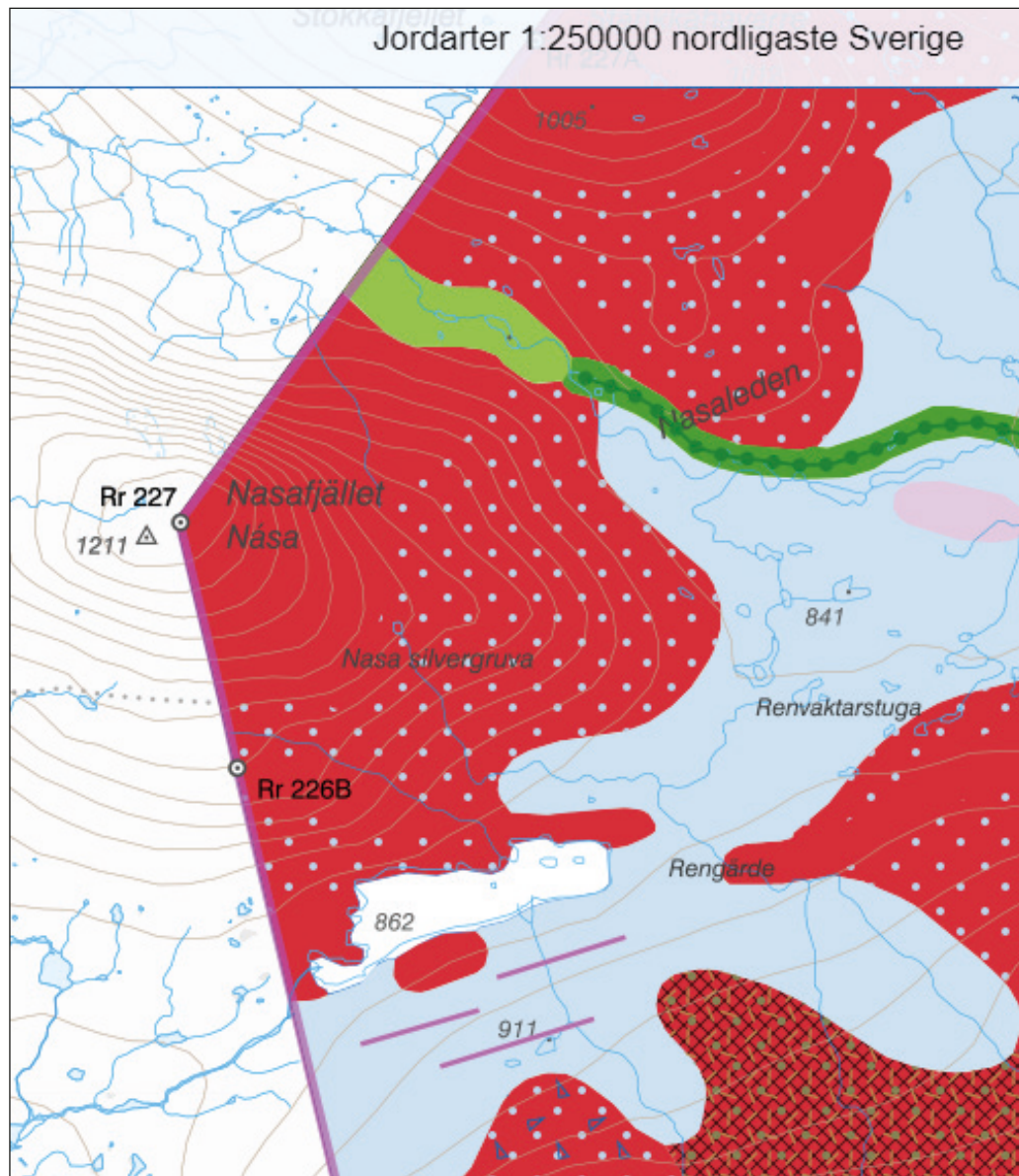
Lämnings- nummer Fornsök	Internt Objekt-nr	Lämningstyp	Antikvarisk bedömning 2020
L2020:9255	N244	Gruvhål	Övrig kulturhistorisk lämning
	N245	Övrigt	Registreras ej i Fornreg.
L2020:9256	N246	Förvaringsanläggning	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9257	N247	Rösning	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9258	N248	Gränsmärke	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9259	N249	Övrigt	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9260	N250	Övrigt	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9261	N251	Rösning	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9262	N252	Rösning	Övrig kulturhistorisk lämning
	N253	Naturbildning	Registreras ej i Fornreg.
L2020:9264	N254	Rösning	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9265	N255	Rösning	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9267	N256	Rösning	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9268	N257	Rösning	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9270	N258	Rösning	Övrig kulturhistorisk lämning
	N259	Övrigt	Registreras ej i Fornreg.

Lämnings- nummer Fornsök	Internt Objekt-nr	Lämningstyp	Antikvarisk bedömning 2020
L2020:9271	N260	Rösning	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9274	N261	Husgrund, historisk tid	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9275	N262	Husgrund, historisk tid	Övrig kulturhistorisk lämning
	N263	Övrigt	Registreras ej i Fornreg.
L2020:9276	N264	Rösning	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9279	N265	Rösning	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9281	N266	Rösning	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9282	N267	Rösning	Övrig kulturhistorisk lämning
	N268	Naturbildning	Registreras ej i Fornreg.
L2020:9288	N269	Rösning	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9289	N270	Rösning	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9290	N271	Rösning	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9291	N272	Rösning	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9292	N273	Rösning	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9286	N274	Rösning	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9293	N275	Rösning	Övrig kulturhistorisk lämning

Lämnings- nummer Fornsök	Internt Objekt-nr	Lämningstyp	Antikvarisk bedömning 2020
L2020:9294	N276	Rösning	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9295	N277	Gruvhål	Övrig kulturhistorisk lämning
	N278	Övrigt	Registreras ej i Fornreg.
L2020:9297	N279	Rösning	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9298	N280	Gränsmärke	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9299	N281	Rösning	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9300	N282	Rösning	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9301	N283	Rösning	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9302	N284	Dike/ränna	Möjlig fornlämning
L2020:9303	N285	Gruvhål	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9304	N286	Rösning	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9305	N287	Rösning	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9306	N288	Gruvhål	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9307	N289	Rösning	Övrig kulturhistorisk lämning
L2020:9308	N290	Gruvhål	Fornlämning
L2020:9309	N291	Husgrund, historisk tid	Övrig kulturhistorisk lämning

Lämnings- nummer Fornsök	Internt Objekt-nr	Lämningstyp	Antikvarisk bedömning 2020
L2020:9310	N292	Gruvhål	Övrig kulturhistorisk lämning
RAÄ Arjeplog 362:1, L1995:70	N32	Husgrund historisk tid	Ingår i forn lämning Överberget
RAÄ Arjeplog 362:1, L1995:70	N33	Gruvhål	Ingår i forn lämning Överberget
RAÄ Arjeplog 362:1, L1995:70	N37	Gruvhål	Ingår i forn lämning Överberget
RAÄ Arjeplog 362:1, L1995:70	N40a	Uppfordringsanläggning	Ingår i forn lämning Överberget
RAÄ Arjeplog 362:1, L1995:70	N40b	Bergshistorisk lämning, övrig	Ingår i forn lämning Överberget
RAÄ Arjeplog 362:1, L1995:70	N40c	Bergshistorisk lämning, övrig	Ingår i forn lämning Överberget
RAÄ Arjeplog 362:1, L1995:70	N41	Uppfordringsanläggning	Ingår i forn lämning Överberget
RAÄ Arjeplog 362:1, L1995:70	N44	Husgrund historisk tid	Ingår i forn lämning Överberget
RAÄ Arjeplog 362:1, L1995:70	N45	Gruvhål	Ingår i forn lämning Överberget
RAÄ Arjeplog 362:1, L1995:70	N295	Husgrund historisk tid	Ingår i forn lämning Överberget
RAÄ Arjeplog 362:1, L1995:70	N57	Gruvhål	Ingår i forn lämning Överberget
RAÄ Arjeplog 362:1, L1995:70	N58	Gränsmärke	Ingår i forn lämning Överberget
L2019:5209	N86a	Gruvhål	Ingår i forn lämning Överbergskullen
L2019:5209	N86b	Gruvhål	Ingår i forn lämning Överbergskullen
L2019:5261	N132	Husgrund, historisk tid	Möjlig forn lämning

Lämnings- nummer Fornsök	Internt Objekt-nr	Lämnings- typ	Antikvarisk bedömning 2020
	Internt arbetsID: LK2019:401	Naturbildning	Naturbildning som inte redovisas i Fornsök
	Internt arbetsID: LK2019:402	Naturbildning	Naturbildning som inte redovisas i Fornsök

Figur 5. Jordarter enligt SGU. Rött = berg, ljusblått = morän, grönt (utanför inventeringsområdet) = isälvssediment. Ljusblåa prickar betyder tunt eller osammanhängande ytlager av morän. Karta: SGU Kartvisaren, bakgrundskarta © Lantmäteriet.

Landskapet

Nasafjället består av berg med eller utan tunt eller osammanhängande ytlager av morän (figur 5). Rikligt med block och stenar förekommer liksom huvudsakligen mager jord med ringa växtlighet.

Avståndet från raststugan på Mellanberget ned till Silbbajávrrie är 1,1 km. Sluttningens nivåer varierar från 1065 m ö.h. ned till strandens 862 m ö.h. I sluttningen finns ett mer gräsbevuxet område med förvånansvärt rik flora. Det sträcker sig i öst-västlig riktning ca 550 meter, huvudsakligen mellan två bäckar. Det är möjligt att berggrunden är kalkrik och därmed gynnar växtligheten och artrikedomen. Lågväxande dvärgbjörk och vide finns här, liksom mossor, bräken och lavar. I floran finns t.ex. fjällbinka, fjällglim, blåklocka, smörbollar, ängsull, svarthö och isranunkel. Omfattningen av gräs väcker även frågan om detta område möjligen kan ha utgjort betesmark under de olika gruvepokerna. Som vår expedition tidigare har pekat på förekom periodvis djurhållning som omfattade

renar, får och hästar. Det som dock kan tala emot rik betesmark är det kallare fjällklimat som fanns för tvåhundra och fyrahundra år sedan jämfört med det varmare klimat vi ser i dag. I nutid har vi under sex års närvaro på Nasafjäll (flera dagar i augusti månad) sett ytterst få renar i inventeringsområdet, vilket talar för att bättre betesmarker förekommer längre bort.

I riksintresseområdet finns många intressanta naturbildningar som t.ex. uppallade block på underliggande mindre stenar, företeelser som ibland benämns ”liggande hönor”. De som noterats i riksintresseområdet för kulturmiljövård på Nasafjäll har bildats genom att inlandsisen fört med sig stenar och block som deponerats på berghällar eller stannat på ett lager av sand, grus och mindre stenar som sedan spolats bort, varvid de något större stenarna blivit fastklämda under större block. I inventeringsområdet finns tiotals sådana formationer. Det kan inte uteslutas att naturbildningar i vissa fall varit speciella platser och terrängmarkörer i det samiska landskapet.

Fjällbinka och naturbildning med uppallat block på berghäll och underliggande sten på Nasafjäll. Foto Maria Söderberg

Vetenskaplig tolkning

De objekt som registrerades vid denna fornminnesinventering år 2020 ger upphov till flera vetenskapliga tolkningar om gruvdriftens rumsliga och kronologiska fördelning på Nasafjäll. Enligt en sammanställning av länsstyrelsen 1998 omnämns Nasafjäll som en plats med gruvor som betjänade silververk (Länsstyrelsen Norrbotten m.fl. 1998 s 54), men sammanställningen framhåller att lämningar från historisk tid i Norrbotten har studerats i så begränsad omfattning att ”vetenskapliga frågeställningar har därför inte kommit att formuleras” (a.a. s 56). Riktigt så illa var det nog inte ens 1998 (jfr t.ex. Bromé 1923, Awebro & Hedlund 1985, Awebro 1986, Hansson 1987), men oaktat tidigare insatser har Expedition Nasafjäll pekat på ett stort antal vetenskapliga frågeställningar i både förstudien 2015-2016 och rapporterna från 2017, 2018 och 2019. Flera av frågeställningarna är relaterade till ett eget forskningsprogram om historiska gruvor (Landskapsarkeologerna 2013).

Inventeringarna 2019 och 2020 har resulterat i en tydlig rumslig fördelning av lämningstyper på Nasafjäll. Gruvrelaterade lämningar förekommer enbart i riksintresseområdets västra halva. Förutom 2 gruvhål i nära anslutning till de västliga kvadranterna saknas enligt inventeringsresultatet sådana lämningar i kvadranterna i NO och SO. I riksintresseområdets östra halva förekommer i stället rösningar, uppresta stenar och lämningar efter mycket sentida verksamheter som stolpar av järn och trä till stängsel. Troligen kan någon rösning och upprest sten relateras till en gammal färdväg till gruvorna, men för att dra slutsatser om det krävs utökade analyser både i och långt utanför riksintresseområdet. Rösningarna och de uppresta stenarna förefaller lika gärna kunna markera leder för jakt, fiske, renskötsel och vandringar av andra skäl, utan koppling till gruvdriften. Även andra funktioner bör finnas, t.ex. utmålsmarkeringar.

Karaktäristiska samiska visten saknas i riksintresseområdet. De två registrerade härdarna vid fältarbetet 2020 har sentida karaktär och kan härröra från 1900-talet. Landskapets karaktär enligt figur 5 tyder på att visten kan ha funnits i dalgångar med moränmark nedanför bergen.

Redovisningen av lämningstyper i de centrala gruvområdena preciserar den kunskap som Expedition Nasafjäll började registrera vid förstudien 2015-2016. Tillkommande resultat sedan dess har kanske inte direkt ändrat tolkningen av gruvdriften, men har kunnat precisera flera moment. T.ex. har relativt få borrhål identifierats som behövdes för den krutsprängning som initierades redan på 1630-talet. Ganska många spår efter både tillmakning och kallkilning har noterats som eventuellt kan komma att precisera tolkningen om gruvteknikens variationer, men innan mer underbyggda tolkningar kan göras behövs mer analys och bearbetning av källmaterialet. Tolkningar kring utbredningen av olikartade varp, både vid gruvhål och upplagda ganska långt från gruvhål, behöver också mer tvärvetenskaplig analys, vilket även gäller för handskrädningplatser och andra platser i silverbrytningsprocessen.

Den nu genomförda dokumentationen kan sägas mer lägga en grund för vetenskapliga tolkningar än tillåta omedelbara underbyggda slutsatser utöver grundläggande rumsliga, kronologiska och funktionella förhållanden.

Vidare undersökningar

Det framstår som nödvändigt att kommande år relatera nu föreliggande inventeringsresultat i fält (från 2018, 2019 och 2020) till resultat av arkivstudier i skriftliga källor för att få en relevant helhetsbild av gruvdriften och hur den ska framhållas som riksintresse för kulturmiljövården. T.ex. saknas ännu tydlighet i hur aktiviteter på 1900-talet har påverkat de gruvor som började bearbetas på 1600-talet. För lämningar utanför de centrala gruvområdena behövs en närmare studie av försvar och inmutningsrösen för att sakligt precisera vilka typer av gruvrelaterade lämningar som förekommer på Nasafjäll. Även om arkivstudier hittills mest fokuserat på 1600-talets gruvdrift finns även där ett antal kvarstående frågor kring tolkningen av hur verksamheten organiserades, vilka lämningar som uppstod och om eller hur de kan vara bevarade i dag.

Arkeologiska undersökningar och fördjupade geologiska undersökningar kan ge ökad viktig kunskap om både bebyggelsen kring gruvorna och processen kring hur malmen bearbetades vid t.ex. skrädning och bokning. En vetenskaplig sammanfattning och

utvärdering av hittills uppnådda resultat för Expedition Nasafjäll bör göras innan frågor preciseras och undersökningsobjekt motiveras.

Fortsatta analyser bör även innefatta klimatfrågan då och nu. Vid gruvstarten på 1630-talet pågick vad som beskrivs som ”den lilla istiden”. Hur påverkade detta arbetet vid gruvorna, som bedrevs året runt? Transporterna? Djurhållningen? Hur överlevde människorna på fjället vid denna tid? Har det tämligen frodiga gräsbeväxta området i södra delen av riksintresseområdet förändrats under århundradena och har det använts sommartid för djurhållningen? Med stöd av relevant klimatforskning skulle vi kunna beskriva förändringarna och även studera hur nuvarande pågående uppvärmning påverkar fornlämningar och landskapet.

Under våra år med Expedition Nasafjäll har vi sett hur platsen och dess speciella historia, på olika vis med skiftande utgångspunkter, används i exempelvis konst, litteratur och dans (jfr tidigare rapporter och Bilaga 4 i denna rapport). Även detta bör fångas upp i samband med populärvetenskaplig publicering om platsen.

Tre återstående mål att nå i närtid för Expedition Nasafjäll kan sammanfattas;

- att fullgöra planerade arkivstudier (som blev inställda 2020 av Coronapandemin) och relatera resultat av sådana studier till geologiska och arkeologiska inventeringsiakttagelser.
- att sammanfatta de viktigaste resultaten ur vetenskaplig synvinkel och utifrån en utvärdering överväga några fördjupande arkeologiska och geologiska undersökningar för att pröva hypoteser och få svar på intressanta frågor och vetenskapliga problem som annars framstår som olösta.
- att populärvetenskapligt publicera resultaten i skrift, bild och utställningar.

Genomgång av lämningar 2020. Här intill en husgrund med fr v Lena Berg Nilsson, Ola Nilsson, Jörgen Langhof och Lennart Klang. Foto Maria Söderberg

Utvärdering

Fornminnesinventeringens syften år 2020 får anses uppfyllda. Fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar av betydelse har beskrivits i utvalda delar av riksintresseområdet för kulturmiljövård och bedömts enligt gängse rutiner enligt Riksantikvarieämbetets styrdokument, vetenskaplig erfarenhet och beprövade rutiner vid arkeologisk inventering. Fotodokumentation har utförts.

Tidsåtgången för att fornminnesinventera de två östra kvadranterna av riksintresseområdet för kulturmiljövård var i stort sett korrekt avsatt. Dokumentationen av de centrala gruvområdena Överberget, Överbergskullen, Mellanberget och Underberget kunde genomföras med en ambitionsnivå som bedöms tillräcklig för redovisning i Fornsök, men som hade behövt mer tid för interna diskussioner och en mer detaljerad dokumentation i enlighet med Expeditionens ambitioner. Några förtydliganden och beskrivningar av ingående objekt i både Överberget och Överbergskullen planeras som fortsättning år 2021.

Den medelhöga ambitionsnivå som hela riksintresseområdet inventerats med i och med 2020 års fältarbete innebär att hela landskapet i riksintresseområdet har studerats i fältarbetet och att ett stort antal påträffade objekt, både fornminnen och naturbildningar, har bedömts. Naturbildningarna har bara i särskilda undantagsfall tagits med i redovisningen – för att illustrera att sådana ibland har likheter med fornminnen.

Ambitionsnivån innebär också att det kan förekomma fornminnen som inte har upptäckts med den valda täckningsgraden och i rådande inventeringssituationer med ibland motsträvig väderlek och förekommande fornminnesobjekt som är svåra att identifiera när de är mer eller mindre dolda i bergsformationer och markvegetation eller under snölegor. För att upptäcka vissa fornminnestyper, t.ex. härदार eller små prospekteringsingrepp i berg, krävs att dessa har identifierbara egenskaper och terränglägen som valts ut vid fältarbetet. Rekognosceringen gjorde terränganpassat i stråk med varierande avstånd, t.ex. med ca 50 meters lucka mellan stråken, och det kan inte helt uteslutas att någon lämning då inte blev registrerad.

Den bedömning som kan göras, med ledning av landskapets öppenhet och struktur, är att endast enstaka fornminnen kan ha blivit oregistrerade och att eventuella sådana inventeringsluckor inte kan inverka på efterfrågat kunskapsunderlag om Nasafjälls fornminnesförekomster. Det som hade varit önskvärt, med hänsyn till Nasafjälls särskilt höga kulturhistoriska värden, är att mer tid hade kunnat avsättas för både arkivstudier och mer utförlig arkeologisk dokumentation i och i anslutning till de centrala gruvområdena. Detta kan emellertid göras kommande år. Behovet att inventera mer för fördjupat kunskapsunderlag till kulturmiljövårdens riksintresseavgränsning, och karaktärisering av vad riksintresset innehåller, kan dock nu bedömas som tillgodosett.

Referenser

- Awebro, Kenneth. 1986. *Från malm till mynt. En historisk-metallurgisk studie om Nasafjäll.* (Studia Laplandica 6). Stockholm.
- Awebro, Kenneth & Hedlund, Lars G. 1985. *Bokverket på Nasafjäll.* (Studia Laplandica 2). Stockholm.
- Berg Nilsson, Lena (red.). 2018. *Expedition Nasafjäll 2018. Arkeologisk dokumentation och inventering av gruvlämningar på Nasafjäll 2018, RAA Arjeplog 362:1-3, Arjeplogs socken och kommun, Norrbottens län.* Landskapsarkeologerna, rapport 2018:14.
- Berg Nilsson, Lena & Klang, Lennart (red.). 2016. *Expedition Nasafjäll 2015 och 2016. Arkeologisk förstudie – Nasa silvergruvor i Arjeplogs socken och kommun, Norrbottens län.* I samarbete med Fotograf Maria Söderberg AB. Landskapsarkeologerna, rapport 2016:16.
- Broadbent, Noel. D. 2000. An Assessment of the Stolpa Mine Site in Tärnaby, Northern Sweden, and Newly Calculated Lichen Growth Equations for Swedish Lapland. I: *Från Nasafjäll till Olden. Subarktisk gruvhantering med fokus på Västerbotten.* Föredrag från symposium i Luleå den 31 mars 2000. Redaktörer Kenneth Awebro och Lennart Klang. Jernkontorets Bergshistoriska Utskott H 70. Stockholm.
- Bromé, Janrik, 1923, *Nasafjäll. Ett norrländskt silververks historia.* Stockholm.
- Fornsök. 2020. *Riksantikvarieämbetets söktjänst med information om fornminnen.* <https://app.raa.se/open/fornsok/>
- Hansson, Staffan. 1987. *Från Nasafjäll till SSAB. Järn- och gruvhantering i Norrbotten under 300 år.* Luleå.
- Klang, Lennart, 2005. *Ramundbergets gamla gruvor i Tännäs socken, Härjedalen.* Kulturhistorisk dokumentation 2004 och 2005. <http://www.landskapsarkeologerna.se/wp-content/uploads/rapport-kulturhistorisk-dokumentation-Ramundbergets-gamla-gruvor.pdf>
- Klang, Lennart & Söderberg, Maria. 2017 (red.). *Expedition Nasafjäll 2017. Rapport från symposium i Vuoggatjålme och på Nasafjäll 11 – 13 augusti 2017.* Landskapsarkeologerna, rapport 2017:14.
- Klang, Lennart & Söderberg, Maria. 2019 (red.). *Expedition Nasafjäll 2019. Dokumentation av gruvlämningar, Arjeplogs kronoöverloppsmark 29:1, Arjeplogs socken och kommun, Norrbottens län.* LK Konsult, rapport 2019:12.
- KML. *Kulturmiljölagen.* Utfärdad den 30 juni 1988. Ändrad 1 jan 2014. Svensk författningssamling 1988:950.
- Landskapsarkeologerna. 2013. *Forskningsprogram.* <http://www.landskapsarkeologerna.se/wp-content/uploads/Landskapsarkeologernas-forskningsprogram-v-1-0.pdf>.
- Lantz, Dag. 2012. *Befaringsrapport 2012. Saemidigkie Sametinget.* Saks nr 12/3466.
- Lundman, Bo. 2010. *Ett bidrag till kunskapen om Nasafjäll efter år 1810. 3:e Nasafjällstiden 1887-1946-1999. Med vägledning vid besök på Nasafjälls malmfält.*
- Länsstyrelsen Norrbotten. 2009. *Anvisningar för arkeologiska rapporter i Norrbottens län.* Uppdaterad april 2009.
- Länsstyrelsen Norrbotten. 2020-02-05. *Bidrag till kunskapsunderlag, Dokumentation av gruvlämningar Nasafjäll, Arjeplogs kommun.* Diarienummer 431-625-2020.
- Länsstyrelsen Norrbotten m.fl. 1998. *Arkeologi i Norrbotten – en forskningsöversikt. Med bidrag av Åjtte, Norrbottens museum, Riksantikvarieämbetet och Silvermuseet.* Länsstyrelsen i Norrbottens län, Rapportserie nummer 14/1998.
- Riksantikvarieämbetet. 2014a. *Lista med lämningstyper och rekommenderad antikvarisk bedömning.* Riksantikvarieämbetet 2014-06-26.

- Riksantikvarieämbetet. 2014b. *Fornlämningsbegreppet och fornlämningsförklaring. För tillämpning av 2 kap. 1 och 1a §§ kulturmiljölagen*. Riksantikvarieämbetet 2014-07-03.
- Sametinget. 2020. <http://www.sametinget.se/> Förteckning över samebyar och kartor över rennäringens markanvändning.
- SGU. 2020. Kartvisaren. <https://apps.sgu.se/kartvisare/>.
- Tegengren, F. R. 1924. *Sveriges ädlare malmer och bergverk*. (SGU Ser. Ca, nr 17). Stockholm.

Förkortningar

- Dnr Diarienummer.
- FMIS Riksantikvarieämbetets nationella fornminnesinformationssystem.
- Fornreg Fornminnesregistrering; ett verktyg för yrkesverksamma inom kulturmiljövård att registrera information om arkeologiska uppdrag och lämningar.
- Fornsök Riksantikvarieämbetets söktjänst med information om fornminnen.
- KML Kulturmiljölagen.
- RAÄ Riksantikvarieämbetet.
- SGU Sveriges Geologiska Undersökning.

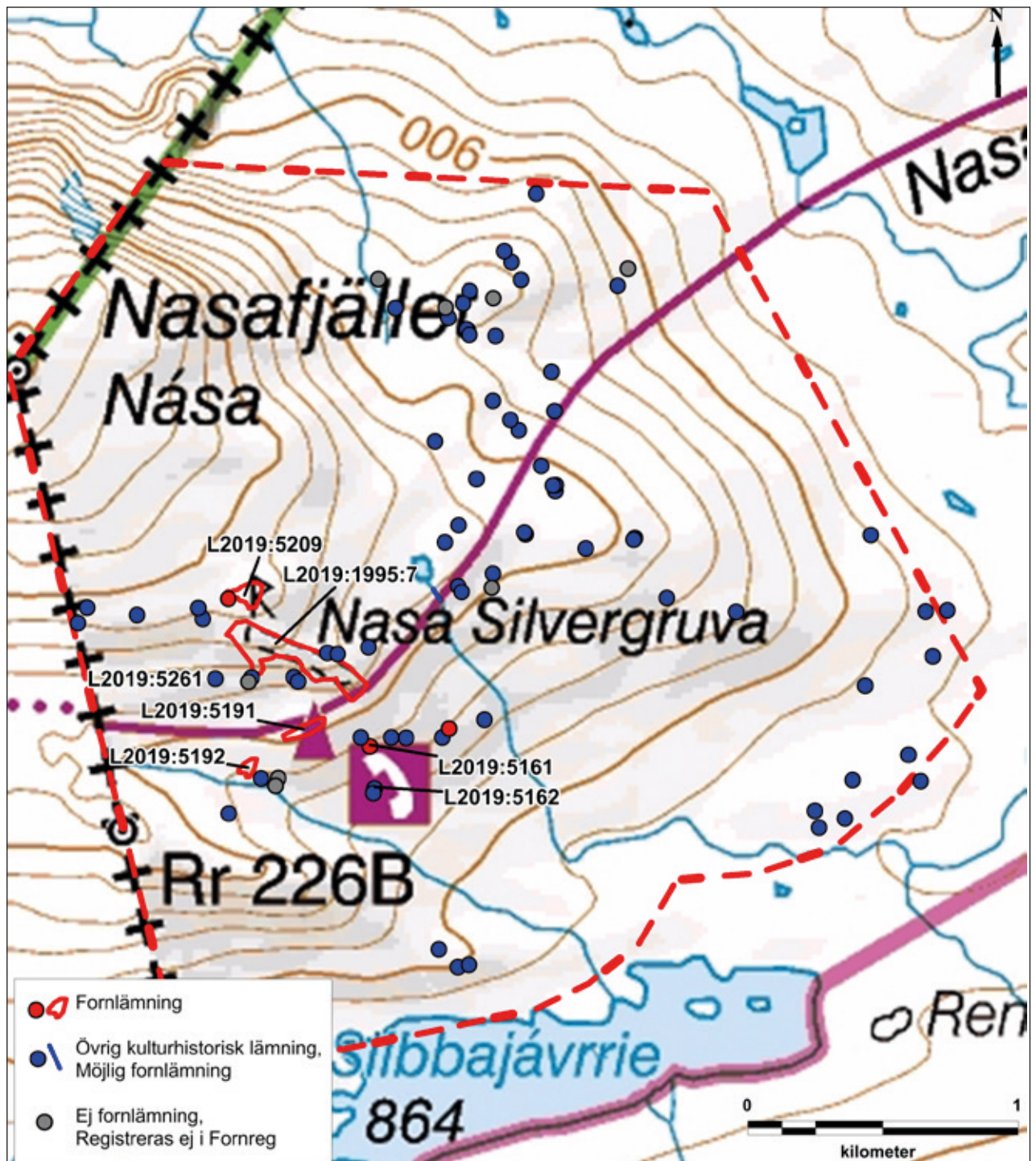
I rapporten förekommer vedertagna förkortningar för väderstreck, N, S, V och Ö, samt kombinationer, t.ex. VNV-OSO (= från västnordväst till ostsydost).

I objekttabellerna förekommer initialer på arkeologer som beskrivit och/eller ansvarat för antikvariska bedömningar 2020 (dvs. tagit ställning till vilka objekt som bör bedömas som fornlämningar, möjliga fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar):

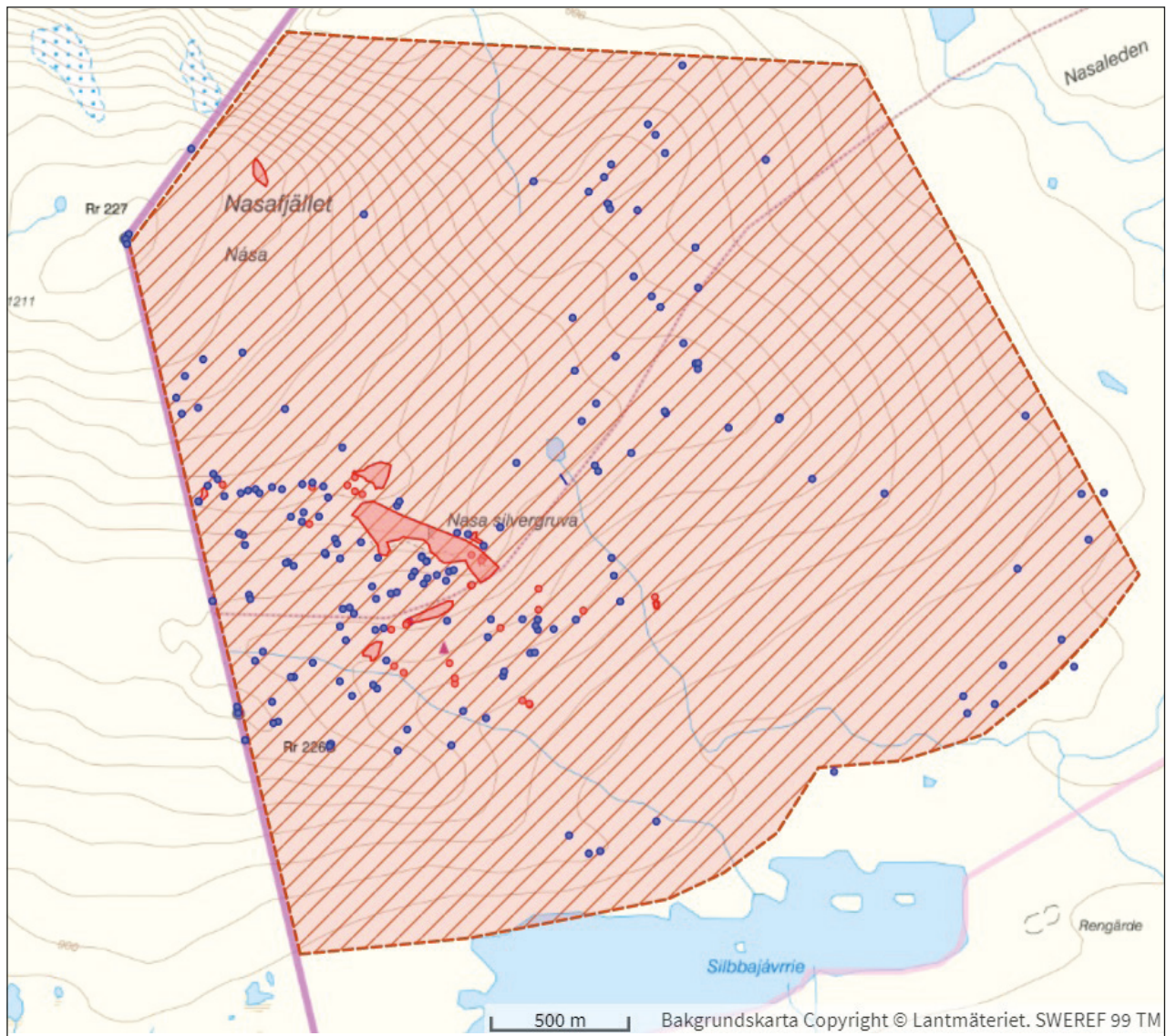
- LBN Lena Berg Nilsson.
 LK Lennart Klang.
 ON Ola Nilsson.

I objekttabellen Bilaga 3 förekommer också initialer på den geolog som deltog 2020:

- JL Jörgen Langhof.

Granskade objekt vid fornminnesinventeringen 2020. Tidigare registrerade objekt där beskrivningar kompletterats/ändrats är markerade med lämningsnummer
 Underlagskarta: GDS-Fjällkartan © Lantmäteriet. Kartbearbetning: Lena Berg Nilsson 2020.

*Registrerade objekt vid fornminnesinventeringen för Expedition Nasafjäll 2018-2020.
Karta ur Fornsök.*

Bilaga 2.

Lennart Klang:

Objekttabell med fornminnen registrerade vid arkeologisk inventering för Expedition Nasafjäll, år 2020. SO-delen och kompletteringar i SV-delen av riksintresseområdet för kulturmiljövården BD 4.

ID-nr och koordinater	Lämningstyp 2020	Beskrivning med tillhörande information och foto	Antikvarisk bedömning 2020
<p>Internt arbetsID: LK2019:401</p> <p>SWEREF99TM: 7372447 517787</p>	Naturbildning	<p>Granskning 2020-08-06 (LK): Skadestatus: - Undersökningsstatus: -</p> <p>Beskrivning: Naturbildade ojämnheter som har likheter med rektangulära försvar.</p>	Naturbildning som inte redovisas i Fornsök
<p>Internt arbetsID: LK2019:402</p> <p>SWEREF99TM: 7372420 517777</p>	Naturbildning	<p>Granskning 2020-08-06 (LK): Skadestatus: - Undersökningsstatus: -</p> <p>Beskrivning: Ojämn terräng med gropindikationer på laserskannade kartor som i fält bedöms vara naturbildade.</p>	Naturbildning som inte redovisas i Fornsök
<p>Fornreg: L2020:9059</p> <p>Obj.nr: N136</p> <p>Internt arbetsID: LK2020:301</p>	Gruvhål	<p>Granskning 2020-08-06 (LK): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Skärpning (?), 1-1,5 m i diameter och 0,5 m djup med i SV ett bearbetat block eller berg och omedelbart S därom några upplagda stenar. Naturbildning kan inte helt uteslutas, men troligen har ett mindre prospekteringsarbete utförts på platsen.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Bör studeras mer, om möjligt i skriftliga källor, för att klargöra tillkomsttid före eller efter år 1850.</p> <p>Terräng: Svagt S-sluttande stenig och blockrik fjällsida.</p> <p><i>Foto mot SV: Lennart Klang 2020.</i></p>	Möjlig fornlämning

<p>Fornreg: L2020:9060</p> <p>Obj.nr: N219</p> <p>Internt arbetsID: LK2020:302</p>	<p>Gruvhål</p>	<p>Granskning 2020-08-06 (LK): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Gruvhål, 4 m i diameter och 0,5 m djupt. Begränsas i SV av lodrät bergvägg, 2,5 m hög, med borrhål, 2-2,7 cm i diameter. Omedelbart NV och Ö om gruvhålet är gråbergsvarp 6x3 m (NO-SV) och 0,5 m högt respektive 4 m i diameter och 0,3 m högt, av i regel 0,1-0,4 m stora stenar med kartlav, 1-1,5 cm i diameter.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Förefaller sakna indikationer som tyder på tillkomst före år 1850.</p> <p>Terräng: Ö-sluttande berg. Kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot S: Lennart Klang 2020.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
<p>Fornreg: L2020:9062</p> <p>Obj.nr: N220</p> <p>Internt arbetsID: LK2020:303</p>	<p>Övrigt</p>	<p>Granskning 2020-08-06 (LK): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Upprest sten, 1 m hög och 0,4 m tjock vid basen, avsmalnande uppåt. Ljus bergart. I SV är en stödsten, 0,3x0,2 m stor och smalare än 0,1 m tjock.</p> <p>Terräng: Krönparti av bergshöjd i kalfjällsmark.</p> <p><i>Foto mot SO: Lennart Klang 2020.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>

<p>Fornreg: L2019:5161</p> <p>Obj.nr: N193</p> <p>Internt arbetsID: LK2019:431</p>	Gruvhål	<p>Granskning 2019-08-09 och 2020-08-08 (LK): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning (2019): Gruvhål, 4 m i diameter och 1 m djupt i grått och brunt berg. Vattenfyllt 0,2 m.</p> <p>Mot SSO en 4 m lång och 1,5 m bred gång, omgiven av ett hästskoformat varp, 2-4 m brett och 0,2-0,5 m högt av 0,1-1 m stora stenar.</p> <p>Kompletterande beskrivning 2020: Tillmaktningsspår i gruvhålets norra bergvägg. Det hästskoformade varpet är oregelbundet och kan bestå av tre tangerande varp, 6x4 m stort (Ö-V) framför gången, 4-5 m i diameter och 0,3 m högt i ONO respektive 8x5 m (VNV-OSO) och 0,5 m högt i V.</p> <p><i>Foto mot Ö: Lennart Klang 2020.</i></p>	Fornlämning
<p>Fornreg: L2020:9067</p> <p>Obj.nr: N223</p> <p>Internt arbetsID: LK2020:309</p>	Gruvhål	<p>Granskning 2020-08-06 (LK): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Skärpning, närmast firsidig, 2x2 m (Ö-V) och 0,4 m djupt. Bottenplanet, 2x2 m, begränsas av lodräta väggar. Omedelbart Ö om skärpningen är ett varp 4x2 m (N-S) och 0,3 m högt av 0,1-1,3 m stora hällar och stenar. Kartlav på varpet 4 cm i diameter.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Bör studeras mer, om möjligt i skriftliga källor, för att klargöra tillkomsttid före eller efter 1850.</p> <p>Terräng: SO-sluttande blockrik kalfjällsmark.</p> <p><i>Foto mot VNV: Lennart Klang 2020.</i></p>	Möjlig fornlämning

<p>Fornreg: L2020:9068</p> <p>Obj.nr: N224</p> <p>Internt arbetsID: LK2019:420</p>	Gruvhål	<p>Granskning 2020-08-06 (LK): Skadestatus: Ej skadad. Undersökingsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Gruvhål, 5 m i diameter och 1 m djupt. I N lodrät bergvägg med tillmaktningsspår. Omedelbart Ö-S-V om gruvhålet är ett varp 3 m brett och 0,1-1 m högt av 0,1-1 m stora stenar</p> <p>Terräng: S-sluttande kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot N: Lennart Klang 2020.</i></p>	Fornlämning
---	---------	---	-------------

<p>Fornreg: L2020:9069</p> <p>Obj.nr: N225</p> <p>Internt arbetsID: LK2020:310</p>	<p>Hård</p>	<p>Granskning 2020-08-06 (LK): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Hård, oregelbunden, 0,8 m i diameter och lägre än 0,1 m hög. Ofylld med i ytan kolbitar. I kanten 8 hållar eller stenar, 0,2-0,4 m stora.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Troligen från 1900-talet eller möjligen slutet av 1800-talet. Oklart kulturhistorisk sammanhang.</p> <p>Terräng: Avsats i S-sluttande fjällsida med sandmark i närheten och tuvig moränmark närmast härden.</p> 	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
---	-------------	---	--------------------------------------

Foto mot S: Lennart Klang 2020.

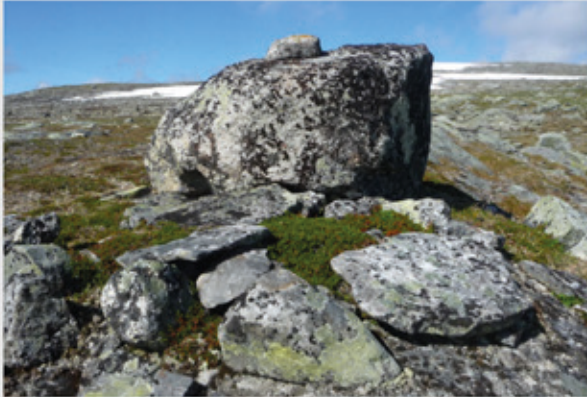
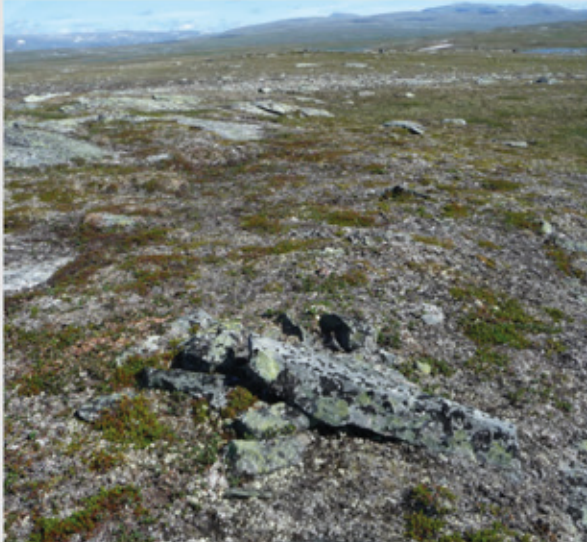

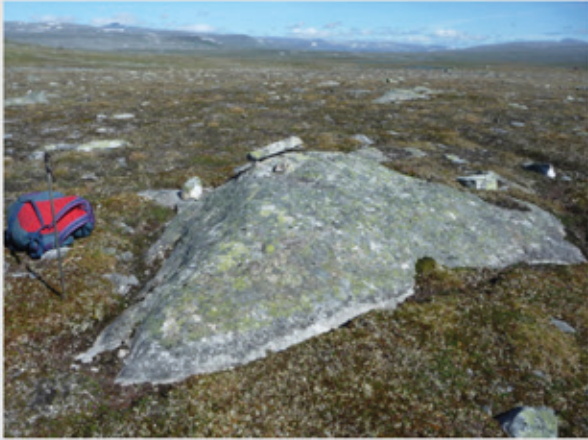

<p>Fornreg: L2020:9070</p> <p>Obj.nr: N226</p> <p>Internt arbetsID: LK2020:311</p>	<p>Rösning</p>	<p>Granskning 2020-08-07 (LK): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Rösning, 2 m i diameter och 0,3 m hög av 0,2-0,8 m stora stenar och hållar med i mitten en upprest sten, 0,8 m hög, 0,3 m bred vid basen (N-S) och 0,15 m tjock, avsmalnande uppåt. Rikligt med kartlav som är svårbedömd, möjligen men osäkert upp till 4-5 cm i diameter.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Sammanväxt kartlav är svårbedömd som åldersindikerande.</p> <p>Orientering: 5 m NNO om L2019:5162.</p> <p>Terräng: S-sluttande kalfjäll.</p> 	<p>Möjlig fornlämning</p>
---	----------------	---	---------------------------

Foto mot NO: Lennart Klang 2020.

<p>Fornreg: L2019:5162</p> <p>Obj.nr: N194</p> <p>Internt arbetsID: LK2019:434</p>	<p>Bergshistorisk lämning övrig</p>	<p>Granskning 2019-08-09 och 2020-08-07 (LK): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning (2019): Försvar, bestående av en rektangulär grop, 13x3 m (N-S/NNV-SSO) och 0,5 m djup. Bottenplanet är 12x3 m med framgrävd berghäll och några intill 1 m stora stenar och block, kartlav 4 cm i diameter. Utmed långsidorna vall kring kanten, 3-4 m bred och intill 0,4 m hög av jord och stenar/hällar 0,2-0,8 m stora med kartlav 4 cm i diameter. Vid kanten i S är ett varp 5x4 m (N-S) och 0,3 m högt, av 0,2-1 m långa hällar och stenar.</p> <p>Kompletterande beskrivning 2020: Bottenplanet är tvådelat med berghällen i mitten och lägre nivå i S.</p> <p><i>Foto mot SSV: Lennart Klang 2020.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
<p>Fornreg: L2020:9072</p> <p>Obj.nr: N227</p> <p>Internt arbetsID: LK2020:313</p>	<p>Rösning</p>	<p>Granskning 2020-08-07 (LK): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Block, 2 m stort och 1 m högt, med upplagd sten, 0,4 m stor och 0,15 m hög.</p> <p>Omedelbart Ö om blocket är ett 20-tal stenar och hällar 0,3-1 m stora, troligen naturbildning.</p> <p>Terräng: Nära krön på liten bergshöjd i SO-sluttande kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot V: Lennart Klang 2020.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>

<p>Fornreg: L2020:9073</p> <p>Obj.nr: N228</p> <p>Internt arbetsID: LK2020:314</p>	<p>Rösning</p>	<p>Granskning 2020-08-07 (LK): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Rösning? 1 m i diameter och 0,2 m hög av 0,2-0,4 m stora hållar och en liggande håll, 1 m lång (N-S), 0,25 m bred och 0,1 m tjock. Kartlav 6 cm i diameter.</p> <p>På berghällen är ytterligare enstaka stensamlingar med 0,2-1 m långa hållar troligen naturbildningar.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Naturbildning kan inte helt uteslutas, men mest troligt har någonting markerats på denna plats.</p> <p>Terräng: Låg berghäll i flack kalfjällsmark.</p> <p><i>Foto mot NO: Lennart Klang 2020.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
---	----------------	---	--------------------------------------

<p>Fornreg: L2020:9075</p> <p>Obj.nr: N229</p> <p>Internt arbetsID: LK2020:315</p>	<p>Rösning</p>	<p>Granskning 2020-08-07 (LK): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Upprest sten, 0,4 m hög, 0,5 m bred (NV-SO) och 0,15 m tjock med stödstenar, 0,2-0,3 m stora.</p> <p>4 m SO om den uppresta stenen har en annan liten berghäll enstaka upplagda stenar. Rikligt med kartlav som är svärbedömd av ohopväxtning.</p> <p>Terräng: Liten berghäll i svag SO-sluttning av kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot SO: Lennart Klang 2020.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
<p>Fornreg: L2020:9107</p> <p>Obj.nr: N230</p> <p>Internt arbetsID: LK2020:316</p>	<p>Rösning</p>	<p>Granskning 2020-08-07 (LK): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Rösning, 0,5 m i diameter och 0,6 m hög av 4 stenar staplade på varandra på en berghäll.</p> <p>Terräng: Liten berghäll i tämligen flack kalfjällsmark.</p> <p><i>Foto mot V: Lennart Klang 2020.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>

<p>Fornreg: L2020:9109</p> <p>Obj.nr: N231</p> <p>Internt arbetsID: LK2020:317</p>	<p>Rösning</p>	<p>Granskning 2020-08-07 (LK): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Rösning, 0,5 m i diameter och 0,2 m hög av 3 upplagda stenar, 0,2-0,5 m stora, på en liten berghäll. Stenarna är på väg att hasa ner från hällen.</p> <p>Terräng: Svagt SO-sluttande moränmark på kalvfjäll.</p> <p><i>Foto mot N: Lennart Klang 2020.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
<p>Fornreg: L2020:9110</p> <p>Obj.nr: N232</p> <p>Internt arbetsID: LK2020:318</p>	<p>Rösning</p>	<p>Granskning 2020-08-07 (LK): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Rösning, ca 0,7 m i diameter och 0,5 m hög av ett 10-tal stenar och hållar, 0,2-0,6 m stora.</p> <p>Inom 40 m från rösningen förekommer enstaka stenar upplagda på block samt talrika blockformationer.</p> <p>Terräng: Tämligen flack stenig/blockrik moränmark på kalvfjäll.</p> <p><i>Foto mot VSV: Lennart Klang 2020.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>

<p>Fornreg: L2020:9111</p> <p>Obj.nr: N233</p> <p>Internt arbetsID: LK2020:319</p>	<p>Rösning</p>	<p>Granskning 2020-08-07 (LK): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Två upplagda stenar/hällar 0,25-0,4 m stora på block, 4x1 m (NO-SV) och 0,6 m högt. Sparsamt med trärester vid blocket.</p> <p>Terräng: Svag N-sluttning i tämligen flack stenig och blockrik kalfjällsterräng.</p> <p><i>Foto mot NNO: Lennart Klang 2020.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
<p>Fornreg: L2020:9113</p> <p>Obj.nr: N234</p> <p>Internt arbetsID: LK2020:320</p>	<p>Rösning</p>	<p>Granskning 2020-08-07 (LK): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Fem upplagda stenar och hällar, 0,2-0,4 m stora, på block, 2,5 m stort och 1,2 m högt.</p> <p>Terräng: Tämligen flack gräsbevuxen kalfjällsterräng med svaga sluttningar.</p> <p><i>Foto mot OSO: Lennart Klang 2020.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>

<p>Fornreg: L2020:9114</p> <p>Obj.nr: N235</p> <p>Internt arbetsID: LK2020:321</p>	<p>Övrigt</p>	<p>Granskning 2020-08-07 (LK): Skadestatus: Ej skadad. Undersökingsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Upprest sten, 0,9 m hög, 0,3 m bred (VNV-OSO) och 5 cm tjock. I fundament, 0,5 m i diameter och 0,3 m högt, av 0,2-0,4 m stora stenar.</p> <p>Terräng: Kwarts- eller kvartsitkrön av liten bergshöjd i SO-sluttande kalvfjällssida.</p> <p><i>Foto mot S: Lennart Klang 2020.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
<p>Fornreg: L2020:9115</p> <p>Obj.nr: N236</p> <p>Internt arbetsID: LK2020:322</p>	<p>Rösning</p>	<p>Granskning 2020-08-07 (LK): Skadestatus: Ej skadad. Undersökingsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Två upplagda stenar/hällar, 0,2-0,6 m stora, på block, 1 m stort och 0,8 m högt.</p> <p>Omedelbart N om blocket ligger nät och en järnstång, 0,3 m lång och 2 cm tjock. På nätet ligger en 0,2 m stor sten och en 0,5 m stor häll.</p> <p>Terräng: Liten hällavsats i S-sluttande kalvfjällsmark.</p> <p><i>Foto mot S: Lennart Klang 2020.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>

<p>Fornreg: L2020:9116</p> <p>Obj.nr: N237</p> <p>Internt arbetsID: LK2020:323</p>	Rösning	<p>Granskning 2020-08-08 (LK): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Upprest sten, 0,6 m hög, 0,5 m bred (Ö-V) och smalare än 0,1 m tjock i fundament av 5 stenar, 0,3-0,4 m stora. På block 2 m stort och 1,5 m högt.</p> <p>Terräng: Tämligen flack håll- och moränmark. Kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot V: Lennart Klang 2020.</i></p>	Övrig kulturhistorisk lämning
<p>Fornreg: L2020:9117</p> <p>Obj.nr: N238</p> <p>Internt arbetsID: LK2020:324</p>	Rösning	<p>Granskning 2020-08-08 (LK): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Tre upplagda stenar, 0,2-0,4 m stora på krönparti av block, 2 m stort och 1,8 m högt.</p> <p>Terräng: Bred avsats i SO-sluttande kalfjällsterräng.</p> <p><i>Foto mot N: Lennart Klang 2020.</i></p>	Övrig kulturhistorisk lämning

<p>Fornreg: L2020:9118</p> <p>Obj.nr: N239</p> <p>Internt arbetsID: LK2020:325</p>	Rösning	<p>Granskning 2020-08-08 (LK): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Rösning, 0,8 m i diameter och 0,4 m hög av 2 stenar, 0,2-0,4 m stora, och 2 hållar, 0,6 m stora.</p> <p>Terräng: Liten berghällsavsats i Ö-sluttande kalvfällsterräng med talrika berghällar, stenar och block.</p> <p><i>Foto mot V: Lennart Klang 2020.</i></p>	Övrig kulturhistorisk lämning
<p>Fornreg: L2020:9119</p> <p>Obj.nr: N240</p> <p>Internt arbetsID: LK2020:326</p>	Rösning	<p>Granskning 2020-08-08 (LK): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Rösning, 0,4 m i diameter och 0,3 m hög av två på varandra staplade stenar, 0,3-0,4 m stora, på block, 1 m stort och 0,6 m högt.</p> <p>Terräng: Liten berghällsavsats i ONO-sluttande kalvfällsterräng med hållar, stenar och block.</p> <p><i>Foto mot NNO: Lennart Klang 2020.</i></p>	Övrig kulturhistorisk lämning

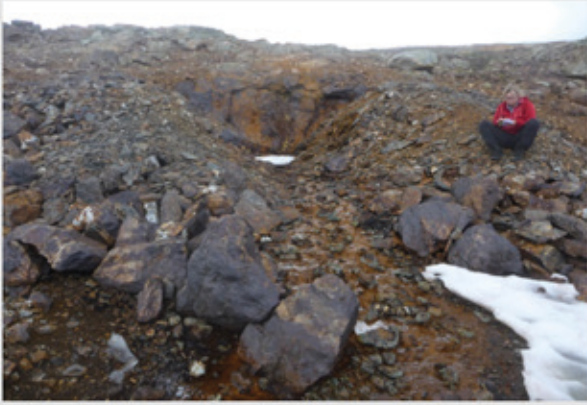
<p>Fornreg: L2019:5191</p> <p>Obj.nr: N14</p> <p>Internt arbetsID: LK2015:14</p>	<p>Gruvhål</p>	<p>Granskning Mellanberget 2020-08-08 (LK):</p> <p>Beskrivning: Gruvhål, 3x2 m (ONO-VSV) och 0,5 m djupt, delvis vattenfyllt. I N lodrät brunfärgad bergvägg med troligen tillmakningsspår. Omedelbart S om gruvhålet är ett varp ca 7x6 m (N-S) och 0,1 m högt av grus och stenar i regel intill 0,2 m stora stenar.</p> <p>Terräng: Omedelbart nedanför S-sidan av Mellanberget.</p> <p><i>Foto mot NV: Lennart Klang 2020.</i></p>	<p>Ingår i fornlämning Mellanberget</p>
<p>Fornreg: L2019:5191</p> <p>Obj.nr: N15</p> <p>Internt arbetsID: LK2015:15</p>	<p>Husgrund, historisk tid</p>	<p>Granskning Mellanberget 2020-08-08 (LK):</p> <p>Beskrivning: Husgrund, ca 5x4 m (N-S), bestående av en golvyta, 3x2 m (N-S), omgiven av stenvall, 0,5-1,5 m bred och 0,1-0,5 m hög av 0,1-0,4 m stora stenar som förefaller härröra från tidigare bearbetning och återanvänts i husgrunden. Omedelbart N om husgrunden är en trappsten ca 1x0,4 m och 0,1 m tjock samt ytterligare tre hållar som kan ha varit trappsteg.</p> <p>Terräng: N-sidan av Mellanberget.</p> <p><i>Foto mot S: Lennart Klang 2020.</i></p>	<p>Ingår i fornlämning Mellanberget</p>

<p>Fornreg: L2019:5191</p> <p>Obj.nr: N16a</p> <p>Internt arbetsID: LK2015:16</p>	<p>Gruvhål</p>	<p>Granskning Mellanberget 2020-08-08 (LK):</p> <p>Beskrivning: Gruvhål, ca 4 m i diameter och 1,5 m djupt. Borrhål 3,5 cm. Omedelbart S om gruvhålet är ett varp ca 8x5 m (Ö-V) och 0,5 m högt av 0,1-1 m stora stenar, mestadels bruna. Omedelbart N-NV om gruvhålet har stenar efter bearbetningen använts till husgrund.</p> <p>Terräng: På och i slänter mot N och huvudsakligen mot S av Mellanberget.</p> <p><i>Foto mot SO: Lennart Klang 2020.</i></p>	<p>Ingår i fornlämning Mellanberget</p>
<p>Fornreg: L2019:5191</p> <p>Obj.nr: N16b</p> <p>Internt arbetsID: LK2015:16</p>	<p>Gruvhål</p>	<p>Granskning Mellanberget 2020-08-08 (LK):</p> <p>Beskrivning: Gruvhål, 8x3 m (N-S) och ca 1,5 m djupt. I N närmast lodrät bergvägg, ca 3,5 m hög, med spår av tillmakning överst. Utmed långsidorna är varp 2-3 m breda och 0,2-1 m höga av 0,1-1 m stora bruna, gråa och vita stenar jämte gott om stenar som är 1-4 cm stora.</p> <p>Terräng: Brant S-sluttning av Mellanberget.</p> <p><i>Foto mot N: Lennart Klang 2020.</i></p>	<p>Ingår i fornlämning Mellanberget</p>

<p>Fornreg: L2019:5191</p> <p>Obj.nr: N17</p> <p>Internt arbetsID: LK2015:17</p>	<p>Gruvhål</p>	<p>Granskning Mellanberget 2019-08-09 (LK):</p> <p>Beskrivning: Gruvhål, 6x2 m (ONO-VSV) och 1 m djupt. I NNV lodrät bergvägg, 1,8 m hög, med tillmakningsspår. Omedelbart SSO om gruvhålet är ett varp 8x5 m (ONO-VSV) och 1 m högt av 0,1-0,7 m stora bruna stenar, rikligt med 1-5 cm stora stenar och grus.</p> <p>Terräng: Avsats nedanför Mellanbergets branta S-sluttning.</p> <p><i>Foto mot N: Lennart Klang 2020.</i></p>	<p>Ingår i fornlämning Mellanberget</p>
<p>Fornreg: L2019:5191</p> <p>Obj.nr: N18</p> <p>Internt arbetsID: LK2015:18</p>	<p>Bergshistorisk lämning, övrig</p>	<p>Granskning Mellanberget 2020-08-08 (LK):</p> <p>Beskrivning: Utrymme med oklar funktion, 1,3x1 m (NNV-SSO), i N begränsat av brant berg och i övrigt begränsat av kallmurade hållar, 0,3-0,5 m stora, i upp till fyra skift. Kartlav 3,5 cm.</p> <p>Terräng: Avsats omedelbart nedanför brant S-sluttning av Mellanberget.</p> <p><i>Foto mot N: Lennart Klang 2020.</i></p>	<p>Ingår i fornlämning Mellanberget</p>

<p>Fornreg: L2019:5191</p> <p>Obj.nr: N19a</p> <p>Internt arbetsID: LK2015:19</p>	<p>Gruvhål</p>	<p>Granskning Mellanberget 2020-08-08 (LK):</p> <p>Beskrivning: Gruvhål, 9x4 m (ONO-VSV) och 1 m djupt med i N bearbetad bergvägg. Omedelbart S-SSO om gruvhålet är ett varp 10x4 m (ONO-VSV) och 1,5 m högt av 0,1-0,8 m stora bruna stenar, grus och rikligt med stenar mindre än 0,1 m stora.</p> <p>Terräng: Brant S-sluttning av Mellanberget.</p> <p><i>Foto mot V: Lennart Klang 2020.</i></p>	<p>Ingår i fornlämning Mellanberget</p>
<p>Fornreg: L2019:5191</p> <p>Obj.nr: N19b</p> <p>Internt arbetsID: LK2015:19</p>	<p>Gruvhål</p>	<p>Granskning Mellanberget 2020-08-08 (LK):</p> <p>Beskrivning: Bearbetning, oregelbunden inom ca 35x5 m (NO-SV) och ca 0,2 m djup i brant bergvägg. Omedelbart framför bergväggen ligger spridda stenar från bearbetningen på tämligen flack mark.</p> <p>Terräng: Brant SO-sluttning av Mellanberget.</p> <p><i>Foto mot SV: Maria Söderberg 2020</i></p>	<p>Ingår i fornlämning Mellanberget</p>

<p>Fornreg: L2019:5191</p> <p>Obj.nr: N20</p> <p>Internt arbetsID: LK2015:20</p>	<p>Gruvhål</p>	<p>Granskning Mellanberget 2020-08-09 (LK):</p> <p>Beskrivning: Gruvhål, 4 m i diameter och 0,6 m djupt. I S-Ö begränsad av närmast lodrät brun bergvägg med skrovlig yta, 1,5 m hög, med inslag av kvarts och möjliga spår av tillmakning. Omedelbart N-V om gruvhålet är ett varp 3 m brett och 0,3 m högt av i regel 0,1-0,3 m stora stenar.</p> <p>Terräng: Norra delen av Mellanberget.</p> <p><i>Foto mot S: Lennart Klang 2020.</i></p>	<p>Ingår i fornlämning Mellanberget</p>
<p>Fornreg: L2019:5191</p> <p>Obj.nr: N21</p> <p>Internt arbetsID: LK2015:21</p>	<p>Husgrund, historisk tid</p>	<p>Granskning Mellanberget 2020-08-09 (LK):</p> <p>Beskrivning: Husgrund, 7x5 m (ONO-VSV), tvådelad med i ONO lämningar efter timmer och i VSV en stenvägg utan timmerrester. Timmerdelen är 5x4,5 m (NNV-SSO) med ställvis stenfot, 0,2 m hög, och ruttnande golvbjälkar m.m.. Stenväggen är 5x1,5 m (NNO-SSV) av 0,3-0,5 m stora hällar. I husgrunden förekommer järnföremål (efter vagnar?). Kan ha varit stall och förråd.</p> <p>Terräng: Krönparti i NO-delen av Mellanberget.</p> <p><i>Foto mot SO: Lennart Klang 2020.</i></p>	<p>Ingår i fornlämning Mellanberget</p>

<p>Fornreg: L2019:5191</p> <p>Obj.nr: N22</p> <p>Internt arbetsID: LK2015:22</p>	<p>Gruvhål</p>	<p>Granskning Mellanberget 2020-08-08 (LK):</p> <p>Beskrivning: Gruvhål, oregelbundet, ca 3 m i diameter och 0,6 m djupt. I NO är en närmast lodrät bergvägg 0,6 m hög. Omedelbart NV om gruvhålet är ett varp 3x2 m (NNO-SSV) och 0,2 m högt, och omedelbart S om gruvhålet är ett varp 9x7 m (ONO-VSV) och 1 m högt av i regel 0,2-0,4 m stora bruna och gråa stenar. Kring varpen ligger ytterligare stenar som förefaller vara ett resultat av bearbetningar.</p> <p>Terräng: Krönparti i NO-delen av Mellanberget.</p> <p><i>Foto mot Ö: Lennart Klang 2020.</i></p>	<p>Ingår i fornlämning Mellanberget</p>
<p>Fornreg: L2019:5191</p> <p>Obj.nr: N23</p> <p>Internt arbetsID: LK2015:23</p>	<p>Gruvhål</p>	<p>Granskning Mellanberget 2020-08-08 (LK):</p> <p>Beskrivning: Gruvhål, 6x4 m (VNV-OSO) och 1,5 m djupt. I VNV är en skrovlig och brun närmast lodrät bergvägg 2 m hög. Utmed långsidorna och delvis framför gruvhålet är varp 4-6 m breda och intill 1 m höga av 0,1-1 m stora bruna stenar, grus och rikligt med stenar mindre än 0,1 m stora. Från gruvhålet och mot SO är en gång ca 5 m lång (NV-SO) och 1 m bred.</p> <p>Terräng: SO-sluttning av Mellanberget.</p> <p><i>Foto mot N: Lennart Klang 2020.</i></p>	<p>Ingår i fornlämning Mellanberget</p>

<p>Fornreg: L2019:5191</p> <p>Obj.nr: N24a</p> <p>Internt arbetsID: LK2015:24</p>	<p>Gruvhål</p>	<p>Granskning Mellanberget 2020-08-09 (LK):</p> <p>Beskrivning: Gruvhål, oregelbundet V-format, bestående av 2 gruvgångar, 7x1 m (NO-SV) respektive 4x1,5 m (Ö-V) och 0,8-1,2 m djupa. Gruvgångarna går ihop i V. Sidorna är oregelbundet vertikala med inslag av vit, röd och gul kvarts och möjliga tillmaktningsspår.</p> <p>0,8 m V om gruvgångarna är ett borrhål 5-6 cm i diameter i kvartsgång. Tydligt varp saknas kring gruvgångarna, men särskilt närmast V om dem förekommer rikligt med grusartat material efter en skrädningsplats. Varpstenar finns spridda i branta bergssidor mot N och S.</p> <p>Terräng: Krönpartiet av Mellanberget.</p> <p><i>Foto mot Ö: Lennart Klang 2015.</i></p>	<p>Ingår i fornlämning Mellanberget</p>
<p>Fornreg: L2019:5191</p> <p>Obj.nr: N24b</p> <p>Internt arbetsID: LK2015:24</p>	<p>Bergshistorisk lämning, övrig</p>	<p>Granskning Mellanberget 2020-08-09 (LK):</p> <p>Beskrivning: Skrädningsplats inom ca 5 m i diameter, bestående av spridda huvudsakligen bruna stenar, 0,5-3 cm stora, med inslag av silvermalm (blyglans), delvis nerrasade i branta sluttningar vid stugan.</p> <p>Orientering: Kring och under gruvstuga.</p> <p>Terräng: Krönpartiet och branta sluttning av Mellanberget.</p> <p><i>Foto mot VSV: Lennart Klang 2020.</i></p>	<p>Ingår i fornlämning Mellanberget</p>

<p>Fornreg: L2019:5192</p> <p>Obj.nr: N4</p> <p>Internt arbetsID: LK2015:4</p>	<p>Uppfordrings- anläggning</p>	<p>Granskning Underberget 2020-08-09 (LK):</p> <p>Beskrivning: Stenläggning efter uppfordringsanläggning som också kan ha varit skrädningsplats, närmast rund, 4 m i diameter och 0,2 m hög med i kanten 0,3-1 m stora hållar. Innanför hållarna berg samt brunt grus och kvarts. Brunt grus och kvarts förekommer även närmast runt om stenläggningen.</p> <p>Terräng: Nordligaste delen med krönpartiet av Underberget.</p> <p><i>Foto mot Ö: Lennart Klang 2020.</i></p>	<p>Ingår i fornlämning Underberget</p>
<p>Fornreg: L2019:5192</p> <p>Obj.nr: N5</p> <p>Internt arbetsID: LK2015:5</p>	<p>Bergshistorisk lämning övrig</p>	<p>Granskning Underberget 2020-08-09 (LK):</p> <p>Beskrivning: Varp, 7x5 m (Ö-V) och 0,2 m högt av i regel 0,2-0,4 m stora bruna stenar samt brunt grusmaterial och kvarts.</p> <p>Terräng: Nordligaste delen med krönpartiet av Underberget.</p> <p><i>Foto mot V: Lennart Klang 2020.</i></p>	<p>Ingår i fornlämning Underberget</p>

<p>Fornreg: L2019:5192</p> <p>Obj.nr: N6</p> <p>Internt arbetsID: LK2015:6</p>	Gruvhål	<p>Granskning Underberget 2020-08-09 (LK):</p> <p>Beskrivning: Bearbetning inom ca 35x5 m (ONO-VSV) i brant mörkbrun bergvägg, ca 3 m hög, med 6-7 gruvor eller påbörjade orter. Dessa är 1-5 m breda, ca 1 m höga och 1 m djupa in i bergväggen med ställvis tillmakningsspår. Även mer ytliga bearbetningar förekommer. Flera block intill 3 m stora och talrika stenar intill 0,4 m stora har lossnat eller tagits bort från bergväggen och ligger på marken omedelbart nedanför och parallellt med bearbetningen i en ca 3 m bred skreva, som i S övergår i ett varpområde.</p> <p>Namn: Fogdegruvan.</p> <p>Terräng: Norra och centrala delen av Underberget med brant S-slutning av berget.</p> <p>Referens: Bromé, Janrik. 1923. <i>Nasafjäll. Ett norrländskt silververks historia, s 48.</i></p> <p><i>Foto mot NO: Lennart Klang 2020.</i></p> <p><i>Foto mot V: Lennart Klang 2020.</i></p>	Ingår i fornlämning Underberget
---	---------	--	---------------------------------

<p>Fornreg: L2019:5192</p> <p>Obj.nr: N7</p> <p>Internt arbetsID: LK2015:7</p>	<p>Gruvhål</p>	<p>Granskning Underberget 2020-08-09 (LK):</p> <p>Beskrivning: Bearbetning, oregelbunden inom ca 20x5 m (NNO-SSV) och ca 0,5 m djup i brant bergvägg, ca 1,5 m hög. Bearbetningen har skrovlig yta med inslag av tillmaktningsspår. Omedelbart Ö om bearbetningen är ett varp ca 15x10 m (NNO-SSV) och ca 0,3 m högt av i regel 0,1-0,5 m stora bruna stenar samt inslag av kvarts. Varpet ligger i en sluttning och är inte tydligt avgränsat.</p> <p>Terräng: Östra delen av Underberget med brant Ö-sluttning av berget.</p> <p><i>Foto mot N: Lennart Klang 2020.</i></p>	<p>Ingår i fornlämning Underberget</p>
<p>Fornreg: L2019:5192</p> <p>Obj.nr: N8</p> <p>Internt arbetsID: LK2015:8</p>	<p>Bergshistorisk lämning övrig</p>	<p>Granskning Underberget 2020-08-09 (LK):</p> <p>Beskrivning: Försvar, 3x3 m (ONO-VSV) och ca 1 m högt av kallmurade stenar 0,2-0,5 m stora. Några stenar, 0,1-0,7 m stora, bruna eller av kvarts, förefaller sekundärt påförda.</p> <p>Terräng: Mellan bearbetad brant bergvägg i N och varpområde i S.</p> <p><i>Foto mot Ö: Lennart Klang 2020.</i></p>	<p>Ingår i fornlämning Underberget</p>

<p>Fornreg: L2019:5192</p> <p>Obj.nr: N9</p> <p>Internt arbetsID: LK2015:9</p>	<p>Bergshistorisk lämning övrig</p>	<p>Granskning Underberget 2020-08-09 (LK):</p> <p>Beskrivning: Område med 6-7 varp som delvis går in i varandra inom ca 35x20 m (ONO-VSV). Varpen är 3-10 m i diameter och 0,2-1 m höga av vanligen 0,1-0,5 m stora bruna stenar och kvarts. Ett av varpen består av ljusbrunt grus och sand, kvarts intill 0,1 m i diameter samt inslag av 0,1-0,2 m stora mörkbruna stenar. Detta varp med ljusbrunt grus överlagrar andra varp. Även andra överlagringar förekommer.</p> <p>I områdets västra del består ett 10x5 m stort och 1 m högt varp av skiktade sand- och gruslager med inslag av kol och enstaka stenar i regel intill 0,3 m stora. Kolet kan antas ha med tillmagningsved att göra.</p> <p>Terräng: Centrala delen av Underberget.</p> <p><i>Foto mot NO: Lennart Klang 2020.</i></p> <p><i>Foto det ljusbruna varpet, mot Ö: Lennart Klang 2020.</i></p> <p><i>Foto det skiktade varpet med kol, mot SO Lennart Klang 2016.</i></p>	<p>Ingår i fornlämning Underberget</p>
---	-------------------------------------	--	--

<p>Fornreg: L2019:5192</p> <p>Obj.nr: N10</p> <p>Internt arbetsID: LK2015:10</p>	<p>Bergshistorisk lämning övrig</p>	<p>Granskning Underberget 2020-08-09 (LK):</p> <p>Beskrivning: Stenläggning efter husgrund eller liknande, närmast oval, 5x4 m (NV-SO) och 0,5 m hög, med i kanten granithällar, 0,5-1 m stora och mindre än 0,1 m tjocka, samt stenar, 0,4-0,5 m stora. Hällarna och stenarna är delvis kallmurade intill 4 varv. Innanför kanten och närmast runt omkring stenläggningen ligger mörkbruna varpstenar, mörkbrunt grus och kvarts. Troligen skrädningsplats.</p> <p>Terräng: Södra delen av Underberget i tämligen flack mark.</p> <p><i>Foto mot S: Lennart Klang 2020.</i></p>	<p>Ingår i fornlämning Underberget</p>
<p>Fornreg: L2019:5192</p> <p>Obj.nr: N11a</p> <p>Internt arbetsID: LK2015:11</p>	<p>Gruvhål</p>	<p>Granskning Underberget 2020-08-09 (LK):</p> <p>Beskrivning: Gruvhål, 8x6 m (ONO-VSV) och 1 m djupt. I N lodrät bergvägg, 1,5 m hög, med borrhål 3 cm i diameter i kvarts och brunt berg. Delvis vattenfyllt. Omedelbart runt omkring gruvhålet förekommer upplagda stenar efter gruvbrytningen, varav ett större varp i SSO möjligen även varit skrädningsplats (se nedan N11b).</p> <p>Namn: Polheimers sänkning.</p> <p>Terräng: Södra delen av Underberget med svag V-slutning.</p> <p>Referens: Bromé, Janrik. 1923. <i>Nasafjäll. Ett norrländskt silververks historia.</i></p> <p><i>Foto mot ONO: Lennart Klang 2020.</i></p>	<p>Ingår i fornlämning Underberget</p>

<p>Fornreg: L2019:5192</p> <p>Obj.nr: N11b</p> <p>Internt arbetsID: LK2015:11</p>	<p>Bergshistorisk lämning övrig</p>	<p>Granskning Underberget 2020-08-09 (LK):</p> <p>Beskrivning: Varp, 10x6 m (ONO-VSV) och 1 m högt av intill 0,5 m stora bruna stenar, kvarts samt grus- och sandmaterial. Varpet förefaller bearbetat, möjligen efter skrädning. Hör till gruvhålet N11a och ligger SSO om gruvhålet.</p> <p>Terräng: Södra delen av Underberget med svag V-slutning.</p> <p><i>Foto mot Ö: Lennart Klang 2020.</i></p>	<p>Ingår i fornlämning Underberget</p>
<p>Fornreg: L2019:5192</p> <p>Obj.nr: N12a</p> <p>Internt arbetsID: LK2015:12</p>	<p>Bergshistorisk lämning övrig</p>	<p>Granskning Underberget 2020-08-09 (LK):</p> <p>Beskrivning: Varp, 10 m i diameter och 1 m högt av 0,1-0,3 m stora bruna stenar, kvarts samt sand- och grusmaterial efter trolig skrädning. Ingår i en grupp med tre varp och en stenläggning. Troligen en plats för sekundär sortering och bearbetning av varp. Omgivande naturliga stenar är gråa.</p> <p>Terräng: Sydvästra delen av Underberget i tämligen flack moränmark.</p> <p><i>Foto mot SO: Lennart Klang 2020.</i></p>	<p>Ingår i fornlämning Underberget</p>

<p>Fornreg: L2019:5192</p> <p>Obj.nr: N12b</p> <p>Internt arbetsID: LK2015:12</p>	<p>Bergshistorisk lämning övrig</p>	<p>Granskning Underberget 2020-08-09 (LK):</p> <p>Beskrivning: Varp, 4 m i diameter och 0,3 m högt av intill 0,5 m stora bruna stenar och kvarts. Ingår i en grupp med tre varp och en stenvägg. Troligen en plats för sekundär sortering och bearbetning av varp. Omgivande naturliga stenar är gråa.</p> <p>Terräng: Sydvästra delen av Underberget i tämligen flack moränmark.</p> <p><i>Foto mot S: Lennart Klang 2020.</i></p>	<p>Ingår i fornlämning Underberget</p>
<p>Fornreg: L2019:5192</p> <p>Obj.nr: N12c</p> <p>Internt arbetsID: LK2015:12</p>	<p>Bergshistorisk lämning övrig</p>	<p>Granskning Underberget 2020-08-09 (LK):</p> <p>Beskrivning: Varp, 4 m i diameter och 0,3 m högt av intill 0,5 m stora bruna stenar och kvarts. Ingår i en grupp med tre varp och en stenvägg. Troligen en plats för sekundär sortering och bearbetning. Omgivande naturliga stenar är gråa.</p> <p>Terräng: Sydvästra delen av Underberget i tämligen flack moränmark.</p> <p><i>Foto mot SO: Lennart Klang 2020.</i></p>	<p>Ingår i fornlämning Underberget</p>

<p>Fornreg: L2019:5192</p> <p>Obj.nr: N12d</p> <p>Internt arbetsID: LK2015:12</p>	<p>Bergshistorisk lämning övrig</p>	<p>Granskning Underberget 2020-08-09 (LK):</p> <p>Beskrivning: Stenläggning efter husgrund eller liknande, ca 4x2 m (Ö-V) av granithällar, 0,4-0,9 m stora och smalare än 0,1 m tjocka. Överlagras eller gränsar i S till varp som bearbetats sekundärt, troligen med skrädning.</p> <p>Terräng: Sydvästra delen av Underberget i tämligen flack moränmark.</p> <p><i>Foto mot V: Lennart Klang 2020.</i></p>	<p>Ingår i fornlämning Underberget</p>
--	-------------------------------------	---	--

<p>Fornreg: L2019:5191</p> <p>Obj.nr: C</p> <p>Internt arbetsID: LK2019:459</p>	<p>Gruvområde</p>	<p>Granskning 2019-08-11 och 2020-08-08 (LK): Skadestatus: Ej skadat. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning (2019): Gruvområde, ca 150x40 m (ONO-VSV), bestående av ca 10 gruvhål med tillhörande varp, 3 husgrunder, 1 gruvstuga och bearbetade bergsytor med spridda bearbetade stenar och grusfraktioner.</p> <p>Kompletterande beskrivning 2020: Vid granskning 2020 registrerades 10 gruvhål med 11 tillhörande varp, 2 husgrunder, 1 utrymme, minst 1 skrädningsplats samt rikligt med spår efter bearbetning i övrigt.</p> <p>Gruvhålen är 3x2 till 35x5 m stora och 0,2-1,5 m djupa. De är i regel anlagda i brant bergssluttning som gör att det lodräta djupet från övre delen av gruvhålet ner till sulan är upp till 3,5 m. Minst fem har tillmakningsspår och ett har borrhål, 3,5 cm i diameter. Alla utom två har 1-2 intilliggande varp, 3x2 till 9x7 m stora och 0,1-1,5 m höga av i regel 0,1-1 m stora stenar och grus. De två gruvhål som saknar tydliga varp har spridda stenar i och nedanför branta sluttningar. Spridda stenar och grusmaterial förekommer inom hela Mellanberget.</p> <p>Husgrunderna är 5x4 respektive 7x5 m. Den större husgrunden är 2-delad med timmerrester och ställvis stenfot inom 5x4,5 m samt stenläggning av flata hållar inom 5x1,5 m. Den har även järnföremål och antas ha varit stall. Den mindre husgrunden har en ca 3x2 m stor golvyta som omges av vallar som förefaller uppbyggda av stenar från ett varp vid ett närliggande gruvhål. En tydlig trappsten markerar husgrundens ingång.</p> <p>Utrymmet (kan ha varit husgrund) är 1,3x1 m och omges av kallmurade hållar i 4 skift utmed tre sidor och bergvägg utmed den fjärde sidan. Kan ha varit förrådsanläggning.</p> <p>Skrädningsplatsen, intill och under befintlig gruvstuga, har oklar utsträckning på Mellanbergets krönparti och branta bergssluttningar. Inom minst 5 m i diameter förekommer rikligt med 1-3 cm stora bruna stenar med inslag av silvermalm (blyglans) och kvarts. Liknande grusmaterial förekommer intill flera gruvhål, både på och bredvid intilliggande varp.</p> <p>Terräng: Liten bergrygg (VNV-OSO) i S- och SO-sluttande kalfjällsida.</p> <p>Namn: Mellanberget.</p> <p>Referenser: 1. Bromé, Janrik. 1923. <i>Nasafjäll. Ett norrländskt silververks historia.</i> 2. Berg Nilsson, Lena & Klang, Lennart (red.). <i>Expedition Nasafjäll 2015 och 2016. Arkeologisk förstudie – Nasa silvergruvor i Arjeplogs socken och kommun, Norrbottens län. Landskapsarkeologerna, rapport 2016:16 i samarbete med Maria Söderberg / Midsummer HB.</i></p>	<p>Fornlämning</p>
--	-------------------	--	--------------------

<p>Fornreg: L2019:5192</p> <p>Obj.nr: D</p> <p>Internt arbetsID: LK2019:460</p>	<p>Gruvområde</p>	<p>Granskning 2019-08-11 och 2020-08-09 (LK): Skadestatus: Ej skadat. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning (2019): Gruvområde, ca 60x50 m (NO-SV), bestående av 3 dagbrott med gruvhål/orter och tillhörande varp, 3 husgrunder, 1 vandring, enstaka varp utan tydlig koppling till intilliggande gruvbrytning, bearbetade bergsytter med spridda bearbetade stenar och grusfraktioner samt ett kulturlager med bl.a. kolbitar som troligen är lämningar efter tillmkningsved.</p> <p>Vandringen, belägen på krön längst i N ovanför dagbrott, är rund, ca 3 m i diameter av i kanten lagda hållar, 0,3-1 m långa. Ett varp ligger intill denna upphissningsanordning.</p> <p>Kompletterande beskrivning 2020: Vid granskning 2020 registrerades ca 8 gruvhål i dagbrotten, ytterligare 1 gruvhål, 12 varp, 1 uppfodringsanläggning, 2 stenläggningar efter husgrunder eller liknande samt 1 försvar.</p> <p>Det huvudsakliga bearbetningsområdet, i gruvområdets centrala del, består av 6-7 gruvhål i vad som kan karaktäriseras som ett ca 35x5 m stort dagbrott (ONO-VSV) i en brant S-sluttning av berg ner till en ca 3 m bred skreva. Gruvhålen är 1-5 m i diameter och ca 1 m djupa in i bergväggen i N. Tillmkningspår förekommer liksom skrovliga ytor. Ett stort antal stenar och block intill 3 m stora har lossnat och ligger i skrevan. Omedelbart S om skrevan vidtar ett ca 35x20 m stort område med 6-7 varp av olika karaktär, vilka delvis överlagras varandra. Dessa är 3-10 m i diameter och 0,2-1 m höga av i regel 0,1-0,5 m stora stenar, vanligen mörkbruna förutom några av kvarts. Ett av varpen består huvudsakligen av ljusbrunt grus med inslag av kvarts och enstaka mörkbruna stenar. Ett annat varp består av skiktade mörka grus- och sandlager med inslag av kolbitar, troligen efter tillmkningsved.</p> <p>Ett annat bearbetningsområde som kan karaktäriseras som dagbrott (eller gruvhål), i gruvområdets östra del, är ca 20x5 m (NNO-SSV) och 0,5 m djupt i brant bergssluttning mot Ö. Tillmkningspår förekommer liksom skrovliga ytor. Omedelbart Ö om bearbetningen är ett varp ca 15x10 m (NNO-SSV) och 0,3 m högt av i regel 0,1-0,5 m stora stenar i brant sluttning som gör att varpet inte får entydlig avgränsning.</p> <p>Ytterligare ett gruvhål, i gruvområdets västra del, är 8x6 m (ONO-VSV) och 1 m djupt, med i N en närmast lodrät bergvägg, 1,5 m hög, med borrhål 3 cm i diameter i kvarts och brunt berg. Kring gruvhålet förekommer upplagda stenar och grusmaterial efter bearbetning. Omedelbart SSO om gruvhålet är ett varp 10x6 m (ONO-VSV) och 1 m högt av intill 0,5 m stora bruna stenar, kvarts samt grus och sandmaterial. Har troligen varit sovrings- och/eller skrädningsplats.</p> <p>Uppfodringsanläggningen (vandringen), i gruvområdets nordligaste del, ovanför bergsbranten med det centrala gruvområdet, är närmast rund, 3-4 m i diameter och 0,2 m hög, av i kanten 0,3-1 m stora hållar. Innanför hållarna förekommer brunt grus och kvarts samt berg i dagen. Brunt grus och kvarts förekommer även runt om anläggningen. Intill och V om uppfodringsanläggningen är ett varp 7x5 m (Ö-V) och 0,2 m högt av i regel 0,2-0,4 m stora stenar samt brunt grusmaterial och kvarts.</p> <p>3 varp och 1 stenläggning intill varandra i gruvområdets sydvästra del saknar gruvhål omedelbart intill. Varpen är 4-10 m i diameter och 0,3-1 m höga av 0,1-0,5 m stora stenar, grus och sand. Stenläggningen är ca 4x2 m (Ö-V) och tangeras eller överlagras delvis av det 10 m stora varpet, som troligen varit sovrings- och/eller skrädningsplats.</p> <p>En ytterligare stenläggning, i gruvområdets södra del, är närmast oval, 5x4 m (NV-SO) och 0,5 m hög med i kanten 0,5-1 m stora hållar och stenar, delvis kallmurade intill fyra</p>	<p>Fornlämning</p>
--	-------------------	--	--------------------

varv. Innanför och även utanför stenläggningen förekommer mörkbrunt grus, kvarts och några mörkbruna stenar intill 0,3 m stora. Troligen skrädningsplats.

Stenläggningarna har troligen varit byggnader eller liknande.

Försvaret, i den centrala delen av gruvområdet, är 3x3 m (ONO-VSV) och ca 1 m högt av kallmurade stenar, 0,2-0,5 m stora i lodräta sidor. Några stenar förefaller sekundärt påförda.

Terräng: S-sluttning av kalfjäll.

Namn: Underberget.

Referenser:

1. Bromé, Janrik. 1923. Nasafjäll. *Ett norrländskt silververks historia*.
2. Berg Nilsson, Lena & Klang, Lennart (red.). *Expedition Nasafjäll 2015 och 2016. Arkeologisk förstudie – Nasa silvergruvor i Arjeplogs socken och kommun, Norrbottens län*. Landskapsarkeologerna, rapport 2016:16 i samarbete med Maria Söderberg / Midsummer HB.

Bilaga 3.

Lena Berg Nilsson & Ola Nilsson:

Objekttabell med fornminnen registrerade vid arkeologisk inventering för Expedition Nasafjäll, år 2020. NO-delen och kompletteringar i NV-delen av riksintresseområdet för kulturmiljövården BD 4.

ID-nr och Lämningstyp	Beskrivning	Antikvarisk bedömning 2020
<p>Internt Obj.nr: N102</p> <p>Fornreg: L2020:9249</p> <p>Lämningstyp: Gränsmärke</p>	<p>Granskning i fält 2019-08-11 (ON, LBN): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Gränsmärke bestående av ett postament, 1,5x1 m (ÖSÖ-VSV), 0,4 m h, av 0,15-0,4 m st flata stenar. Centralt i postamentets längdriktning är en visarsten, 1,5 m l, 0,5 m h och 0,1 m tj.</p> <p>Terräng: Krönläge på kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot ÖSÖ: Lena Berg Nilsson 2019.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>

<p>Internt Obj.nr: N103</p> <p>Fornreg: L2020:9251</p> <p>Lämningstyp: Gränsmärke</p>	<p>Granskning i fält 2019-08-11 (ON, LBN) Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Gränsmärke bestående av upprest sten på flat ovsida av stenblock, 1x1 m. Visarstenen är 0,45 m h (VNV-ÖSO) avsmalnande mot toppen, 0,4 m br vid basen, 0,2 m tj. Uppallad av två mindre stenar i S och två i N delen.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Under visarstenen finns ingen lavtillväxt.</p> <p>Terräng: Krönläge på kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot ÖSO: Lena Berg Nilsson 2019.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
--	---	--------------------------------------

<p>Internt Obj.nr: N137</p> <p>Fornreg: L2020:9263</p> <p>Lämningstyp: Gruvhål</p>	<p>Granskning i fält 2020-08-07 (LBN, ON): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Gruvhål, 5x2 m (NNV-SSÖ), insprängt i sluttning, intill 2 m dj. SSÖ om gruvhålet är ett gråbergsvarp (NO-SV), 6-7 m l, 3-4 m br, 1,5 m h.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Anläggningen är av sentida karaktär.</p> <p>Terräng: S-sluttning av blockrik fjällsida. Kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot N: Lena Berg Nilsson 2020.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
---	---	--------------------------------------

<p>Internt Obj.nr: N241</p> <p>Fornreg: L2020:9252</p> <p>Lämningstyp: Rösning</p>	<p>Granskning i fält 2020-08-06 (LBN, ON) Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Rösning, bestående av två flata stenar, 0,5 resp. 0,4 m l, 0,2 m br samt 0,1–0,2 m tj, lagda på varandra (NÖ-SV). Dessa är upplagda på ett större block, 1,2x0,9 m, 0,4 m h (NÖ-SV).</p> <p>Antikvarisk kommentar: Kartlav saknas under och mellan stenarna.</p> <p>Terräng: Blockrik stenig moränmark. Kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot NV: Lena Berg Nilsson 2020.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
<p>Internt Obj.nr: N242</p> <p>Fornreg: L2020:9253</p> <p>Lämningstyp: Härd</p>	<p>Granskning i fält 2020-08-06 (LBN, ON) Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Härd, 0,4-0,3 m (NNÖ-SSV), 0,2-0,3 m dj, upplagd krans av skärvig sten mot håll i V och SV.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Sentida karaktär.</p> <p>Terräng: Blockrik stenig moränmark. Kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot N: Lena Berg Nilsson 2020.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>

<p>Internt Obj.nr: N243</p> <p>Fornreg: L2020:9254</p> <p>Lämningstyp: Gruvhål</p>	<p>Granskning i fält 2016-08-06 (LBN, ON) Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Prospektering/bearbetad yta, 10-12 m i diameter, bestående av flera bearbetade, parallella mindre kvartsgångar, 0,05-0,3 m br, 3-4 m l. Mindre område med mineralisering och omfattande vittrat material. Kvartsen saknar tydliga malmineraliseringar.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Sannolikt från tiden efter 1850. Troligen prospektering för att avgöra om kvartsådern innehållit malm. Omgiven av snöleiga vid besiktningstillfället.</p> <p>Terräng: Blockrik stenig moränmark. Kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot N: Lena Berg Nilsson 2020.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
---	---	--------------------------------------

Internt Obj.nr:
N244

Fornreg:
L2020:9255

Lämningstyp:
Gruvhål

Granskning i fält 2016-08-06 (LBN, ON),

Skadestatus: Ej skadad.

Undersökningsstatus: Ej undersökt.

Beskrivning: Prospektering/bearbetad yta, bestående av en 1,5 m l, 0,2–0,3 m br kvartsgång, med lösbrutna mindre kvartstycken i ytan. Inga synliga malmineral.

Antikvarisk kommentar: Sannolikt från tiden efter 1850. Troligen prospektering för att avgöra om kvartsådern innehållit malm.

Terräng: Blockrik stenig moränmark. Kalfjäll.

Foto mot N: Lena Berg Nilsson 2020.

Övrig kulturhistorisk lämning

<p>Internt Obj.nr: N245</p> <p>Lämningsstyp: Övrigt</p>	<p>Granskning i fält 2018-08-06 (LBN, JL, ON) Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Malmstycke, ca 10 kg innehållande magnetkis och blyglans.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Sekundär placering.</p> <p>Terräng: Blockrik, stenig moränmark. Kalfjäll.</p> <p><i>Foto: Lena Berg Nilsson 2020.</i></p>	<p>Registreras ej i Fornreg.</p>
<p>Internt Obj.nr: N246</p> <p>Fornreg: L2020:9256</p> <p>Lämningsstyp: Förvaringsanläggning</p>	<p>Granskning i fält 2020-08-06 (LBN, ON): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Förvaringsutrymme med fynd, bestående av ett hålrum under en större flat håll som ligger mot ett större jordfast block. Hålrummet är 0,5 m br och intill 0,4 m h. I utrymmet är en plåtkanna, 0,25 m hög, med trälock med läderrem.</p> <p>Orientering: ca 10 m SÖ om L2020:9257.</p> <p>Terräng: Stenig moränmark. Kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot N: Lena Berg Nilsson 2020.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>

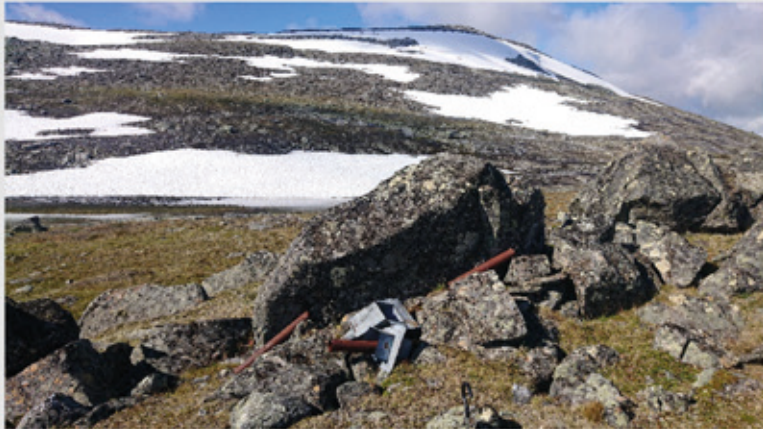

<p>Internt Obj.nr: N247</p> <p>Fornreg: L2020:9257</p> <p>Lämningstyp: Rösning</p>	<p>Granskning i fält 2020-08-06 (LBN, ON): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Rösning, bestående av ett block 0,9x0,7 m st (ÖSÖ-VNV), intill 0,4 m h, lagt på ett större block, 2,5x1,2x1,2 m (NÖ-SV). Uppallat i NV delen, så att det ligger i väg, av 0,2-0,3 m st och 0,1 m tj stenar.</p> <p>Terräng: Platå i höglänt stenig moränmark. Kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot N: Lena Berg Nilsson 2020.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
<p>Internt Obj.nr: N248</p> <p>Fornreg: L2020:9258</p> <p>Lämningstyp: Gränsmärke</p>	<p>Granskning i fält 2020-08-06 (LBN, ON): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Gränsmärke bestående av en visarsten, mellan håll i NNÖ och flata stenar i SSV. Visarstenen (NV-SÖ) är ca 0,6 m h, upp till 0,3 m br och intill 0,2 m tjock.</p> <p>Terräng: Blockrik moränmark. Kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot NNO: Lena Berg Nilsson 2020.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>

<p>Internt Obj.nr: N249</p> <p>Fornreg: L2020:9259</p> <p>Lämningstyp: Övrigt</p>	<p>Granskning i fält 2019-08-06 (LBN, ON): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Stensamling. 1,2 m i diameter, 0,3 m h, av 0,1-0,6 m st flata stenar. Under dessa är upprullad stålwire.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Sentida karaktär.</p> <p>Terräng: Krönparti på kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot NNO: Lena Berg Nilsson 2020.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
<p>Internt Obj.nr: N250</p> <p>Fornreg: L2020:9260</p> <p>Lämningstyp: Övrigt</p>	<p>Granskning i fält 2019-08-06 (LBN, ON): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Stensamling. 1 m i diameter, 0,5 m h av 0,1-0,6 m st, flata stenar. Stensamlingen är upplagd mellan två större block.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Sentida karaktär.</p> <p>Terräng: Krönparti på kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot NNO: Lena Berg Nilsson 2020.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>

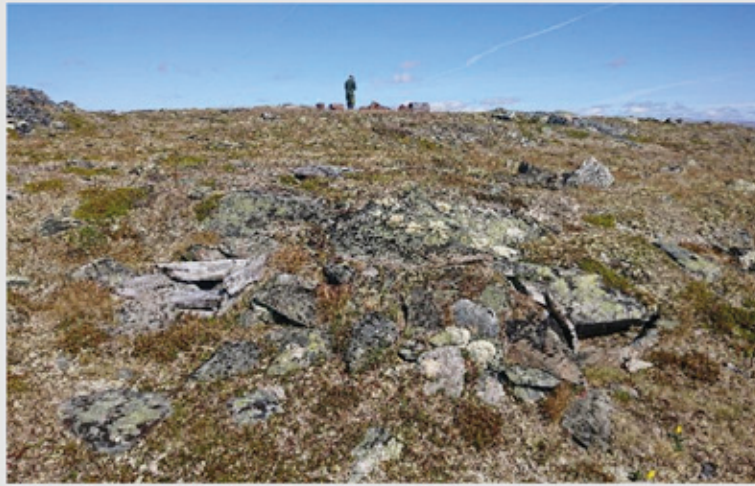
<p>Internt Obj.nr: N251</p> <p>Fornreg: L2020:9261</p> <p>Lämningstyp: Rösning</p>	<p>Granskning i fält 2020-08-07 (LBN, ON): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Rösning, bestående av en upplagd sten, rombisk form, 0,3 m i sida, 0,35 m tj, av kvartsit. Upplagd på ett större block, 1,5 m i diameter, 1 m h, avsmalnande åt S.</p> <p>Terräng: Ö-sluttning i blockrik moränmark. Hällmark på kalvfjäll.</p> <p><i>Foto mot N: Lena Berg Nilsson 2020.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
<p>Internt Obj.nr: N252</p> <p>Fornreg: L2020:9262</p> <p>Lämningstyp Rösning</p>	<p>Granskning i fält 2020-08-07 (ON): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Rösning, bestående av ett block, 1,5 m i diameter, 1,2 m h, uppallad i NO delen av ett mindre block, 0,4x0,3x0,2 m st, så att ovsidan av det större hamnar i väg.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Ledmarkering.</p> <p>Terräng: Ö-sluttande blockrik moränmark. Kalvfjäll.</p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
<p>Internt Obj.nr: N253</p> <p>Lämningstyp Naturbildning</p>	<p>Granskning i fält 2020-08-07 (ON): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Uppallat block.</p> <p>Terräng: Ö-sluttning i blockrik moränmark. Kalvfjäll.</p>	<p>Registreras ej i Fornreg.</p>

<p>Internt Obj.nr: N254</p> <p>Fornreg: L2020:9264</p> <p>Lämningstyp Rösning</p>	<p>Granskning i fält 2020-08-07 (ON): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Rösning, bestående av två mindre block lagda på jordfast håll, 0,7x0,6x0,15 m resp. 0,4x0,25x0,15 m st (NÖ-SV).</p> <p>Terräng: Ö-sluttning i blockrik moränmark. Kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot N: Ola Nilsson 2020.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
<p>Internt Obj.nr: N255</p> <p>Fornreg: L2020:9265</p> <p>Lämningstyp Rösning</p>	<p>Granskning i fält 2020-08-07 (ON): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Rösning, bestående av ett block, 0,9x0,6x0,3 m (Ö-V). Uppallat i Ö delen av en mindre sten, 0,2 m st, så att ovansidan av det större blocket hamnar i våg.</p> <p>Terräng: Ö-sluttning i blockrik moränmark. Kalfjäll.</p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
<p>Internt Obj.nr: N256</p> <p>Fornreg: L2020:9267</p> <p>Lämningstyp Rösning</p>	<p>Granskning i fält 2020-08-07 (ON): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Rösning, bestående av ett block, 1,0x0,7x0,35 m (NNÖ-VSV). Lutande åt S. Uppallat av en mindre sten, 0,25 m st, så att ovansidan av det större blocket hamnar i våg.</p> <p>Terräng: Ö-sluttning i blockrik moränmark. Kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot Ö: Ola Nilsson 2020.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>

<p>Internt Obj.nr: N257</p> <p>Fornreg: L2020:9268</p> <p>Lämningstyp Rösning</p>	<p>Granskning i fält 2020-08-07 (ON): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Rösning (N-S) av tre upplagda stenar på häll, en större, 0,7x0,3x0,4 m st, avsmalnande mot toppen. Parallellt och V om denna är två mindre stenar, 0,5 m l, 0,25 m br och 0,1 m tj.</p> <p>Terräng: Ö-sluttning i blockrik moränmark. Kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot S: Ola Nilsson 2020.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
<p>Internt Obj.nr: N258</p> <p>Fornreg: L2020:9270</p> <p>Lämningstyp Rösning</p>	<p>Granskning i fält 2020-08-07 (LBN, ON): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Visarsten, 0,6 m i sida, intill 0,4 m h (NV-SÖ). Uppallad i NÖ av mindre stenar 0,1–0,2 m st och intill 0,05 m tj. Mindre kvartsnodul i SÖ delen av blocket.</p> <p>Terräng: Ö-sluttning i blockrik moränmark. Kalfjäll.</p> <p><i>Detalj där kvartsnodulen framgår. Foto mot N: Lena Berg Nilsson 2020.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>

<p>Internt Obj.nr: N259</p> <p>Lämningstyp: Övrigt</p>	<p>Granskning i fält 2020-08-07 (LBN, ON): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Sentida "rastplats" med lämningar av plåtskorsten, ölburkar etc. Sannolikt använd under 1970-talet.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Anläggningen är av sentida karaktär. Utifrån skräp och ölburkar på platsen bedömd som sannolikt 1970-tal.</p> <p><i>Foto: Lena Berg Nilsson 2020.</i></p>	<p>Registreras ej i Fornreg</p>
<p>Internt Obj.nr: N260</p> <p>Fornreg: L2020:9271</p> <p>Lämningstyp: Rösning</p>	<p>Granskning i fält 2020-08-07 (LBN, ON): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Rösning, 0,4 m i sida, 0,4 m h, upplagd av 3 varv med flata mindre stenar, 0,2–0,4 m l, 0,1–0,25 m br, intill 0,15 m tj. Toppstenen är rundad 0,2–0,25 m st.</p> <p>Terräng: Ö-sluttande blockrik moränmark. Kalfjäll.</p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
<p>Internt Obj.nr: N261</p> <p>Fornreg: L2020:9274</p> <p>Lämningstyp: Husgrund, historisk tid</p>	<p>Granskning i fält 2020-08-06 (LBN, ON): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Husgrund, historisk tid bestående av 1 stengrund, 1,5 x1,5 m stor, intill 0,3 m hög av ca 0,15–0,5 m stora stenar. Öppning i SSO med 3 flata hållar, intill 0,3 x 0,8 m stora, 0,1 m tjocka. På och kring stengrunden är rikligt med brädrester.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Utgör lämningar efter dass, hörande till L2020:9275.</p> <p>Orientering: ca 50 m NNO om L2020:9275.</p> <p>Terräng: Krönläge på kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot NNV: Lena Berg Nilsson 2020.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>

<p>Internt Obj.nr: N262</p> <p>Fornreg: L2020:9275</p> <p>Lämningstyp: Husgrund, historisk tid</p>	<p>Granskning i fält 2020-08-07 (LBN, ON): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Husgrund, 6x5 m (Ö-V), med synliga sylstenar längs sidorna, 0,1-0,4 m st med plan ovansida. Framför den S långsidan är en stenpackning, 2x1,5 m (Ö-V) som markerar platsen för ingången. Husgrunden och området närmast denna är belamrad med oljefat, gasoltuber, delar vedkamin, dörr- och fönsterbeslag, lås, diverse husgeråd och verktyg mm. Längs N långsidan är rester efter smält takplåt av aluminium. NV, SV, NÖ och SÖ om husgrunden är i håll förankrade öglor av järn med vajerrester för förankring av byggnaden mot kraftig vind.</p> <p>15 m SSÖ om husgrunden är en avfallsgrop, omgärdad av en halvcirkelformad kallmur, av flata stenar mot håll i N, 2 m i diam, intill 0,7 m och 0,3 m br. Två av hållarna är utrasade åt S. Fyllt med konserv- och ölburkar samt entaka glas- och porslinsrester. Använd senast vid 1980-talets början.</p> <p>15 m SSV om husgrunden är en rök, (NNV-SSÖ), 2,5 m l, 1 m br, 0,3-0,4 m h. Öppning för eldning i SSÖ, 0,4 m br, 0,2-0,3 m h, 0,4 m dj. Rökgången är täckt med flata stenar, 0,1-0,4 m st. I SSÖ delen syns rester av utstickande takplåt av aluminium. I NNV är en kvadratisk nedsänkning, 0,7 m i sida och 0,4 m dj, med plankklädda sidor.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Anläggningen är av sentida karaktär. Byggnaden har brunnit.</p> <p>Terräng: Krön av blockrik platå i moränmark. Kalfjäll.</p> <p><i>Husgrunden. Foto mot OSO: Lena Berg Nilsson 2020.</i></p> <p><i>Detalj av avfallsgropen. Foto mot NNO: Lena Berg Nilsson 2020.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
---	---	--------------------------------------

Röken. Foto mot NNO: Lena Berg Nilsson 2020.

Internt Obj.nr:
N263

Lämningsstyp:
Övrigt

Granskning i fält 2020-08-07 (LBN, ON):

Skadestatus: Ej skadad.

Undersökningsstatus: Ej undersökt.

Beskrivning: Skräphög under block.

Antikvarisk kommentar: Sentida karaktär.

Foto: Detalj av N263: Lena Berg Nilsson 2019.

Registreras ej i
Fornreg

Internt Obj.nr:
N264

Fornreg:
L2020:9276

Lämningsstyp:
Rösning

Granskning i fält 2020-08-07 (LBN, ON):

Skadestatus: Ej skadad.

Undersökningsstatus: Ej undersökt.

Beskrivning: Rösning, bestående av en 0,4x0,3 m st och intill 0,25 m h sten (N-S) lagd på större block.

Orientering: ca 5 m SSO om L2020:9279.

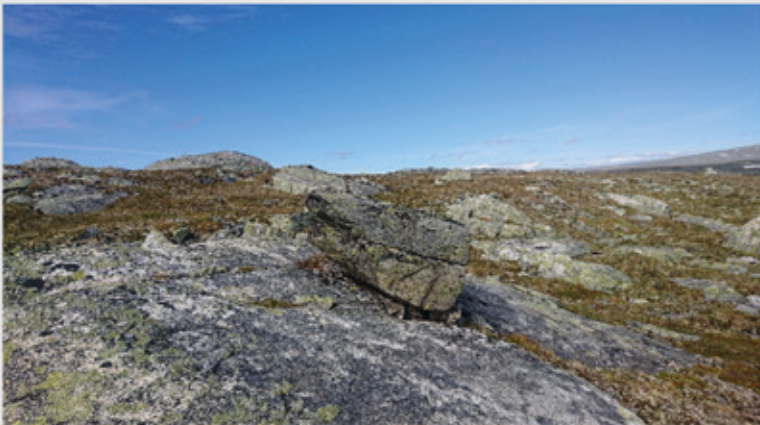
Terräng: Mindre platå i blockrik moränmark. Kalfjäll.

Foto mot Ö: Lena Berg Nilsson 2020.

Övrig kulturhistorisk
lämning

<p>Internt Obj.nr: N265</p> <p>Fornreg: L2020:9279</p> <p>Lämningstyp: Rösning</p>	<p>Granskning i fält 2020-08-07 (LBN, ON): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Rösning, bestående av en 0,7 m l, 0,3–0,6 m br och 0,4 m h sten på håll.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Kullfallen visarsten.</p> <p>Terräng: Plata i höglänt moränmark. Hällmark på kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot Ö: Lena Berg Nilsson 2020.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
<p>Internt Obj.nr: N266</p> <p>Fornreg: L2020:9281</p> <p>Lämningstyp: Rösning</p>	<p>Granskning i fält 2020-08-07 (LBN, ON): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Visarstenar, 2 st, 0,35 resp. 0,45 m h, 0,25 resp. 0,4 m br, 0,05 resp. 0,1 m tj. Resta mot V sidan av mindre jordfast sten (NO-SV) 0,4-0,6 m i sida.</p> <p>Terräng: Ö-sluttning i blockrik moränmark. Hällmark på kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot SO: Lena Berg Nilsson 2020.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>

<p>Internt Obj.nr: N267</p> <p>Fornreg: L2020:9282</p> <p>Lämningstyp: Rösning</p>	<p>Granskning i fält 2020-08-07 (LBN; ON): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Visarsten, trekantig, 0,5 m i sida, 0,6 m tj, med plan ovansida. Rest på V kanten av håll.</p> <p>Terräng: Blockrik, stenig plåtå. Kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot V: Lena Berg Nilsson 2020.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
<p>Internt Obj.nr: N268</p> <p>Lämningstyp: Naturbildning</p>	<p>Granskning i fält 2020-08-07 (LBN, ON): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Naturbildning som kan ha haft funktionen av ledmarkering.</p> <p>Terräng: Avsats i Ö-sluttande moränmark. Hällmark på kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot N: Lena Berg Nilsson 2020.</i></p>	<p>Registreras ej i Fornreg</p>

<p>Internt Obj.nr: N269</p> <p>Fornreg: L2020:9288</p> <p>Lämningstyp: Rösning</p>	<p>Granskning i fält 2020-08-07 (LBN, ON): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Visarsten (Ö-V), 0,4 m h, 0,3 m br, intill 0,2 m tj vid basen, avsmalnande mot toppen. Rest mellan 2 större stenar, den S är övertorvad, medan den N är utrasad, 0,5 m i sida, intill 0,25 m h.</p> <p>Terräng: Ö-sluttning i blockrik moränmark. Kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot V: Lena Berg Nilsson 2020.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
---	--	--------------------------------------

<p>Internt Obj.nr: N270</p> <p>Fornreg: L2020:9289</p> <p>Lämningstyp: Rösning</p>	<p>Granskning i fält 2020-08-07 (LBN, ON): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Visarsten (Ö-V), 0,65 m h, 0,4 m br vid basen, 0,15 m tj, avsmalnande mot toppen. Rest på större håll, 2 m i diameter, intill 1,5 m h och uppstöttad av 2 mindre stenar, på N sidan, 0,4x0,3x0,2 m st, på S sidan 0,25 m st. På ovasidan av den underliggande hållen är en mindre ansamling av malmstycken, blyglans/magnetkis, 0,2–0,15 m st, mestadels 0,02–0,05 m st.</p> <p>Terräng: Ö-sluttning i blockrik moränmark. Kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot V: Lena Berg Nilsson 2020.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
<p>Internt Obj.nr: N271</p> <p>Fornreg: L2020:9290</p> <p>Lämningstyp: Rösning</p>	<p>Granskning i fält 2020-08-07 (LBN, ON): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Rösning 0,6 x 0,6 m st (NNV-SSÖ), ca 0,5 m hög, på N del av större block, bestående av 9 flata stenar, 0,15-0,5 m st och intill 0,10 tj, staplade på varandra. I SSO lutar ytterligare en sten mot stenstapeln.</p> <p>Terräng: Krönläge, hållmark på kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot NNV: Lena Berg Nilsson 2020.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>

<p>Internt Obj.nr: N272</p> <p>Fornreg: L2020:9291</p> <p>Lämningstyp: Rösning</p>	<p>Granskning i fält 2020-08-07 (LBN, ON): Skadestatus: Ej skadad. Undersökingsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Rösning, 0,6x0,4 m st (NÖ-SV), 0,4 m h, bestående av 5 flata stenar staplade på varandra, 0,05–0,15 m tj. Upplagda på Ö delen av ett större block (Ö-V), 2,5x1,5x0,8 m st.</p> <p>Terräng: Ö-sluttning i blockrik moränmark. Kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot N: Lena Berg Nilsson 2020.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
<p>Internt Obj.nr: N273</p> <p>Fornreg: L2020:9292</p> <p>Lämningstyp: Rösning</p>	<p>Granskning i fält 2020-08-07 (LBN, ON): Skadestatus: Ej skadad. Undersökingsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Rösning, 0,7x0,5 m (NÖ-SV), 0,6 m h, bestående av 5 stenar, upplagda parvis i två lager, samt en ensamliggande krönsten. Stenarna är 0,4–0,5 m l, 0,3–0,4 m br och 0,15–0,25 m tj. Toppstenen (ÖNÖ-VSV) är 0,4 m l, 0,3 m br och 0,15 m h, med trekantigt tvärsnitt.</p> <p>Terräng: Ö-sluttning i blockrik moränmark. Kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot NV: Lena Berg Nilsson 2020.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>

<p>Internt Obj.nr: N274</p> <p>Fornreg: L2020:9286</p> <p>Lämningstyp: Rösning</p>	<p>Granskning i fält 2020-08-07 (LBN, ON): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Rösning, 0,5x0,4 m (NV-SÖ) bestående av 4 flata stenar staplade på varandra, de tre undre är jämnstora, 0,5 m l, 0,4 m br och 0,05-0,15 m tj. Toppstenen är något mindre, 0,3 m l, 0,1-0,15 m br, 0,1 m tj (NNÖ-SSV). Upplagda på ett större block (NV-SÖ), 0,9 m l, 0,8 m br och 0,6 m h.</p> <p>Terräng: Flack Ö-sluttning i blockrik moränmark. Kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot N: Lena Berg Nilsson 2020.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
<p>Internt Obj.nr: N275</p> <p>Fornreg: L2020:9293</p> <p>Lämningstyp: Rösning</p>	<p>Granskning i fält 2020-08-07 (LBN, ON): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Visarsten, kullfallen, 0,8 m l, 0,15-0,35 m br, 0,1 m tj. I anslutning och SV om denna är 2 stenar, 0,4 resp. 0,3 m st, 0,3. resp 0,15 m h, mellan vilka visarstenen varit rest. Visarstenen har i rest läge visat NV-SÖ.</p> <p>Terräng: Platå i höglänt blockrik moränmark. Kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot N: Lena Berg Nilsson 2020.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>

Internt Obj.nr:
N276

Fornreg:
L2020:9294

Lämningstyp:
Rösning

Granskning i fält 2020-08-07 (LBN, ON):

Skadestatus: Ej skadad.

Undersökningsstatus: Ej undersökt.

Beskrivning: Rösning, 1,2 m i diameter, 0,6 m h, av 0,15-0,8 m st flata stenar. SO om rösningen är en nedrasad större håll, 1 m l, 0,4-0,5 m, avsmalnande mot toppen, möjligtvis en nedfallen visarsten.

Terräng: Avsats i höglänt S-sluttning i blockrik moränmark. Kalfjäll.

Foto mot NNO: Lena Berg Nilsson 2020.

Övrig kulturhistorisk lämning

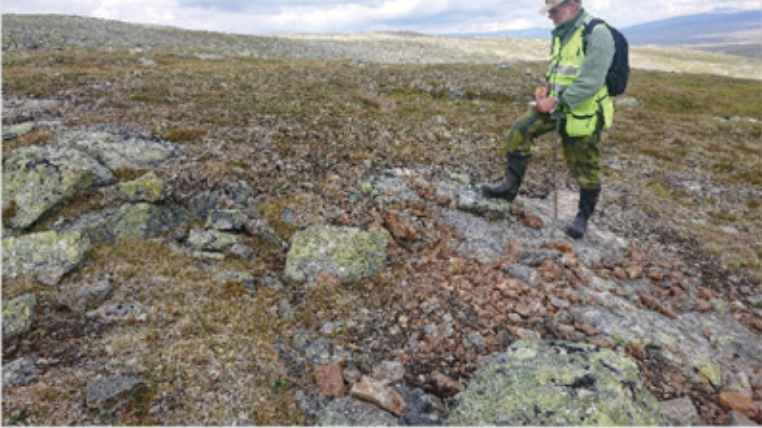

<p>Internt Obj.nr: N277</p> <p>Fornreg: L2020:9295</p> <p>Lämningstyp: Gruvhål</p>	<p>Granskning i fält 2020-08-07 (LBN, ON): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Skärpning, 8x5 m (N-S), intill 2,5 m dj. Vallar längs långsidorna, 3-4 m br, 0,6 m h. Ö längsidan har antydan till kallmur. S om skärpningen är ett gråbergsvarp, 10x10 m (N-S), intill 2 m h. Skärpningen är sekundärt delvis fylld med gråbergsstycken.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Anläggningen är av sentida karaktär och utgörs troligen av en prospektering.</p> <p>Orientering: ca 15 m S om "Sydvästra stollens" varp.</p> <p>Terräng: Flack stening S-sluttning i blockrik moränmark. Kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot N: Lena Berg Nilsson 2020.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
<p>Internt Obj.nr: N278</p> <p>Lämningstyp: Övrigt</p>	<p>Granskning i fält 2020-08-07 (LBN, ON): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Ansamling av timmerrester – okänd funktion</p> <p><i>Foto: Lena Berg Nilsson 2020.</i></p>	<p>Registreras ej i Fornreg</p>

<p>Internt Obj.nr: N279</p> <p>Fornreg: L2020:9297</p> <p>Lämningstyp: Rösning</p>	<p>Granskning i fält 2020-08-08 (LBN, ON): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Visarsten (N-S), 1,2 m h, 0,45 m br, 0,2-0-0,25 m tj, med spetsig vinklad topp. Stenen lutar mot håll i V, i Ö är en mindre sten ställd, 0,4 m h, 0,25 m br och 0,05-0,15 m tj.</p> <p>Terräng: Flack plåtå i blockrik moränmark. Hällmark på kalvfjäll.</p> <p><i>Foto mot NNV: Lena Berg Nilsson 2020.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
---	---	--------------------------------------

<p>Internt Obj.nr: N280</p> <p>Fornreg: L2020:9298</p> <p>Lämningstyp: Gränsmärke</p>	<p>Granskning i fält 2020-08-08 (LBN, ON): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Visarsten (NÖ-SV), 0,7 m h, 0,35 m br, intill 0,2 m tj vid basen avsmalnande mot toppen. Rest på större håll.</p> <p>Terräng: Höglänt platå blockrik i moränmark. Kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot NV: Lena Berg Nilsson 2020.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
<p>Internt Obj.nr: N281</p> <p>Fornreg: L2020:9299</p> <p>Lämningstyp: Rösning</p>	<p>Granskning i fält 2020-08-08 (LBN, ON): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Visarsten (NV-SÖ), 0,75 m h, 0,45 m br, 0,12 m tj, avsmalnande mot toppen. Stenen lutar mot markfast block i SV, 4 m h, 0,25 m br och 0,05–0,15 m tj.</p> <p>Terräng: Flack Ö-sluttning i blockrik moränmark. Kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot VSV: Lena Berg Nilsson 2020.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>

<p>Internt Obj.nr: N282</p> <p>Fornreg: L2020:9300</p> <p>Lämningstyp: Rösning</p>	<p>Granskning i fält 2020-08-08 (LBN, ON): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Visarstenar (NÖ-SV), 2 stycken, resta och lutande mot varandra. Stenarna är närmast tresidiga, 0,35 resp. 0,45 m h, 0,25 resp. 0,35 m br vid basen samt 0,2 resp. 0,15 m tj. avsmalnande mot toppen. Stenarna är resta på en större håll.</p> <p>Terräng: Flack Ö-sluttning i blockrik moränmark. Kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot NNV: Lena Berg Nilsson 2020.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
<p>Internt Obj.nr: N283</p> <p>Fornreg: L2020:9301</p> <p>Lämningstyp: Rösning</p>	<p>Granskning i fält 2020-08-08 (LBN, ON): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Visarsten? (Ö-V), 0,45 m l, 0,25 m h, intill 0,15 m tj, delvis lagd på, och överskjutande åt Ö, en mindre sten 0,4 m st och intill 0,1 m tj. Visarstenen är stöttad av en lutande mindre håll i N, 0,4 m h, 0,35 m br och intill 0,2 m tj. S om visarstenen är en flat, liggande sten, 0,5 m l, 0,1–0,3 m br, 0,15 tj. Placerad på N delen av ett större block, 2–3 m i diameter, intill 1,7 m h.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Lämningen är sannolikt en utrasad rösning, där stenarna ursprungligen varit lagda ovanpå varandra.</p> <p>Terräng: Ö-sluttning i blockrik moränmark. Kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot NO: Lena Berg Nilsson 2020.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>

<p>Internt Obj.nr: N284</p> <p>Fornreg: L2020:9302</p> <p>Lämningstyp: Dike/ränna</p>	<p>Granskning i fält 2020-08-08 (LBN, ON): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Kanalisering, längs en sträcka av 45 m av bäcken är fåran rensad från sten för att styra vattenflödet i slutningen i riktning mot bok- och vaskverket (L2019:4362).</p> <p>Antikvarisk kommentar: Kanaliseringen har ett funktionellt samband med bok- och vaskverket varför lämningen sannolikt är kronologiskt samtida, dvs före 1850.</p> <p>Terräng: Brant blockrik S-sluttning i moränmark. Kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot NV: Lena Berg Nilsson 2020.</i></p>	<p>Möjlig fornlämning.</p>
--	---	----------------------------

<p>Internt Obj.nr: N285</p> <p>Fornreg: L2020:9303</p> <p>Lämningstyp: Gruvhål</p>	<p>Granskning i fält 2020-08-08 (LBN, ON): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Bearbetad yta, 1,5 m i diameter, bestående av kvartsnodul, 0,5 m i diameter, varur kvarts brutits, 0,1–0,3 m dj. Runt kvartsnodulen och främst S om denna är bruten kvarts. Inga malmineral kunde iakttas.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Sannolikt från tiden efter 1850. Troligen prospektering för att avgöra om kvartsådern innehållit malm.</p> <p>Terräng: Flack SV-sluttning i stenig moränmark. Kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot NNO: Lena Berg Nilsson 2020.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
<p>Internt Obj.nr: N286</p> <p>Fornreg: L2020:9304</p> <p>Lämningstyp: Rösning</p>	<p>Granskning i fält 2020-08-08 (LBN, ON): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Visarsten (NNÖ-SSV), 0,7 m h, 0,45 m br, 0,4 m tj, något avsmalnade mot toppen. Uppallad i N av 2 stenar, 0,3–0,5 m l, 0,15–0,3 m br, 0,1–0,25 m tj, i S av ett kvadratisk block, 0,4 m i sida, 0,2 m tj. På detta är en mindre sten rest, 0,3 m h, 0,25 m br, 0,05 m tj.</p> <p>Terräng: Flack SV-sluttning i stenig moränmark. Kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot Ö: Lena Berg Nilsson 2020.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>

Terräng: S-sluttning i blockrik moränmark. Kalfjäll.		
<p>Internt Obj.nr: N287</p> <p>Fornreg: L2020:9305</p> <p>Lämningstyp: Rösning</p>	<p>Granskning i fält 2020-08-08 (LBN, ON): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Rösning, bestående 2 stenar staplade på varandra (N-S). Bottenstenen är 0,45 m st, 0,15–0,2 m tj, skålformad, den övre stenen är 0,35 m l, 0,15 m br och 0,1–0,15m tj. Rösningen är upplagd på S delen av ett större block 2,5 m l, 1,2–2 m br, intill 1,5 m h.</p> <p>Terräng: S-sluttning i blockrik moränmark. Kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot S: Lena Berg Nilsson 2020.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
<p>Internt Obj.nr: N288</p> <p>Fornreg: L2020:9306</p> <p>Lämningstyp: Gruvhål</p>	<p>Granskning i fält 2020-08-08 (LBN, ON): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Skärpning, 4x2 m intill 2 m dj insprängd i håll i sluttning. Varp S om skärpningen, halvmåneformat 7x5 m (O-V), intill 1,5 m högt.</p> <p>Orientering: Belägen drygt 10 m N om L2019:5285.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Anläggningen är av sentida karaktär. Sannolik prospektering.</p> <p>Terräng: S-sluttning i blockrik moränmark. Gräsyta på kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot NV: Lena Berg Nilsson 2020.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>

<p>Internt Obj.nr: N289</p> <p>Fornreg: L2020:9307</p> <p>Lämningstyp: Rösning</p>	<p>Granskning i fält 2020-08-08 (ON, LBN): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Rösning, 0,6 m i diameter 0,5 m h, bestående av 7 varv av lagda stenar, 0,2-0,6 m l, 0,2-0,4 m br, 0,03-0,15 m tj. Rösningen upplag på en flat jordfast håll.</p> <p>Orientering: Belägen inom gruvområdet L2019:5285.</p> <p>Terräng: S-sluttning av blockrik fjällsida. Kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot N: Lena Berg Nilsson 2020.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
---	--	--------------------------------------

<p>Internt Obj.nr: N290</p> <p>Fornreg: L2020:9308</p> <p>Lämningstyp: Gruvhål</p>	<p>Granskning i fält 2020-08-09 (LBN): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Skärpning/bearbetad yta, ca 1,5x1 m (NNV-SSÖ).</p> <p>Orientering: ca 10 m S om gruvområdet Överbergskullen (L2019:5209).</p> <p>Antikvarisk kommentar: Sannolikt prospektering. Redovisas ej inom det närbelägna gruvområdet L2019:5209 då det ligger utanför det området, som är tydligt avgränsat i terrängen av bl.a. gråbergsvarp.</p> <p>Terräng: Stenig, blockrik moränmark. Kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot NNV: Lena Berg Nilsson 2020.</i></p>	<p>Fornlämning</p>
---	--	--------------------

<p>Internt Obj.nr: N291</p> <p>Fornreg: L2020:9309</p> <p>Lämningstyp: Husgrund, historisk tid</p>	<p>Granskning i fält 2020-08-09 (LBN, LK): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Husgrund, ca 5x5 m, 1 m h, Rundad i N (ev. sprängt), lätt rundad i S. I S kallmur av intill 2 m st hållar. I tre stenar (1,2 m st och 0,5 br) i V finns borrhål placerade i par, ev fastanordningar/fundament. Enstaka stenar finns även "inne" i husgrunden.</p> <p>Terräng: Blockrik S-sluttning. Kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot N. Lena Berg Nilsson 2020.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
<p>Internt Obj.nr: N292</p> <p>Fornreg: L2020:9310</p> <p>Lämningstyp: Gruvhål</p>	<p>Granskning i fält 2020-08-09 (LBN): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Skärpning, 8x3 m (N-S), 0,7 m dj. I N delen går berg i dagen, S delen utgörs av jordrymning. Stenblandade i jordvallar i Ö och V, ca 8 m l och 2 m br. Gråbergsvarp i S, 4x3 m st, 0,3 m h, företrädesvis bestående av 0,1–1 m stora hållar.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Anläggningen är av sentida karaktär. Sannolik prospektering.</p> <p>Terräng: Blockrik S-sluttning. Kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot N. Lena Berg Nilsson 2020.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>

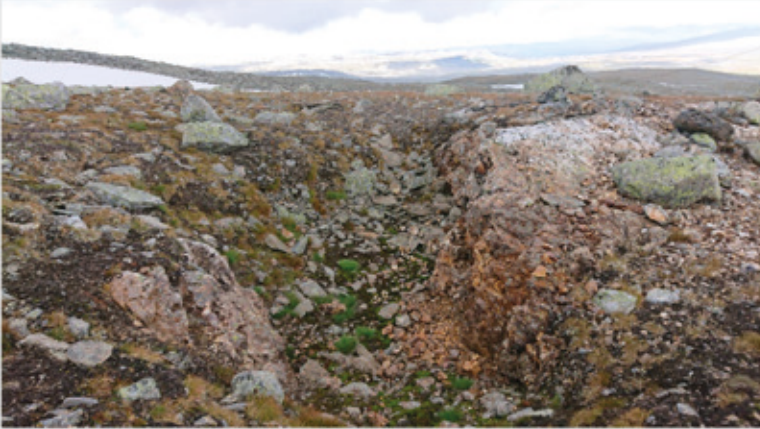

<p>Internt Obj.nr: N32</p> <p>Fornreg: RAÅ Arjeplog 362:1, L1995:70</p> <p>Lämningstyp: Husgrund, historisk tid</p>	<p>Granskning i fält 2018-08-10 (LBN), 2020-08-09 (LBN): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning 2018: Husgrund, rund, 5 m i diameter och 0,3 m hög, med eventuell utbyggnad mot Ö, ca 3x2 m (N-S). I kanten löst liggande stenar, 0,2-0,5 m stora. Ytan innanför består av sand, grus och uppstickande kvarts i berggrunden. Stark järnutfällning på såväl stenar som sand/grus. Stenarna saknar kartlav.</p> <p>Byggnad på denna plats på kartor från 1640 och ca 1642. Kartorna antyder att hus kan ha varit sammanbyggda. En karta från 1745 anger husgrunder ungefär här och en karta från 1805 saknar både hus och husgrund på denna plats.</p> <p>Denna husgrund kan ha varit sammanbyggd med södra delen av husgrunden N34 genom gemensamt tak och mellanliggande utomhusyta, vilken har svagt stöd i 1642 års karta. Alternativt skulle husgrunden kunna höra ihop med kapellgrunden N31, men ingen historisk karta ger stöd för en sådan tolkning.</p> <p>Tillägg 2020: Inom på en yta av ca 3x3 m finns 5-20 mm stora aggregat av med silvermalm (blyglans) tillsammans med rikliga kvartsbitar, efter skrädning.</p> <p>Orientering: ca 2 m V om N31.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Byggnaden kan ha ändrat funktion över tid, men under någon period har den utgjorts av skrädhus.</p> <p>Terräng: NO-sluttande håll- och moränmark. Kalfjäll.</p> <p>Referenser kartor: 1) Riksarkivet. Kommerskollegiets arkiv: Karta över Nasafjäll. Kommerskollegii gruvkartor, 1640. 2) Riksarkivet. Kommerskollegiets arkiv: Nasafjällsområdet. Lybeckers avritning. Kommerskollegii gruvkartor, ca 1642. 3) Riksarkivet. Kommerskollegiets arkiv: Nasafjälls gruvor av Johan Ratkind. Kommerskollegii gruvkartor, 1745. 4) Riksarkivet. Kommerskollegiets arkiv: Homemans karta 1805.</p> <p>Referens, övrigt: Berg Nilsson, Lena. (red.). <i>Expedition Nasafjäll 2018. Arkeologisk dokumentation och inventering av gruvlämningar på Nasafjäll RAÅ Arjeplog 362:1-3, Arjeplogs socken och kommun, Norrbottens län.</i> Landskapsarkeologerna Rapport 2018:14.</p> <p>Terräng: Bergrygg på kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot NO: Lena Berg Nilsson 2018.</i></p>	<p>Ingår i fornlämning Överberget</p>
--	--	---

<p>Internt Obj.nr: N33</p> <p>Fornreg: RAÅ Arjeplog 362:1, L1995:70</p> <p>Lämningsstyp: Gruvhål</p>	<p>Granskning i fält 2020-08-09 (LBN): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Gruvhål 1,2 m i diam., okänt djup. Omgivet av enstaka brutna gråbergsstycken och i NO av en vall, 2 m bred och 0,3 m hög, av 0,1-0,7 m st stenar. Det finns även mindre gråbergsvarp några meter från gruvhålet mot N och NV.</p> <p>Orientering: ca 15 m N om N31.</p> <p>Terräng: NO om krön. Kalfjäll</p> <p>Namn: Jakobs kammare</p> <p><i>Foto mot SV: Lena Berg Nilsson 2019.</i></p>	<p>Ingår i fornlämning Överberget</p>
---	---	---

<p>Internt Obj.nr: N37</p> <p>Fornreg: RAÅ Arjeplog 362:1, L1995:70</p> <p>Lämningstyp: Gruvhål</p>	<p>Granskning i fält 2020-08-09 (LBN, JL): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Gruvhål, 2-2,5 m i diameter, okänt djup. Synliga borrhål, brunt berg. I hörn innanför stängsel.</p> <p>Till gruvhålet hör ett antal gråbergsvarp mot S, med olikartade strukturer i mineralsammansättning, färg och fraktioner.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Morgonröda togs upp 18 april 1639 (Bromé). Det mest iögonfallande röda varpet S om gruvhålet består av ej malmförande jord av järnoxid-hydroxid sannolikt från Morgonröda och 1600-talets brytning.</p> <p>Orientering: Gruvhålet beläget i hörn innanför stängsel.</p> <p>Terräng: Bergrygg på kalfjäll.</p> <p>Namn: Morgonröda</p> <p><i>Foto mot S: Lena Berg Nilsson 2020.</i></p>	<p>Ingår i fornlämning Överberget</p>
<p>Internt Obj.nr: N40a</p> <p>Fornreg: RAÅ Arjeplog 362:1, L1995:70</p> <p>Lämningstyp: Uppförings- anläggning</p>	<p>Granskning i fält 2020-08-09 (LBN): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Anlagd yta för vandring/handvind, flersidig eller rund, platåartad, 6 m i diameter och 0,2 m hög. I kanten 0,3-0,5 m stora stenar och hållar, enstaka även på platån. I V påförda gråbergsstenar.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Läget intill gruvhål och formelement tyder på plats för uppföringsverk.</p> <p>Terräng: Bergrygg på kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot SO: Lena Berg Nilsson 2020.</i></p>	<p>Ingår i fornlämning Överberget</p>

<p>Internt Obj.nr: N40b</p> <p>Fornreg: RAÅ Arjeplog 362:1, L1995:70</p> <p>Lämningstyp: Bergshistorisk lämning, övrig</p>	<p>Granskning i fält 2020-08-09 (LBN): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Skrädningsyta, ca 2 m i diam., 0,1 m h, med silvermalm (blyglans) i 5-50 mm stora aggregat. Delvis stensatt kant av ca 0,2-0,4 m st stenar.</p> <p>Orientering: Omedelbart N om N40a.</p> <p>Terräng: Bergrygg på kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot S: Lena Berg Nilsson 2020.</i></p>	<p>Ingår i fornlämning Överberget</p>
<p>Internt Obj.nr: N40c</p> <p>Fornreg: RAÅ Arjeplog 362:1, L1995:70</p> <p>Lämningstyp: Bergshistorisk lämning, övrig</p>	<p>Granskning i fält 2020-08-09 (LBN): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Skrädningsyta, ca 2 m i diameter, 0,1 m hög, oklar avgränsning, med silvermalm (blyglans) i 5-50 mm stora aggregat.</p> <p>Orientering: Omedelbart Ö om N40a</p> <p>Terräng: Bergrygg på kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot SV: Lena Berg Nilsson 2020.</i></p>	<p>Ingår i fornlämning Överberget</p>

<p>Internt Obj.nr: N41</p> <p>Fornreg: RAÅ Arjeplog 362:1, L1995:70</p> <p>Lämningsstyp: Uppförings- anläggning</p>	<p>Granskning i fält 2020-08-09 (LBN): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Anlagd yta för vandring/handvind, flersidig eller rund, plåtårtad, 6 m i diameter och 0,2 m hög. I kanten 0,3-0,5 m stora stenar och hållar, enstaka även på plåtån. I V påförda gråbergsstenar.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Läget intill gruvhål och formelement tyder på plats för uppföringsverk.</p> <p>Orientering: Innanför stängsel</p> <p>Terräng: Bergrygg på kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot SSO: Lena Berg Nilsson 2020.</i></p>	<p>Ingår i fornlämning Överberget</p>
<p>Internt Obj.nr: N44</p> <p>Fornreg: RAÅ Arjeplog 362:1, L1995:70</p> <p>Lämningsstyp: Husgrund, historisk tid</p>	<p>Granskning i fält 2020-08-09 (LBN): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Husgrund, ca 6x5 m (Ö-V) med i S stenfot, 0,3 m hög av 0,3-1 m stora hållar, i Ö och V vallar av hållar (varav den i V övertäckt med gråbergsstenar) och i N hak, 0,2 m djupt, med inrasade stenar och hållar, 0,2-1 m stor. Inre ytan ca 4x4 m, med några hållar i annars stenfri golvyta. I mitten ett uppstickande borrstäl (?), 2,5 cm i diameter, spetsig uppåt. Kartlav på några stenar 5-6 cm i diam.</p> <p>Terräng: S/SSV-sluttning av bergrygg. Kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot NV: Lena Berg Nilsson 2020.</i></p>	<p>Ingår i fornlämning Överberget</p>

<p>Internt Obj.nr: N45</p> <p>Fornreg: RAÅ Arjeplog 362:1, L1995:70</p> <p>Lämningstyp: Gruvhål</p>	<p>Granskning i fält 2020-08-09 (LBN): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: ca 7x4 (NO-SV) och 1,6 m djupt, i SO och V bergvägg med skrovlig yta. Kartlav 5-7 cm indikerar gammal brytning. Gråbergsvarp, 0,1 m högt, i NO 8-15 m från gruvhålet.</p> <p>Orientering: ca 3 m V om stängsel.</p> <p>Terräng: Bergrygg på kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot N: Lena Berg Nilsson 2020.</i></p>	<p>Ingår i fornlämning Överberget</p>
<p>Internt Obj.nr: N295</p> <p>Fornreg: RAÅ Arjeplog 362:1, L1995:70</p> <p>Lämningstyp: Husgrund, historisk tid</p>	<p>Granskning i fält 2020-08-09 (LBN, JL): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Husgrund efter skrädhus, 4x3 m (NV-SO), ca 0,7 m h. Skarp kant i NV och kvarvarande stenar, ca 0,2 m st, i N hörn, ev. för stolpe. Inom ytan finns silvermalm (blyglans), kol, kvartsstycken (0,01-0,05 m st). I S och Ö kanterna är varp.</p> <p>Terräng: Bergrygg på kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot SSV: Lena Berg Nilsson 2020.</i></p>	<p>Ingår i fornlämning Överberget</p>

<p>Internt Obj.nr: N57</p> <p>Fornreg: RAÄ Arjeplog 362:1, L1995:70</p> <p>Lämningsstyp: Gruvhål</p>	<p>Granskning i fält 2020-08-09 (LBN): Skadestatus: Ej skadad. Undersökingsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Gruvhål, 2 m i diam., 1 m dj, med tillhörande gråbergsvarp. Vattenfyllt till ca 0,3 m dj. Gråbergsvarp i S och Ö, 6x3 m, intill 1 m h, med skivigt ofyndigt material, huvudsakligen 0,1-0,3 m st stycken. Kvarts eller magnetkis kan ej iakttas.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Sannolikt prospektering.</p> <p>Terräng: Strax S om krönläge. Kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot Ö: Lena Berg Nilsson 2020.</i></p>	<p>Ingår i fornlämning Överberget</p>
<p>Internt Obj.nr: N58</p> <p>Fornreg: RAÄ Arjeplog 362:1, L1995:70</p> <p>Lämningsstyp: Gränsmärke</p>	<p>Granskning i fält 2020-08-09 (LBN): Skadestatus: Ej skadad. Undersökingsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Gränsmärke, 1x1 m, 1 m h av flata hällar (0,15-1 m st, upptill 0,15 m tj.), staplade i minst 12 lager mot block i NNV. I blocket finns borrhål, 0,03 m i diam, 0,25 m djupt.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Sannolikt utmålsgräns, kan ev vara efter försvarsarbete.</p> <p>Terräng: S-sluttning av bergrygg på kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot NNV: Lena Berg Nilsson 2020.</i></p>	<p>Ingår i fornlämning Överberget</p>

<p>Internt Obj.nr: N86a</p> <p>Fornreg: L2019:5209</p> <p>Lämningstyp: Gruvhål</p>	<p>Granskning i fält 2020-08-09 (LBN): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Gruvhål, 1x1 m st, 0,7 m dj. Kring brytningsytan är spritt gråberg i princip fram till N85.</p> <p>Orientering: Beläget omedelbart V om N-del av N85.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Sannolikt prospektering.</p> <p>Terräng: Nedanför krönpart på kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot S: Lena Berg Nilsson 2020.</i></p>	<p>Ingår i fornlämning Överbergskullen</p>
<p>Internt Obj.nr: N86b Wp 639</p> <p>Fornreg: L2019:5209</p> <p>Lämningstyp: Gruvhål</p>	<p>Granskning i fält 2020-08-09 (LBN): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning: Gruvhål/prospekteringsyta, ca 1,5x0,4 m st (N-S).</p> <p>Orientering: Beläget omedelbart Ö om N-del av N85.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Sannolikt prospektering.</p> <p>Terräng: N-sluttning av krönpart på kalfjäll.</p> <p><i>Foto mot S: Lena Berg Nilsson 2020.</i></p>	<p>Ingår i fornlämning Överbergskullen</p>

Kompletteringar av tidigare registrerade beskrivningar:		
<p>Internt Obj.nr: A</p> <p>Fornreg: L2019:5209</p> <p>Lämningstyp: Gruvområde</p>	<p>Granskning i fält: 2019-08-11 (ON, LBN), 2020-08-09 (LBN): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning (2019) Gruvområde, ca 130x90 m (Ö-V) bestående av 4 gruvhål, 8 skärpningar, 1 husgrund, 1 rösning samt mycket omfattande gräbergsvarp.</p> <p>Ny beskrivning 2020: Gruvområde, ca 130x90 m (Ö-V) bestående av minst 6 gruvhål, 8 skärpningar, 1 husgrund, 2 rösningar samt mycket omfattande gräbergsvarp. I fler av gruvhålen kan tillmakningsspår iakttas. I fler av gruvhålen kan tillmakningsspår och enstaka borrhål iakttas.</p> <p>Antikvarisk kommentar: Skall enligt Bromé ha tagits upp 1639 eller 1640 av Piteåborgare och kallades även Höcknaberg och "Höken".</p> <p>De ingående enskilda lämningarna som inte beskrivits separat 2020 skall granskas vid kompletterande fältarbete inom Expedition Nasafjäll.</p> <p>Terräng: Krönläge på kalfjäll.</p> <p>Namn: Nasa silvergruvor (Överbergskullen)</p> <p>Referens: Bromé, Janrik. 1923. <i>Nasafjäll. Ett norrländskt silververks historia.</i></p> <p><i>Foto Överbergskullen mot Ö: Lena Berg Nilsson 2017.</i></p>	<p>Fornlämning</p>

<p>Internt Obj.nr: B</p> <p>FMIS: RAÅ Arjeplog 362:1</p> <p>Fornreg: L1995:70</p> <p>Lämningstyp: Gruvområde</p>	<p>Tidigare beskrivning (från 1969) enligt FMIS: Nasa silvergruvors gamla dagbrott o i dess SÖ del rest av kapellgrund.</p> <p>Tidigare beskrivning i FMIS (2017): Gruvområde för Nasa silvergruva, ca 550x80 m (NV-SÖ), bestående av 1 dagbrott och 1 förfallet gruvhus av sten. Inom området finns även en rest av en kapellgrund med tillhörande kyrkogård, se RAÅ-nr Arjeplog 362:3. Tillägg: I närområdet finns fler husgrunder och ett bopningsverk och ev fler gruvhål enligt historisk karta. Tillägg dnr 3.4.2-2568-2017: Från gruvområdet löper Nasafällsvägen mot Ö och kusten. Vid arkeologisk utredning år 2017 dokumenterades den del som går från Forsbacka till Missenträsk i Västerbotten. Denna del är drygt 7 mil lång och användes under 1770-tal till 1810-tal för transporter till och från Avaviken, Arvidsjaur. Vägen från Skellefteå till Avaviken finns belagd i domboken från 1772 samt i resebeskrivningar och militära rekognoseringar för kartritning 1811. Från kusten följde man befintlig kärrväg mot Norsjö till Krångfors. Vägen är idag vandringsled och delvis rekonstruerad och det är oklart vilka sträckor som är ursprungliga. Antikvarisk kommentar: RAÅ-nr Arjeplog 362:2 är överförd till detta nummer. 2017-10-02/AE. Skriftlig källa: Per André: Nasafällsvägen 1771-1810. Delsträckan Skellefteå-Glomerträsk. Skellefteå 1987. (RAÅ dnr 3.4.2-2568-2017).</p> <p>Tidigare beskrivning i FMIS (2018): Gruvområde för Nasa silvergruva, ca 550x80 m (NV-SÖ), bestående av 1 dagbrott och 1 förfallet gruvhus av sten. Inom området finns även en rest av en kapellgrund med tillhörande kyrkogård, se RAÅ-nr Arjeplog 362:3. Tillägg: I närområdet finns fler husgrunder och ett bopningsverk och ev fler gruvhål enligt historisk karta. Äldre beskrivning, skannat bokuppslag: Nasa silvergruvors gamla dagbrott, i dess SÖ del rest av kappelgrund. Antikvarisk kommentar: Kvalitetshöjande åtgärd i samband med handläggning av annat ärende. Husgrunden (tidigare RAÅ-nr Arjeplog 362:2) ingår i den sammansatta lämningstypen gruvområde och är överförd till detta nummer. 2017-10-02/AE, 2018-09-26/JÖ</p> <p>Granskning i fält 2019-08-10 (LBN, ON), 2020-08-09 (LBN): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning (2019): Gruvområde, ca 530x140 m (VNV-OSO) bestående av ett 15-tal dagbrott, 3 stollgångar, husgrunder, lämningar efter uppfodringsverk mm samt mycket omfattande gråbergsvarp. Inom gruvområdet finns även en begravningsplats (Arjeplog 362:3/L1995:69), lämningar efter kyrka/kapell (L2019:4366 och en terrassering (L2019:4359) registrerade som egna objekt.</p> <p>Ny beskrivning 2020: Gruvområde, ca 530x60-150 m (VNV-OSO) bestående av ett 15-tal dagbrott, 3 stollgångar, husgrunder, lämningar efter uppfodringsverk, ett gränsmärke (utmålsgräns?), ett 10-tal skrädningsplatser, samt ett antal mycket omfattande gråbergsvarp. Vid flertalet gruvhål kan tillmakningsspår och enstaka borrhål iakttas. Inom gruvområdet finns även en begravningsplats (Arjeplog 362:3/L1995:69), lämningar efter kyrka/kapell (L2019:4366 och en terrassering (L2019:4359) registrerade som egna objekt.</p> <p>Antikvarisk kommentar: De ingående enskilda lämningarna som inte beskrivits separat 2018 eller 2020 skall granskas vid kompletterande fältarbete inom Expedition Nasafjäll. Vissa ingående lämningar (N30, N32, N34-N36 och N74) är sedan tidigare beskrivna i Berg Nilsson 2018.</p> <p>Terräng: Krönläge på kalfjäll.</p> <p>Namn: Nasa silvergruvor (Överberget).</p> <p>Referenser kartor: <i>Kommerskollegiets arkiv, Riksarkivet i Stockholm:</i> Karta över Nasafjäll 1640, Översikt. Kommerskollegiets gruvkartor. Karta över Nasafjäll 1640. Kommerskollegiets gruvkartor. Nasafjälls gruva. År 1640. Kommerskollegiets gruvkartor. Nasafjällsområdet. Lybeckers avritning ca 1642. Kommerskollegiets gruvkartor. Nasafjälls gruvor 1745 av Johan Ratkind. Kommerskollegiets gruvkartor.</p> <p>Referenser övrigt: Berg Nilsson, Lena (red.) 2018. <i>Expedition Nasafjäll 2018. Arkeologisk dokumentation och inventering av gruvlämningar på Nasafjäll 2018, RAÅ Arjeplog 362:1-3, Arjeplogs socken och kommun, Norrbottens län. Landskapsarkeologerna Rapport 2018:14.</i></p>	<p>Fomlämning</p>
--	--	-------------------

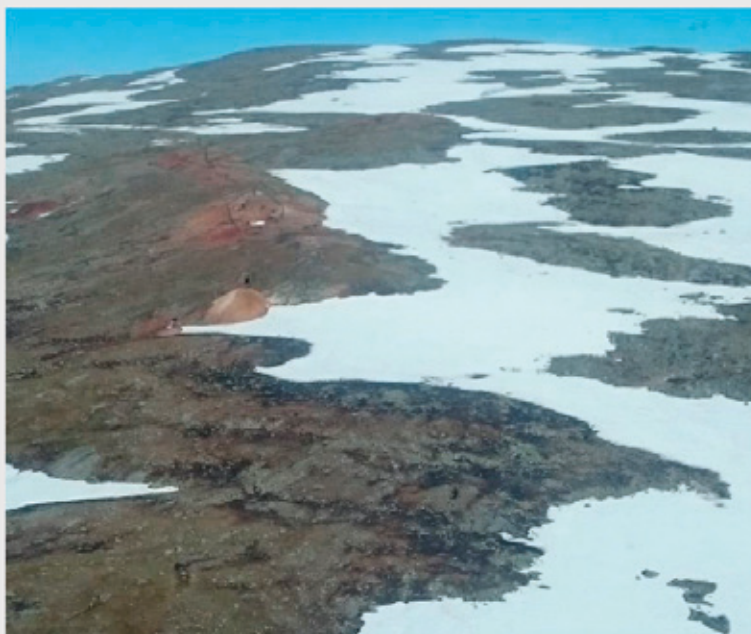

Foto mot NV: Lena Berg Nilsson 2015.

<p>Internt Obj.nr: N132</p> <p>Fornreg: L2019:5261</p> <p>Lämningsstyp: Husgrund, historisk tid</p>	<p>Granskning i fält 2019-08-10 (LBN, ON), 2020-08-07 (LBN, ON): Skadestatus: Ej skadad. Undersökningsstatus: Ej undersökt.</p> <p>Beskrivning 2019: Husgrund, ca 15x10 m (Ö-V). Husgrunden är synlig som 4 välhuggna stenblock, lagda i och på stenpackningar som kallmurats i grävda gropar. Dessa stenpackningar är rektangulära eller kvadratiska 1,5x1 m, 1,5x1,5 m, 1,5x1,5 resp 2x2 m (samtliga orienterade i N-S). Groparnas djup är ca 0,5 m. Stenarna i groparna är flathuggna, 0,1–0,7 m st. På dessa 4 stenpackningar har 4 väl huggna stenblock placerats (samtliga orienterade i N-S), 0,5-0,7 m br, 0,4-0,7 m l och 0,4-0,7 m h. De 2 sydliga blocken är lagda på stenpackningarna medan de 2 norra är nedsänkta i stenpackningarna så att blockens ovsida hamnar i väg, dvs den byggnad som varit rest på dem haft en plan golvyta.</p> <p>Ny beskrivning 2020: Husgrund, ca 10x10 m (Ö-V). Husgrunden är synlig som 4 välhuggna stenblock, lagda i och på stenpackningar som kallmurats i grävda gropar. Dessa stenpackningar är rektangulära eller kvadratiska 1,5x1 m, 1,5x1,5 m, 1,5x1,5 resp. 2x2 m (samtliga orienterade i N-S). Groparnas djup är ca 0,5 m. Stenarna i groparna är flathuggna, 0,1–0,7 m st. På dessa 4 stenpackningar har 4 väl huggna stenblock placerats (samtliga orienterade i N-S), 0,5-0,7 m br, 0,4-0,7 m l och 0,4-0,7 m h. De 2 sydliga blocken är lagda på stenpackningarna medan de 2 norra är nedsänkta i stenpackningarna så att blockens ovsida hamnar i väg, dvs den byggnad som varit rest på dem haft en plan golvyta. Stenpackningen i den NÖ gropen har sjunkit samman. I de fyra kvadratiska blocken är i samtliga längsgående borrhål, svårbedömbare diameter, men den som överstiger 0,03 m</p> <p>Antikvarisk kommentar: Ingen spismursrest kan iaktas i anslutning till anläggningen. Den byggnad som varit rest på dessa stenblock bör ha varit en timmer-/träkonstruktion och relativt stor (tung). Konstruktionen påminner om baracker som varit oanvända stora delar av året, för att utnyttjas under en kortare period. Kaminer har funnits i dessa byggnader och använts som såväl värme som för matlagning. Aldern på denna lämning kan inte bedömas.</p>	<p>Möjlig fornlämning</p>
--	--	---------------------------

	<p>Terräng: Flack gräsbeväxt avsats i S-sluttande blockrik moränmark. Kalfjäll.</p> <p><i>Ola Nilsson (sittande på ett av stenblocken) och Jörgen Langhof diskuterar lämning L2019:5261. Foto mot Ö: Lena Berg Nilsson 2020.</i></p>	
<p>Komplettering av fotodokumentation av tidigare registrerade fornminnen:</p>		
<p>Internt Obj.nr: N117</p> <p>Lämningstyp: Gränsmärke</p>	<p>Komplettering av foto 2020-08-08 (LBN):</p> <p><i>Foto från svenska gränsen mot V: Lena Berg Nilsson 2020.</i></p>	<p>Registreras ej i Fomreg</p>
<p>Internt Obj.nr: N127</p> <p>Fornreg: L2019:5251</p> <p>Lämningstyp: Gruvområde</p>	<p>Komplettering av foto 2020-08-08 (LBN):</p> <p><i>Foto mot N: Lena Berg Nilsson 2020.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>

Internt Obj.nr:
N128

Fornreg:
L2019:5252

Lämningstyp:
Gruvhål

Komplettering av foto 2020-08-07 (LBN):

Foto mot N: Lena Berg Nilsson 2020.

Övrig kulturhistorisk
lämning

<p>Internt Obj.nr: N129</p> <p>Fornreg: L2019:5253</p> <p>Lämningstyp: Gruvhål</p>	<p>Komplettering av foto 2020-08-07 (LBN,ON):</p> <p><i>Foto mot N: Lena Berg Nilsson 2020.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
<p>Internt Obj.nr: N130</p> <p>Fornreg: L2019:5255</p> <p>Lämningstyp: Gruvhål</p>	<p>Komplettering av foto 2020-08-07 (LBN):</p> <p><i>Foto mot SV: Lena Berg Nilsson 2020.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>

<p>Internt Obj.nr: N131</p> <p>Fornreg: L2019:5259</p> <p>Lämningstyp: Husgrund, historisk tid</p>	<p>Komplettering av foto 2020-08-07 (LBN):</p> <p><i>Foto mot NO: Lena Berg Nilsson 2020.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
<p>Internt Obj.nr: N144</p> <p>Fornreg: L2019:5285</p> <p>Lämningstyp: Gruvområde</p>	<p>Komplettering av foto 2020-08-08 (LBN):</p> <p><i>Foto mot NV: Lena Berg Nilsson 2020.</i></p>	<p>Fornlämning</p>

<p>Internt Obj.nr: N148</p> <p>Fornreg: L2019:5289</p> <p>Lämningstyp: Gruvhål</p>	<p>Komplettering av foto 2020-08-08 (LBN):</p> <p><i>Foto mot S: Lena Berg Nilsson 2020.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
<p>Internt Obj.nr: N149</p> <p>Fornreg: L2019:5290</p> <p>Lämningstyp: Gruvhål</p>	<p>Komplettering av foto 2020-08-08 (LBN):</p> <p><i>Foto mot S: Lena Berg Nilsson 2020.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>

<p>Internt Obj.nr: N166</p> <p>Fornreg: L2019:5304</p> <p>Lämningstyp: Bergshistorisk lämning övrig</p>	<p>Komplettering av foto 2020-08-08 (LBN):</p> <p><i>Foto mot N: Lena Berg Nilsson 2020.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
<p>Internt Obj.nr: N167</p> <p>Fornreg: L2019:5305</p> <p>Lämningstyp: Bergshistorisk lämning övrig</p>	<p>Komplettering av foto 2020-08-08 (LBN):</p> <p><i>Foto mot N: Lena Berg Nilsson 2020.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>

<p>Internt Obj.nr: N172</p> <p>Fornreg: L2019:5310</p> <p>Lämningstyp: Bergshistorisk lämning övrig</p>	<p>Komplettering av foto 2020-08-08 (LBN):</p> <p><i>Foto mot S: Lena Berg Nilsson 2020.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>
<p>Internt Obj.nr: N218</p> <p>Fornreg: L2019:5311</p> <p>Lämningstyp: Gränsmärke</p>	<p>Komplettering av foto 2020-08-08 (LBN):</p> <p><i>Foto mot S: Lena Berg Nilsson 2020.</i></p>	<p>Övrig kulturhistorisk lämning</p>

Bilaga 4.

Maria Söderberg: Publika insatser 2020

Vår guideade visning på Nasafjäll 9/8-20 utannonserades som vanligt i en rad sammanhang. Det var år 10 för denna aktivitet och inom ramen för Expedition Nasafjäll år 6. Annonseringen har ägt rum i Magasin Silvervägen, Arjeplognytt.se, Arjeplogs kommuns hemsida, i Norge hos Polarsirkelen turlag, Facebook och på affischer.

Till följd av resesvårigheter via Norge för svenska medborgare, och inställd tur från våra norska samarrangörer, kom enbart sex deltagare (året innan kom 45, ibland har ca 100 deltagare funnits på plats). Besökarna fick en genomgång av gruvområdet och middag utomhus. Ett reportage publicerades av Marianne Hofman:

<https://www.arjeplognytt.se/2020/08/13/10-ars-jubileum-pa-nasafjall/>

Samma dag hade vi ett filmteam på besök vid gruvområdet inför en dansföreställning med titeln "Ett Samiskt Requiem". De valde Nasafjäll som miljö för inspelning på grund av visningen. Dansaren Ola Stinnerbom var på plats tillsammans med Liz-Marie Nilsen, kreativ producent, m fl.

Under 2020 har flera inom Expedition Nasafjäll deltagit i möten och seminarier, bland annat inom ramen för Jernkontorets verksamhet. Kenneth Awebro, Lena Berg Nilsson och årets extra deltagare på Nasafjäll Jörgen Langhof är ledamöter i Jernkontorets forskningskommitté "Icke-järnmetallar, malmfyndigheter och metallurgi" som givit stöd till "Expedition Nasafjäll", bl.a. genom finansiering av analyser och arrangerandet av seminarier.

*Söndag den 9 augusti 2020 bjöd på flera besök. Dansaren Ola Stinnerbom var på Nasafjäll inför en stundande föreställning. Två grupper av besökare om vardera tre i varje fick guidead visning i gruvområdet av Ola Nilsson, Jörgen Langhof och Maria Söderberg.
Foto Maria Söderberg.*

I oktober 2020 fick vi förfrågan om att delta med bilder i ett kommande undervisningsmaterial producerat av Statens Historiska museer. I en digital undervisningsresurs för skolor om historia kommer Nasafjäll och gruvepokerna vara ett inslag.

När utställningen av Ahlbäckpristagaren för 2019 Helene Schmitz skulle invigas talade Maria Söderberg. Platsen var Meken, Smedjebacken, och i anslutning till talet var Nasafjälls gruvor ett tema.

Kenneth Awebro medverkade i Piteå Museums Årsbok för 2020 med ett kapitel om Nasafjäll som delvis varit publicerat i en av våra tidigare rapporter (2019).

Under sommaren har skådespelaren Harleen Kalkat och Maria Söderberg genomfört historiska vandringar i Arjeplog vid fem tillfällen. Detta har skett i samarbete med ABF Norr Arjeplog och Viltbutiken. Till berättelsen hör etableringen av Nasaepoken med drivhus i anslutning till Drivhusviken vid torget och om hur gruvverksamheten lade grund för etableringen av kyrka 1640. Under visningen inne i kyrkan beskrevs tavlor och gravstenar i anslutning till den första gruvepoken.

Länkar:

<https://www.silvervagen.com/2020/03/expedition-nasafjall-bjuder-in-till-guidad-visning-i-gruvområdet/>.

<https://www.silvervagen.com/2020/07/historia-litteratur-stadsvandring-i-arjeplog/>

*Guidad visning i Arjeplog med anknytning till Nasaepokerna. Foto Magnus Karlsson.
Bild från seminarium på Jernkontoret, Stockholm, med Lena Berg Nilsson som föredragshållare. Foto Maria Söderberg.*

Bilaga 5

Sammanställning Maria Söderberg: Fornminnesnummer Fornreg och Forsök

RAÄ Arjeplog 362:1, L1995:70	L2020:9249	L2020:9281
L1995:70	L2020:9251	L2020:9282
	L2020:9252	L2020:9286
L2019:5161	L2020:9253	L2020:9288
L2019:5162	L2020:9254	L2020:9289
L2019:5191	L2020:9255	L2020:9290
L2019:5192	L2020:9256	L2020:9291
	L2020:9257	L2020:9292
L2019:5209	L2020:9258	L2020:9293
	L2020:9259	L2020:9294
L2020:9059	L2020:9260	L2020:9295
L2020:9060	L2020:9261	L2020:9297
L2020:9062	L2020:9262	L2020:9298
L2020:9064	L2020:9263	L2020:9299
L2020:9065	L2020:9264	
L2020:9067	L2020:9265	L2020:9300
L2020:9068	L2020:9267	L2020:9301
L2020:9069	L2020:9268	L2020:9302
L2020:9070	L2020:9270	L2020:9303
L2020:9072	L2020:9271	L2020:9304
L2020:9073	L2020:9274	L2020:9305
L2020:9075	L2020:9275	L2020:9306
	L2020:9276	L2020:9307
L2020:9107	L2020:9279	L2020:9308
L2020:9109		L2020:9309
L2020:9110		L2020:9310
L2020:9111		
L2020:9113		
L2020:9114		
L2020:9115		
L2020:9116		
L2020:9117		
L2020:9118		
L2020:9119		

Expedition Nasafjäll

Expedition Nasafjäll är ett samarbetsprojekt om den historiskt intressanta gruvdriften på Nasafjäll i Arjeplogs kommun. Startåret var 2015.

I denna rapport sammanfattas resultat av utförd arkeologisk inventering 2020.

Syftet med Expedition Nasafjäll är att framhålla silvergruvornas betydelse i såväl ett riksperspektiv som ett lokalt perspektiv samt att tydliggöra behovet av arkeologiska och andra undersökningar i gruvmiljön. Sådana undersökningar behövs för att säkerställa ett långsiktigt bevarande för denna unika fornlämningsmiljö och göra platsen tillgänglig och begriplig för besökare.

